BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
69
1 C 15

Digitized by Google

69-1-C.15

LIBER GESTORVM AEGIDII ALBORNO-
tii Viri præclariſſimi, qui totam fere Italiã oppreſſam tyrannica
ſeruitute in libertatem aſſeruit. Eccleſiæq; reſtituit. et
Pontifices uelut exulantes Auenione, Romã
reduxit. Cui operi adiuncta quoq; eſt
breuis deſcriptio Collegii Hiſpani-
enſis, Bononiæ ab ipſo côditi,
et quorũdã, quæ ad id per-
tinêt, cõmemoratio.
Authore Io. Ge-
neſio Sepulue
da Cordu
benſi.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

AD ILLVSTREM ET MAGNIFICVM .D.D. LVDOVICVM CARRILLVM ALBORNOTIVM IN AEGIDII ALBORNOTII GESTORVM LIBRVM IO. GENESII DE SEPVLVEDA CORDVBENSIS PRAEFATIO.

VM ILLVSTRIVM VIRORVM RES
geſtas, et fortunæ, omnibus rebus dominãtis temeritatem,
c conſydero, ut præclare in primis cum his actum eſſe uideri
ſolet, quibus illuſtrium factorum ſuorum illuſtres ſcripto
res contigere, ſic eorum cõditio mihi quadã tenus uidetur
miſeratu digna, quorum gloria poſt præclara ab ipſis uiuentibus edita
facinora, obruta obliuione in obſcuro iacet. Quã calamitatem maioribus
noſtris ideſt Hiſpanis ſcriptorum inopia contigiſſe, ſatis ſcite mena con
terraneus meus ſuo carmine deplorauit. Quid enim miſerabilius, q̃
poſt plurimos labores, ingenentiaq; exhauſta pericula, ſũmam uirtutem
ſuo præmio fraudari? Eſt uero cum aliarũ uirtutum cõmune præmiũ ho
nor, tum magnitudinis animi, teſte Ariſtotele, maxime proprium. Qui
honor eo cuiq; uberior defertur, qno ad plurium hominũ, pluriumq;
ætatũ memoriã eius laudes monimentis littarũ propagãtur. Senſerat hãc
iniuriam multos ãnos Aegidius Albornotius uir ſine cõtrouerſia ſuæ me
moriæ decus, et gloria. Qui cũ pacis belliq; artibus uiuens ſũmã claritatẽ
adeptus eſſet, nemo tamẽ eius præclare geſta, niſi auare, et dũ alias res agit,
memoriæ tradiderat. Donec prouenere grati hoies in collegio Hiſpaniẽ-
ſi, quod eius auſpiciis Bononiæ honeſtis generis noſtri iuuenibus littera-
rũ ſtudia æmulãtibns cõditũ eſt. Qui ut tantũ uirũ deq; ſe optime meri
tum ab ea iniuria uendicarent, perlectis, ac conſyderatis epiſtolis Pontifi-
cũ, ac Aegidii ultro citroq; miſſis, quarum maxima copia in collegii ſcri-
niis etiam nunc aſſeruantur, quoſdã uelut Comentarios eius rerum geſta
rum ſummo, ut credibile eſt, labore confecere. Et ut in hiſtoriæ formam
redigeret, cuidam Ioanni Garzoni Bononienſi, cuius eloquentiæ erat,
tunc non mediocris opinio in hac ciuitate, prouinciam oblata ſatis hone
ſta conditione delegarunt. Ita horum opera effectum eſt, ut Aegidii no-
men, quod diutina obliuione uelut oppreſſum tenebatur, e maligna luce
in apertũ emergeret, hominuúq; notitiã prodiret. Sed ſcriptor ille diſſer

CMA … ORIO EMANUELE

tus, ut putabatur, iniunctũ munus tam negligenter obiuit, ut difficile dictũ ſit, induſtriæ ne, an eloquentiæ minorem laudẽ meruerit. Qui nulla ſæpe nec temporum, nec locorum habita ratione, ut quæq; in manus venerant, ſcribebat. Quo factum eſt, ut quædam non ſatis ſibi conſtantia, nonnulla eadem haud uno in loco confuſa, inculcataq; reliquerit. Nam quod ad ſtilum attinet, tantum abeſt, ut hiſtoricum characterẽ tenuerit, ut nunq̃ (dicam n. quod ſentio) hiſtoriã legiſſe uideatur. atq; adeo utinã quæ uoluit, ſatis latine dixiſſet. quæ non ob id hercle a me cõmemorãtur, ut homini probo, alioquin, ut accepimus, nec inerudito, cui uel ego nomine habẽda gratia eſt, quod pleraſq; res tam diffuſas, tãq; diſperſas in unũ uelut corpus ut cũq; congeſſit, inuidiam faciamus, cũ mortuis larvarum more luctantes, ſed ut interim conſtet, non temere hunc laborem a nobis fuiſſe ſuſceptum. Huiuſmodi nanq; uicia non ferentes eruditi iuuenes mei ſodales in Aegidiano collegio, qui dũ, ut ego interpretor, mutuæ inter nos beneuolentiæ indulgent, ingenio meo, quod equidem intelligo q̃ ſit mediocre, tantum tribuũt, quantum ego nec agnoſco, nec poſtulo, a me familiariter petiuerunt, ut rudem et barbaram hiſtoriã in mitiorem cultum, et humaniorem, ſic n. aiebant, formam redigerem. Ego uero et meæ tarditatis cõſcius, nec ignarus, quod Cicero teſtatus eſt, hiſtoriam nec inſtitui niſi præparato otio, nec exiguo tempore abſolui poſſe, diu equidem repugnaui, ſacrarum litterarũ, et Ariſtotelicæ doctrinæ ſtudio ſeueriore, quod me multos iam annos tenet occupatus. Sed cum tanto illi magis urgerent, et mihi uelut ingratitudinem exprobrãtes Aegidij erga nos merita cõmemorarent, acceſſit ſummi et grauiſſimi uiri authoritas Bernardini Caruaial Cardinalis, qui Sanctæ Crucis ſcribitur. qui ut eſt, cum illuſtrium uirorum, ſuiq; ſimilium, tum in primis Aegidii Albornotii laudum (ut ita dicam) adamator, id mihi munus miſſis litteris iniungere tanti putauit. Prouinciam ergo non tam perficiundi ſpe, q̃ negandi uerecundiã ſuſcepi. Et ſubſeciuas horas, quas litterarum græcarũ ſtudio, in quo aliquandiu uerſatus ſum, impẽdere ſolebã, huic operi diſtinaui. Quod Ludouice Carrille Albornotie tibi potiſſimum iuſtis de cauſis dicamus. Nõ ob id tãtũ, quod quidem magnum eſt, quod inter Principes Hiſpanos ita generis claritate, et omni uirtute, nulli ceſſurus excellis, ut ad illuſtrãda ſcripta noſtra nomen tuũ per ſe ſatis fore uideatur, ſed quia cũ tu ſis Albornotiæ familiæ Princeps, ac proinde gloriæ, ac laudum Aegidii legitimus hæres, nefas duxi, quidq̃ a me rerum geſtarum huius diuini

Viri memoriæ prodi, quin ſub tuo patrocinio in lucẽ emitteret. Vt dũ te
hoc officio colimus, quod quãtulũcũq; eſt, certe Principes et honeſtũ ſi
bi, et glorioſum putare ſolent, ipſi quoq; Aegidio, cui ob ingentia eius in
nos merita hoc officiũ præſtamus, hac quoq; parte gratificemur. Quẽ ne
mini ſuorũ geſtorũ hiſtoriã nuncupari, q̃ tibi malle credibile eſt. Suſcipe
igit opus grato animo. et maiorũ tuorũ illuſtria facta recognoſce, ut hæc
legendo, ſimul tui generis gloria fruaris, ſimul ad æmulandã illã uirtutẽ
(quod facis) tanto magis exciteris. Ita te q̃libet rudis et nuda narratio
ſuuate, et opus quoquo modo ſcriptum aliqua ex parte delectare poterit,
cũ ſe tibi parũ labore noſtro cõmẽdabit. Quãq̃ mehercule teſtari poſſũ
multũ me i id opus poſuiſſe. nõ mõ ut, orõni latinæ aliquẽ nitorẽ adderẽ,
licet ne hanc q̃dẽ partẽ, quãtũ in me fuit neglectã reliquerim, ignarus quã
tũ ea opera fuerim conſecutus, ſed multo magis in reuoluẽdis illis ſcriptis,
quorũ fidẽ, ſed præpoſtere, ſecutũ fuiſſe Ioannẽ Garzonẽ ſupra memora
ui: ut aliqua ſaltẽ locorũ, ac tẽporũ ratio cõſtaret, et pleraq; quæ deſydera
bant excerperẽ. Qua mihi parte hærẽti, ac diu laborãti dũ iplorata auxi
lia cõparant, opus intermittit. Et qđ otiũ huic ĩpedebã, uertẽdis e græco
in latinũ exponẽdiſq; q̃buſdã Ariſto. uoluminibus tradidi. quæ ꝓpe diẽ
edere cogitamus. Donec Gometius Carrillus frater tuus Vir ꝑclarus, et q̃
magno aĩo magnaq; ſapiẽtia cõchẽſem eccleſiã Theſaurarius moderat,
quo q̃ alũno collegiũ noſtrũ merito gloriat, a me litteris cõſultus multa
e fidelibus monimẽtis excerpta ſuppeditauit, quæ me magnopere iuuerũt
qua occaſione inuitatus, cũ quæ intermiſerã, reuocaſſem, abſoluta ut reco
gnoſcerẽ, ac edere inciperẽ me hortati ſunt, cũ alii mei ſodales Aegidii et
iuſq; gloriæ amãtiſſimi, tũ in primis Iacobus Põcius de Leon noſtri col-
legii Rector, Vir integer et grauiſſimus. qui, ut de eius multiplici doctri-
na taceã, cũ priuatus, tũ maxime in eo magiſtratu conſtitutus ſuo ſe no-
mine, ſuaq; clariſſima familia per q̃ dignũ exhibere perſeuerat. Horũ igit
authoritatẽ ſecuti, ut obiter imaturæ forſitan editionis inuidiã authori-
bus leuemus, librũ quẽ ipſi nondũ maturuiſſe putabamus, ac iuſto fortaſ
ſe crudiorẽ emiſimus. Hac tamẽ fiducia, quod tibi dicatur, tutiorẽ ab in-
iuriis in manus hominũ proditurum. VALE.

IO. GENESII DE SEPVLVEDA CORDVBENSIS DE REBVS GESTIS AEGIDII ALBORNOTII LIBER PRIMVS.

AEGIDIVS, ALBORNOTIVS, Natione Hiſpanus, patria conchenſis, ex clariſſima albornotiorum familia, patrem habuit Garſiam Aluarum Albornotium principẽ uirum, et multis populis dominãtem, qui genus ab Alfonſo quinto legionẽſium rege perpetua ſtemmatis claritate repetẽbat. Matrem Tereſam de luna, quæ eadem ſummo loco nata genus ducebat a Iaimo rege Aragonum. is cũ iam inde ab ineũtibus annis litterarum ſtudio deditus, magna futuri profectus præbuiſſet documenta, ætate adultior in toloſanum, florentiſſimum id temporis gymnaſium, a patre, optima ſpe concepta, mittitur. Vbi ingenii fœlicitate, pertinaci erga litteras ſtudio, eo proceſſit eruditionis, ut breui inter paucos iuris pontificii peritiſſimos, nec extremo loco numeraretur. quam doctrinã cum eximia morum ſanctitate et ſingulari religionis obſeruantia illuſtraſſet, in patriam reuocatus nactuſq; familiaritatem Alphonſi caſtellanorum regis, qui algeziras urbes quõdam nobiliſſimas haud procul ſitas a freto herculeo a mauris recepit, ſummis uirtutibus hominũ de ſe uicit opinionem. Regi adeo charus et ſanctimonia uenerandus, ut inter futurus ille ſacrificiis a nemine mallet, quam ab Aegidio iã ſacris initiato rem diuinam parari. quibus artibus cum a rege ſummam gratiam iniuiſſet, haud ita longo interiecto tẽpore, Archiepiſcopatu toletano, ampliſſima dignitate, ab eodẽ auctus eſt. non multo ante prælium illud nobiliſſimũ, quo ab hoc Alphõſo uictus eſt et fugatus. Benamarinus rex maurorum potentiſſimus, qui bellum hiſpanis illaturus innumerabilem pene exercitum in beticam traiecerat. Quod prælium rex initurus Aegidio rem diuinam facienti religioſiſſime interfuit. Et cũ Chriſti corpus adoraſſet et uenerabundus ab eius manibus aſſumpſiſſet, ab eodem ſeſe arma indui popoſcit. Cuius ille precatus, ut res fœliciter eueniret, nõmodo corpus ferro, ſed animum etiam ſumma ſpe ac ingenti fiducia armauit. dum fortiter geſtorũ inuictæq; ipſius maiorum uirtutis admonet, et multa nõ inultæ impietatis in deum Chriſtum exempla cõmemorat. Et cõmiſſo certamine regem alios hortantẽ, ipſe lateri pro

ximus adhortationibus incendebat. Sed parta uictoria, receptiſq; Algeziris, quæ fugato Benamarino, paruo negotio uictori ceſſerunt, dum Gibraltare obſideret, morbo correptus Alfonſus diem ſuū obiit. Regnumq; diſſimillimus filius, Atq; adeo peſtis humani generis, Petrus ille excepit, cui facta crudelis cognomē merito peperere. Hic initio rerum, nondum ferina ſæuitia ſeſe efferente, Aegidiū, ut par erat, eodem familiaritatis loco recepit, quem apud Alfonſum obtinuerat. eiuſq; adhortationes et monita admittere uiſus eſt. Adeo, ut hoc magiſtro motum non paruam ſpem deſe hominibus principio rerū exhiberet. Sed cum ſe paulatim peſtis detexiſſet, cum uirtutibus cœpit odiſſe magiſtrum. Nam cum primū caſtigationis dolorē animo repugnante, tamē altius ſuppreſſiſſet, paulopoſt uictus inſita feritate, iuſta cōſilia detrectabat. et cū cætera grauiſſime pateretur, illud ferre nō potuit ab Aegidio ſibi toties exprobrari. Quod faſtidita Blanca uxore pudiciſſima, cuidam Mariæ de padilla effrenata libidine aſſueſceret. Erat enim Aegidius cum omnis generis uiciorum acerrimus inſectator, tum libidinis uel maxime. A qua tantū abhorruit, ut fama conſtet, nūq̄ eum hoc crimine, quo ad uixit, fuiſſe pollutum. Rex ergo diſſimillimum hominē ſua ſpōte palam exoſus, pellicis quoq;, quæ grauem cenſorē capitaliter oderat, precibus incenſus, necē Aegidio molitur. Ille uero cognitis īſidiis, quæ gratioſum ī primis hominē diu latere nequiuerūt, cauſa ſimulata, miſſionē efflagitat. quā cū uix ad tēpus īpetraſſet, Conchā urbē patriā peruenit. Vbi parūper cōmoratus, cōparataq; profectione, ad Clemētē ſextū pōtificē maximum Auenionē, ſedē id tēporis eccleſiæ romanæ, cōtēdit. A quo libēriſſime exceptus ſūmoq; ī honore habitus, paruo iteriecto tēpore, cardinalis factus eſt.

CLEMENTI SVCCESSIT in pontificatu Innocētius ſextus. Vir integerimus. Singularis cōſtantiæ et ſeueritatis. Apud hunc Aegidius ſanctitate et moribus per ſimilis, multo etiā magis gratia et authoritate ualuit. Quandoquidē iam non ſapiētia tantū, et pacis artibus cēſebatur. ſed magnis etiam uirtutis indiciis ſpem cōcitauerat, non minus præſenti ſe aīo ad bella gerenda futurū, q̄ acri ingenio fuiſſet ad litteras capeſſendas.

OPPRIMEBATVR eo tēpore a tyrannis magna pars italiæ. quæ eccleſiaſticæ ditionis erat. Inſtimulante ad id, non modo fauente, Ludouico Bauaro imperatore, quem propter ipſius ſcelera, Innocētius quoq; poſt ſuperiores pontifices anathemate reuinxerat. Quippe cum occupaſſet cum multis aliis oppidis Viterbium Ioānes Vicus. Ariminum. Piſaurū. Fanū. Malateſta de malateſtis. Vrbinū Antonius Philaretus. Ac nec ſingulos per

ſequar

ſequar, quota pars erat imperii eccleſiaſtici, quæ a tyrānis nō teneretur. Ad eas igitur ciuitates recipiendas, quæ ſuperiorum pontificum negligentia magna ex parte amiſſæ fuerāt, et ſi quædam alia Innocentium ſtimularēt, poſcentibus nonnullis earum idipſum per legatos, multum tamen Aegidii uirtutem conſiliumq; inuitaſſe creditum eſt. Pleriſq; igitur rebus oppor tune congruentibus, Pontifex nihil cunctandum ratus, Aegidium ad ſe uo cat. Cōſiliū ſuū exponit. Multos eſſe in Italia populos ab Eccleſia per uim tyrānicam alienatos, cum magna rei eccleſiaſticæ iactura et pontificum de/ decore. Fore, niſi ſerpenti indies malo q̄ primū occurratur, ut cæteri eorū exempla ſecuti ab eccleſia prope diem deſciſcant. Tanto magis, cū Ludoui/ cus imperator Eccleſiæ infeſtiſſimus hoſtis, eas ad defectionem ſollicitare nunq̄ deſiſtat. Cōmemorat deinde, quantam ipſe et Cardinalium collegiū ſpem et præſidium in eius ſapientia, fide, ac uirtute collocauerint. Sūmam eius belli contra tyrānos adminiſtrandi ad eum cōmuni omnium ſententia ac conſilio deferri. Proinde ſe honeſtiſſimæ ſimul et honorificæ rei accin/ gat. Quam peractu non ſe credere tantæ uirtuti et induſtriæ difficilem fo re, nōnullis iam ciuitatibus tyrānorum ſæuiciam deprecantibus, Quæ ſint ad expeditionem neceſſaria, diſpiceret. Milites omnis generis, pecunias, cō/ meatus, abunde ſe ſuggeſturum pollicetur. Quibus rebus ille amiſſas eccle ſiæ opes ualeat reſtituere, et ſibi imortalem gloriam cōparare. Hac oratione delectatus Aegidius, quod uideret oblatam ſibi occaſionē ī difficili quidē, honeſtiſſima tamen cauſa, uirtutem ſuam et conſilium oſtentandi, prouin ciam libenti animo ſuſcepit. Quin etiam gratias ſe habere reſpondit ponti fici, quod ſibi potiſſimum eas partes iniungeret. Nam et ſi rei onus ſentire, nihil tamen ſibi potius, nihil antiquius eſſe, q̄ eccleſiæ ac pontifici ſuū offi cium impartiri. Cuius rei cauſa nullos labores, nulla diſcrimina, deprecari ſi bi iampridem indixiſſet. Bonā ſpem conciperet. Daturum ſe operam, ſpera retq;, ut debellatis tyrānis, omnes ciuitates, quæ unq̄ eccleſiæ paruiſſent in eiuſdem redigerentur poteſtatem. In habendo igitur delectu uix menſe ab ſumpto, iuſtum exercitum diuerſarum nationum Gallorum, Theutonū, Cimbrorum, Britanorumq; Aegidius comparauit. Vſus ad hoc magna ex parte opera Gomecii Albornotii nepotis ex fratre Aluaro Gartia Albor/ notio, uiri eſtrenui et rei militaris bene periti. Proficiſcēti addit ſe Comitē Luppus archiepiſcopus Cæſaraguſtanus, uir ſapiens et alto cōſilio. Quē Aegidius multis magniſq; beneficiis deuinxerat, ſuorumq; conſiliorum arbitrū adhibebat. Secutus eſt, et Alfonſus Toletanus Pacenſis epiſcopus,

auctus ea dignitate a pōtifice Aegidii precibus exorato. Erat enim ei ueteri
fidaqꝫ familiaritate coniunctus. Quin etiam ab hiſpania huius expeditio-
nis fama celerrima non nullos exciuit. In primis Blaſcum Fernandum, et
Garſiam Albornotiū Aegidio conſanguinitate propinquos. Qui iā ſub
Alfonſo rege caſtellæ militantes ſuæ uirtutis præmium, amplos honores
fuerant conſecuti. Et poſt Aegidio operam egregiam, ut ſuis locis refere-
mus, in bello gerendo nauauerunt.

ERAT EA tempeſtate archiepiſcopus, princepſqꝫ idem mediolanenſis
Ioannes matthæi filius. In huius fauore conciliando magnum fore mo-
mentū ratus Aegidius, mediolanum iter ſuſcepit. Quo cum appropinqua
re nunciaretur, archiepiſcopus, multis honeſtiſſimis uiris, ac ferme nobiliſſi
mo quoqꝫ longius præmiſſis, ipſe obuiam cum magno comitatu ad duo
millia ab urbe paſuum officii gratia procedit, ac demum ſplendide, magnifi
ceqꝫ hoſpitio accepit. Edicto per urbē, ut Aegidio eiuſqꝫ uniuerſo exercitui
cibaria abunde ſine ullo pretio ſuppeditarentur. Aegidius litteras, quas a
pōtifice attulerat principi reddit. Harū ſumma fuit. Aegidium legatum, quē
a latere ſuo in Italiam cū exercitu mitteret, ad recipiendas a tyrannis urbes,
quæ ditionis eſſent eccleſiaſticæ, ipſi etiam atqꝫ etiam cōmēdare. quidquid
fauoris et auxilii in eum contuliſſet, ſibi fore quam gratiſſimum: Non ſe ſo
lere acceptorum beneficiorum memoriam deponere, aut eſſe in referenda,
uel cū fœnore gratia partiorē. Poſtero die, qui fuit decimus ſeptimus cal.
Octo. cū lecta epiſtola princeps adeſſet, Aegidius inſuper pōtificis mādata
exponit, quanta, q̄qꝫ iuſta eſſet pontificis indignatio in tyrannos, q nullo,
nec chriſtianæ religionis, nec legum humanarum reſpectu, eccleſiaſticas
urbes occupaſſent. Ad hos depellendos magnā in ipſius Archiepiſcopi fide
ſpem pōtificem, cum eam expeditionem moliretur, collocaſſe. Proinde ob
teſtari, ut chriſti uicario, omnia de ipſo ſibi promittēti, ne deeſſet. Eccleſiæ,
cuius ipſe bona pars eſſet, laboranti, et in ruinam præcipiti ſuccurreret. Qui
bus auditis, princeps multa ſimul animo agitans, pugnante uidelicet cum
petitione honeſta, eo timore, ne debellatis tyrannis, ipſe quoqꝫ Bononiā,
quæ itidem ab ipſo occupata ad eccleſiam pertinebat, amitteret, ſemper ſe,
reſpondit, pontificis uolūtati fuiſſe obſequentiſſimum, quia tamen ea res
ardua per grauiſqꝫ eſſet, ad deliberandum ſe diem ſumpturum. Poſtridie re
uerſus, incertum, an rei honeſtate uictus, an qꝫ a pontificis uoluntate nō
auderet diſſentire, reſpondit. Bellum quidē, quod contra multos ſimul et
potentes tyrannos, quiqꝫ partim iam in armis cum manu non contemnen

da

da eſſent, iniretur. difficillimum uideri. ſe tamen, quencunq; euentum fortuna tuleri, quidquid in ſe opis et auxilii fuerit, in eccleſiæ dignitatem libenti animo eſſe collocaturum. Pergrata fuit Aegidio principis reſponſio, eo magis, quod intellexerat paucis ante diebus Fräciſci Eſtenſis et Malateſtarũ ad Archiepiſcopũ legatos Mediolano diſceſſiſe; et p̃time a Ioãne Vico et a tyrannis Forliuii, Rauẽnæ, Fauẽtiæ aduenisse. q́d legati cũ Archiepiſcopo egiſſent, ualde metuebat. nec in. dubitabat a tyrannis ſuo aduẽtu cõmotis, ad captãdũ principis fauorẽ; hos fuiſſe dimiſſos. licet Archiepiſcopus interrogatus aliã exterorũ aduẽtus cãm ſimulate reddiderit; nã Principũ Fauẽtiæ et Forliuii legati, ex cõſilio, ut creditũ eſt, Archiepiſcopi, aliis fortaſſe recuſantibus, Aegidiũ cõuenerũt. quaſi ad ipſũ fuiſſent legati. Renũciãtes, Principes ſuos paratos eẽ iperata facere, ſi mõ æqua cõditio, citraq; detrimentũ offeratur. Quibus Aegidius haud ignarus, quo animo dicerentur, pro tempore quæ uiſa ſunt, ſpe pacis interiecta, reſpondit. Triduo ibi cõmoratus facile itellexit, Archiepiſcopũ uereri, ne ſi ipſe per Flaminiam iter facerat, Bononia, quæ nullo, aut paruo præſidio tenebatur, in diſcrimen traheretur. Hãc ut ei ſollicitudinẽ explicaret, ſimul q; allatum erat Malateſtam, qui bellum tunc gerebat cũ Gentile Moliano, cũ mille quingentis equitibus, haud procul a Ferraria caſtra poſuiſſe, qui cum ad præſens confligere, non erat conſilium; iter ſe in agrum Piſanũ capturũ, Archiepiſcopo, id ipſum ſuadẽti, ſecreto affirmauit. Petiitq; ab eo duos uiros authoritate graues, conſilio præſtantes ſibi dari. quorũ opera in legatione mittenda ad Io. Vicũ uteretur. Quiq; ſimul ipſum de Archiepiſcopi uoluntate erga Sũmum Pontificem edocerent ut intelligeret nullã ſibi ad reſiſtẽdũ ſpẽ eẽ debere a Principe Mediolanẽſi. Datus eſt eũ Occino a ſecretis Guilielmus iuris legumq; ſcientia clarus. Ambo cõſilio ac uirtute præſtantes. Proficiſcentem Archiepiſcopus muneris ergo duobus poculis argenteis, tertio aureo, magni pretii proſecutus eſt.

CVM ad oppidum qui Sãctus Dominicus appellatur, perueniſſet, legatos a Marchione Eſtenſi obuios habuit. qui omnẽ eius ſtudium operãq; polliciti ita excuſarunt, quod promiſſa auxilia Hugoni miſſo rogatũ ſuppetias non præſtitiſſet ut iuſto eum metu excluſſum; non uoluntate defuiſſe oſtenderent. Nã præterq̃, quod Malateſta propius Ferrariam caſtrametatus eſſet, multos etiam ciues in ipſius caput conſpiraſſe. daturum tamen, operam, ut quod uerbis profeſſus eſſet, re aliquãdo declararet. Ac,

cepta Aegidius excuſatione, reſpōdit, gratiā ſe habere Marchioni Eſtēſi, quod eo animo eſſet erga ſe Sūmūq; Pontificē. fore, ut eum inſtituti cōſilii nunq̄ poeniteret; Hoc reſpōſo legatis redeūtibus, Legati quoq; a Malateſta Ariminenſi ad Furnū nouū, quod oppidū eſt in agro parmenſi, agmen conſecuti, cū huiuſmodi mandatis adſunt, Aegro animo ſe ſe tuliſſe, quod Aegidius a Flaminia iter auertiſſet. Qua id ratione feciſſet magnopere mirari, tanto magis cū ipſius ſtudiūq; animuſq; in eccleſiā nūq̄ fuiſſet dubitabilis, qbus tamen uerbis cū iniqua poſtulata addidiſſent, re infecta, ſed cū pacis futurae ſpe, redierunt. tandē itinere nō intermiſſo quinis denis caſtris Florentiā peruenit, fuitq; a Florentinis ſplendide ac magnifice exceptus, nulloq; officio ſociae et amicae ciuitatis praetermiſſo, centū quinquaginta equites ei auxilii cauſa, haec ciuitas decreuit.

IAM hinc Aegidio, quos uiros ab Archiepiſcopo Mediolanenſi accepiſſe, demonſtrauimus, legatos ad Ioannē Vicum mittere, placet. quibus mandat, ut expoſita Archiepiſcopi uoluntate, ac conſilio erga ſuſceptā expeditionē, Pōtificis ſuiſq; uerbis ei renuntiēt, oppida, uicos, caſtella, quidquid demū occupaſſet, quod iure ad eccleſiā pertineret, Pontifici ſine ulla mora reſtitueret, Habiturus ſi ita feciſſet, omniū praeteritorū malorū a Summo Pontifice ueniam. Sin recuſaret, aut quouis modo tergiuerſaretur, ut eccleſiae Pontificiſq; hoſti bellum indicerent, et minis cōterrerēt. A Florentia Aegidius magnis itineribus Senas ire contendit. huius .n. ciuitatis primores cognouerat uehementer tumultuare. dū alteri Ioāni Vico, alteri Pontifici Maximo ſtuderent. cuius aduentu, operaq; et prudentia Epiſcopi Seuenſis celerrime effectū eſt, ut cōpoſita ſeditione omnes in eccleſiae partes adducerentur. et cōmuni conſilio centū auxiliares equites Aegidio ea ciuitas daret. Interea allatū eſt hoſtiles copias non longe abeſſe a Meuania et Monte Faliſcorū. quare ea oppida nō contēnendis praeſidiis muniri placuit.

INFLVXERAT Italiae temporibus illis perditorū hominū multitudo. qui a Germania non domiciliū, aut nouas ſedes captandi gratia, uti Cimbros olim feciſſe legimus, ſed bellandi praedandiq; ſtudio cōciti Mōtē Regalē et Comitē Laudinū duces ſequebatur. His belli gerēdi ea ratio erat, ut ſingularū ciuitatū agros hactenus infeſtarent, otiūq; earū ſollicitarent, donec populi magno precio ab eis pacē redimere, cogerentur. qua

immanitate cum in populos eccleſiaſticæ ditionis potiſſimum uſos conſtaret, non tamen Aegidius ad præſens eos bello laceſcere in rem fore ducebat. ne ſi Ioãni Vico id ipſum magnis præmiis pollitationibuſq; ſuadẽti ſocia arma iunxiſſent, hoſtiũ numerus magna multitudine augeretur. Erat. n. ea ſocietas, nam ſic uulgo dicebatur, armatorum octo ad modũ millia. quorum tria tantum pedibus, cæteri omnes equis militabant. quin potius in ſuas partes adducere omni ratione emittendũ ratus, Carolo Aduadulæ, et Io. Alberto, uiris magna, et authoritate et prudentia, negotiũ dat, uti Germanos adeant. eorum animos tentent. quid conſilii cœpiſſent explorato, conentur a Io. Vico ad exercitum eccleſiaſticum auertere. De conditionibus uero pacis et ſocietatis nihil ſe inconſulto paciſcãtur. Sub hæc Peruſini exorta inter ciues magna ſeditione, legatos publice ad Aegidiũ mittũt. q ipſũ edocerẽt, quãta i diſſẽſione populus ille uerſaret. Quæ cũ accedẽtibus odiorũ, ut fit, in dies nouis cauſis, magis ac magis aleret, poſitũ eſſe in eius aduẽtu, ac authoritate ne ciues cũ ciuibus cõfligant. Propterea cõprecari, iter ad ipſos quãtũ maxime poſſet acceleraret. Fore eã rẽ populo peruſino magnopere ſaluti, Aegidio nõ mediocri fortaſſe uſui ad bellũ gerẽdũ. Cui petitioni, cũ Aegidius libẽter acquieuiſſet, magna cũ celeritate Peruſiũ contendit. exceptuſq; cũ ingẽti lætitia pacẽ breui inter ciues cõpoſuit. atq; omniũ animos in eccleſiæ, et Põtificis ſtudiũ cõuertit.

INTEREA legati, qui fuerant ad ſocitatem miſſi re infecta redeuntes, hoc tantũ reſponſi a Germanis attulerunt. Statuiſſe ſe libere uagari. nec cuiuſq̃ imperio, aut uoluntati ſe addicere. Quod reſpõſum, cũ Aegidius ad conciliũ retuliſſet, cui adhibuit primos quoſq; peruſinæ ciuitatis, omnes in eam ſententiam uenerunt. In primis habendam eſſe rationem, ne germanorũ ſocietas ſe ſe hoſtibus aggregaret. ad hoc unã potiſſimam uiam patere. Si cũ tota adduci nõ potuerit, aliqua ſaltẽ eius pars cũ Duce Monte Regali magnis pollicitationibus, et qualibet grandi mercede conduceretur. ut altero Ducum conciliato, alterius opes non forent extimeſcendæ. Sed de his rebus legatione miſſa, reſponſum eſt a Germanis. Se fide data acceptaq; et iureiurando ſanxiſſe, nulla ſocietatis partitione facta, omnes eandẽ ſemper belli fortunã experiri. quibus reſponſis legatis redeuntibus, tertio Aegidius ad Montẽ Regalẽ legatos cũ his mãdatis mittit. quando ſocietati nullis præmiis perſuaderi poſſet, ut aut tota aut aliqua ipſius pars ſub ſignis eccleſiæ militaret, dum libere uagari, ac ne uti quam ſe iungi iureiurãdo ſtatuiſſe, profiteatur, ab eo poſtulare, primũ, ut copias quæ agrum Tudertinum infeſtarent, inde q̃primũ abduceret, deinde ci-

uitàtes ditionis eccleſiaſticæ ne bello, neue alia iniuria laceſſeret. poſtremo rogare, ne hoſtibus ſuis Pōtificiſq;, preſertim Io. Vico præſtaret auxiliū. Quæ ſi ita feciſſet, magnā illi ſecū et cū Pontifice Maximo, gratiā futurā, acturūq; ſe pollicetur cū Sūmo Pōtifice, ut fratrē eius, hominē eccleſiaſti cū et utriuſq; iuris nō imperitū cū honeſtis redditibus epiſcopali dignitate augeret. ſin minus hæc īpetraret, quæ tā iuſta et honeſta eſſent, cū non minus hoſtes eccleſiæ ulciſcendi, q̄ amicos et clientes cōſeruandi curā ſuſcepiſſet, nō ſe ſe cōmiſſurū, ut horū iniurias neglexiſſe uideretur. Ad hæc Mons Regalis paucis reſpōdit. Iuſta eſſe Aegidii poſtulata. et accepta cō ditione, nihil ſe deinceps acturū pollicet̄, qđ itellexerit, Aegdio Sūmoq; Pōtifici moleſtiā, haud incōmodū allaturū. ſtatimq; exercitū a Tudertо promotū in Picenū perduxit. Hæc eodē tēpore Aegidio reſponſa factaq; referebantur, et legati, quos ad Io. Vicū miſſerat, redibāt, qui hæc reſpōſa ab ipſo reportarunt. Aegidii poſtulata grauia ſe, et periniqua cenſere, et in quæ ſine magna opū ſuarū iactura, ſuoq; dedecore deſcendere nequiret. Pacem tamen cū eo, ac Sūmo Pontifice, certis cōditionibus libentiſſime eſſe facturū. Quibus coditionibus, cū eas p iniquas eē cōſtaret, mini me acceptis, Aegidius, cū primū p āni tēpus poſſet, eum bello pſequi, ſtatuit, tūc uero affecto autūno parte exercitus Romā miſſa q̄ populū i offi cio cōtineret, locū hybernis deligēdū, et oīa q̄ uſui belli futura uiderentur, cōparāda exiſtimauit. Abolita igit̄ īter peruſinos diſcordia ſua præſentia, animiſq; ī Pōtificē cōfirmatis, populū eo noīe liberali oratione collaudatū hortat̄, ut in ea ſentētia et fide perſiſteret, tū quod in ſe ta officioſi exti tiſſent, gratias egit. Poſtremo Florētinorū, ac Senenſiū exēplo cōmemorato, petit, ut ipſi quoq; ſe aliquo auxilio iuuare officii ducerent. Tūc Peruſini p primores ciuiū oēm ſuā operā fidēq; polliciti, equites ei ducētos dāt. quibus loco prætoriæ cohortis uteret̄. Hiis copiis Aegidius auctus, nec dū tamen Io. Vico militū numero par, in Montē Faliſcorum, quod oppidū, qa nec ab hoſte lōge aberat, et erat ī edito colle ſitū, hybernis op portunū cēſebat̄, hyemādi cauſa. xvii. die ante calēdas decēbris cōtēdit.

TRIBVS ibi mēſibus traductis, cū nec pecuniæ a Pōtifice ſubmitterētur, nec cōmeatus cōuecti ſuppeterēt, cœpit exercitus fame laborare. nec. n. ab Aegidio i maius tēpus rei frumētariæ potuerat ꝓuideri. quando qdē ad numorū inopiā, ea quoq; mala acciderāt, ut Patriarcha Aquilegiēſis. et Epiſcopus Tudertinus, cū reliquis, qui exercitui cōmeatus ſupportare, fuerat policiti, fidem metu hoſtium excluſi fallerent. Naues etiam quæ a Corſica et a Sardinia frumentandi cauſa miſſæ, redibant, interciperentur.

Quo malo, cum multi milites diſcedere cogerentur, eccleſiaſticus exercitus in dies minuebatur. In tanta omnium rerum iniquitate, Aegidius pontificem de cunctis certiorem faciendum ratus, epiſcopum pacenſem cum mandatis et litteris mittit. Vt ipſum edoceret, quam in anguſto res eſſet, et in quanta non commeatus modo, ſed militum etiam indigentia exercitus uerſaretur. Quibus malis ni ſubueniretur mature, timorem eſſe, ne deficiẽte eccleſiaſtico exercitu, atq; indies decreſcente, hoſtibus contra, ex his rebus maiorem audaciam, maioreſq; ſpiritus ſumẽtibus, eae quoq; ciuitates, quæ hactenus eccleſiæ ſine controuerſia paruiſſent, diſcrimen adirent. Se uero eo ſemper animo perſiſtere, cõſcribit, ut pro pontifice, et eccleſia nullum laborem, nullum diſcrimen eſſet deprecaturus. Sed nec Imperatorem ſine exercitu bellum gerere, nec exercitum ſine ſtipendio, aut contineri, aut reparari poſſe. In eam ſe neceſſitatem eſſe cõpulſum, ut cæteris abſumptis ex inſtrumenti ſui uaſis argenteis aureis ue nihil ſibi reliquum fecerit, omnia aut diſtraxiſſe, aut oppignoraſſe. Multum præterea aeris alieni contraxiſſe, ut milites in officio cõtineret. Et parum profeciſſe. Magnã etenim partem ex hybernis, cibariorum inopia diſceſſiſſe. At ſibi a monte faliſcorũ copias idcirco non eſſe promotas, q; dubium non eſſet in tanta militum paucitate, ſi inde diſceſſerit, hoſtẽ, qui quotidie infeſtus adeſſet, oppido potiturum. Quod ad ducendum bellum, natura ſitus magnam faceret occaſionem. Cuncta tamen damna poſſe reſarciri. Si ab ipſo pecuniarum, quã tum ſatis eſſet, ſuppeditaretur. Iam. n. ſe in æthruriam, ac galliam ciſalpinã dimiſiſſe, qui militum delectum haberent. Paucis interiectis diebus allatũ eſt, urbeuetanos, quæ ciuitas, cum tota pontifici pareret, tamen in duas factiones, muſatam et marchulinam ſcindebatur, inteſtino bello acriter agitari. Nam extra multa data, acceptaq; uulnera, plurimos ciues interfectos fuiſſe, nunciabatur. Ad quas diſcordias ſedandas, uirum authoritate grauem, et rebus geſtis inſignem mittit, qui ciues graui oratiõe caſtigatos, ad concordiam omnibus rationibus hortatus eſt. Et cum perpetuam pacem impetrare, difficile eſſet, factis in annum induciis, obſides utriuſq; factionis principibus imperauit, accepitq;.

DOMESTICIS ſeditionibus leuati urbeuetani, bellum omnes Io. uico inferendi, cõſilium inire cœperunt. Quo cognito, Ioãnes uitus adeo commotus eſt, ut collatis omnibus uiribus, in urbeuetanos totum bellum conuerterit. Quibus ſupperatis, expugnataq; urbe, multis promiſcue

necatis, in primos quoſq; ciuitatis multifariam ſæuitum eſt. Poſtremo magna ui pecuniarum uniuerſis imperata, quoſdã ſecum captiuos duxit. Qui poſtea libertatem ab eo octo millibus ducatorum redemerunt. Quo tempore urbeuetani bellum aduerſus Ioannem uicum moliebantur, eodem uiterbii, cui. Petrus uicus Ioãnis frater præerat, ingens animorum cõmotio facta eſt. Quidam .n. ex primoribus ciuitatis, conſpiratione in tyrannum facta, cum trecẽtorum armatorum manu, quam occulte coegerãt magno clamore excitato, populum ad libertatem uocare cœperũt. Quo cognito, Petrus uicus extemplo amicorum cohorte, quos ſatis paratos habuit, com parata, forum occupauit. Vbi acre prælium commiſſum eſt, ac demum populares in fugam coniecti. Quorum multi cõprehenſi, et ſupplicio affecti ſunt. Inter quos quattuor ex nobilitate ſecuri percuſſi. Alii uero timore perterriti fuga mortem uitauerũt. Quorũ omnium bonis publicatis, magnũ inde Io. uicus pecuniarum numerum congeſſit. His rebus fiebat, ut eius indies authoritas ac opinio creſceret, et exercitus augeretur. Que cũ Aegidio non ſine ingenti eius dolore nunciarentur, nondum tamen cũ hoſte ꝑlio decernere, a quo tam lõge numero militũ ſuperabatur, ex uſu eẽ ratus ſeſe hybernis cõtinebat, expectans, dum auxilia, quæ a pontifice mittenda erant, ſe, cum cætero exercitu cõiungerent. Sed cũ diutius hæc morarentur, longumq; uideretur expectare, nec ſuam pati dignitatem ut impune Ioã. uicus agrum faliſcorum crebris incurſionibus quotidie uaſtaret, fluctuans animo, ac tota mente agitans, ſi qua ratiõe æquari poſſet, quod uiribus deerat, hoc cunctis conſiliis præferẽdum ſtatuit. Intellexerat robur exercitus Io. uici in equitatu eſſe. Cũ huius primoribus magno præmio, ac magnis pollicitationibus, per occulta colloquia paciſci conatur, ut copias ad ſe traducerent, Quod horũ pleriſq; perſuadere, tanto minus fuit difficile, quod multorum populorum tyrãnum, ac hoſtem eccleſiæ deſerẽtium defectio, non magni facinoris inuidiam, ſed pietatis potius ſpecioſum titulũ, apud honeſtiſſimos quoſq;, et chriſtianos homines habitura uidebatur. Quingenti igitur equites, ſignis repẽte ſublatis, ad Aegidium tranſierunt. Quorum defectio. Io. uici audaciam uſq; adeo fregit, ut urbeueteri contentus, nullam deinceps incurſionem facere auderet. Aegidius uero cum iam uirium nõ pœniteret, relicto in monte faliſcorũ firmo præſidio, cui Carolum adoadulam præfecit, milites ex hybernis educit. Cœpitq; hoſtem bello prouocare.

TEMPLVM erat Laurētio dicatum haud procul ab urbeueteri, opere ac natura ita munitum, ut arcis locum, ſpeciemq; præberet. Hoc, quia Ioannes uicus alta foſſa circunducta, ualido militum præſidio firmauerat, Aegidius in primis expugnare ſtatuit. Ac Iordani cum parte copiarum id negotiū dat. Is propere admotis machinis, ac tormentis diſpoſitis, ſe ita ſtrenue geſſit, ut quo die oppugnari cœptum ab eo eſt, eodem quoq; fuerit expugnatum. His autem, qui templum cuſtodiebāt, uenia data, et abeūdi facta facultate, Cócharatū, et Albertacium Richaſulum, ac Benedictum Ormatium cum cētum quinquaginta militibus cuſtodiæ loco relinquēs, ipſe cum reliqua manu Vulſinum oppidū proficiſcitur. Quæ cum Ioāni uico renunciata eſſent, cum peditibus non nullis, ſed omni equitatu urbe egreditur, experiundi gratia, an templum ſicut celeriter fuerat amiſſum, ita propere poſſet recuperari. Templum prætergreſſus cum nemo ſe illi obiecisſet, ſpeculatores mittit, qui cognoſcerent, ecquid prope lateret inſidiarum. Qui renunciarunt, haud inde procul hoſtium uiſa quinq; ſigna. Quo metu ſubſiſtere agmem iubet. Nec eſt auſus ultra progredi. Eccleſiaſtici uero nunciato, quo loco Ioannes Vicus extra oppidum uagaretur, ei ſe celeriter oſtendunt. Et commiſſo prælio, cum acriter utrinq; pugnaretur, qui templum tenebāt, hoſtes atergo adorti, tantum eis terrorem incuſſere, ut turbato ordine, multis occiſis, pluribus uulneratis, et uno ſigno amiſſo, cæteri in fugam uerterentur. Cum quibus Io. equo ſaucio in oppidum ſeſe recepit. Corſidium deinde oppugnari placet. Quoniam ex eo oppido eccleſiaſticos commeatu prohibere facultas erat. Ergo a circūiecta manu ubi tela iaci cœpta ſunt, et propugnatoribus nudatus murus; admotis ſcalis milites conſcendunt, et ui oppido celerrime potiuntur. Qua oppugnatione oppidanorum non nullis occiſis, cæteros nulla affectos iniuria Aegidius in ſuam fidem recepit. Paulo poſt urbem Toſcanellā cum arce, oppidanis ad deditionem oppugnatione, et Corſilienſiū exemplo cōpulſis, recepit. Interea pecuniarum a pontifice præmiſſis ſubſidiis, equites etiam trecentum peruenere. Miſſa ſunt itidē auxilia a Ioāne Archiepiſcopo Mediolanenſi, quæ prætereunti Aegidio fuerat pollicitus. Quæ res ut exercitum eccleſiaſticum numero uiribuſq; auxerunt, ita hoſtibus magnum iniecere terrorem. Prorſus, ut multi tyrannorum auxiliis, quæ Ioāni uico ſubmiſerāt, reuocatis, in ſuas quiſq; res omnes curas intendere cœperint, et neceſſaria ad ſui defenſionem comparare.

CVM ſeptingentis equitibus, peditibuſq; pro numero equitum Io. Vi
cus in oppidum, quod Aquam pendentē appellant, ab Vrbe ueteri profe
ctus eſt, reparandi exercitus gratia, et quod locus ille opportunior ad trahē
dum bellum uidebatur. Quo cognito Aegidius Andreæ Salamoncello, ui
ro magni animi et conſilii, cuius in bello gerēdo ſingulari opera ſæpe uſus
eſt, imperat, cum equitatu, et parte copiarum eum ante uertat, ac itinere
prohibere contendat. Qui celerius omni opinione, quod iuſſus erat, execu
tus, uiā occupat, et procedere pergēti hoſti ſeſe acie directa opponit. Quā
pugnam cum Io. minime detrectaſſet, infeſtis ſignis acriter utrinq; concur
ſum eſt. Pugnatūq; diu eſt equo marte, hos cladis nuper acceptæ idigna
tione, illos priſtinæ uictoriæ gloria accendente. Poſtremo Io. multis ſuo
rum amiſſis, cum reliquis funditur fugaturq;, coactuſq; eſt iterum ī Vrbem
ueterem ſeſe recipere. Poſtero die ad Arcē abbatiæ producto exercitu, ubi
oppugnare fruſtra tentaſſet, uiſumq; eſſet oppidum inexpugnabile, obſi
dione cinxit. Quam cum diutinam fore, oppidani intelligerēt, et ſibi per
niciosam, deſperatis Io. Vici rebus, ſeſe Andreæ dediderūt. Quorum exem
plum ſecuta multa oppida finitima, quæ ſita in montibus, fuerant a Io. Vi
co præſidiis munita, admoto tantum ſibi exercitu eccleſiaſtico, ſe Aegidio
dediderunt. Tunc uero multarum ciuitatum, quæ tyrannis ſeruiebant, le
gati ad Aegidium uenerunt. Gratiſſimum ſibi primo fuiſſe nūtium, quan
do Aegidius cum exercitu in Italiam aduentare, nunciatus eſſet. Nam tūc
demum ſuæ libertatis ſpem aliquā concipere auſos fuiſſe. Victorias deinde
ab eo de hoſtibus partas uehemēter gratulari. Nam et ſi pleraſq; urbes eccle
ſiæ amiſſas a tyrannis bello recepiſſet, magis tamen ex ſuo, quam uel ponti
ficis uſu eueniſſe, ſeſe nō ignorare. Cum ille amiſſas urbes, ipſi libertatem,
quo nihil melius eſſe in rebus humanis, recuperaſſent. Pro inde ſuis malis
edoctos, quam ſit calamitoſum tyrānis ſeruire, ſe ſuaq; Aegidii pōtificiſq;
fidei ac poteſtati tradere. Quidquid imperaſſet, libentiſſime ſe eſſe factu
ros, tātum ſe a uiolentia ac iniuria tyrannorum tuerentur. Aegidius liberali
oratione legatos proſecutus, eorum animos ſermone ſic confirmauit. Pō
tificem ut id bellum ſuſciperet, nō magis amiſſæ partis eccleſiaſtici imperii
indignatiōem, quam infælicium ciuitatum, in quas ſceleſtiſſimi homines
tyrannidem exercerent, miſeratiōem impuliſſe. Sperare ſeſe quam maxime
a facinoroſis hominibus, hoſtibus eccleſiæ, q omnia iura diuina, humanaq;
uiolaſſent, tantorum ſcelerum pœnas quam primum ſumpturum. Ac om
nes ciuitates, quæ aut ui tyrannicā inuitæ ſupreſſæ fuiſſent, aut ſpōte hacte

nus

niis ſeruientes, aliquando reſipiſcerent, in libertatem uindicaturū. Satis.n.
liberos eſſe, qui eccleſiæ tantum ac ſummi pontificis legibus inſeruirent.
Quod ſi qua ciuitas eo ſtultitiæ ac dementiæ procederet, ut oblatam liber
tatem recuſaret, ei non impune, non magis q̃ ipſis tyrannis fore. His reſpō
ſis legati lætabundi diſcedunt. A quorum ſententia cornetani tam lōge ab
erāt, ut pro Ioāne Vico, ſe Pontificis hoſtes eſſe haud obſcure profiterent.
Quo cognito Aegidius, ne eius ciuitatis pertinacia exēplo quoq; nocere
poſſet, hos omnium maxime bello perſequi, et prima quaq; temporis
oportunitate agrum Cornetanum uaſtare ſtauit. Quare Iordanē et Blaſ-
cum nepotem ſuum Romam properare iubet. et copias quæ hybernandi
ac præſidii gratia eo miſſe fuerant, in agrum Viterbienſem deducere.

QVOD conſilium ubi Ioanni Vico nunciatū eſt, Reuerium Victoriū,
quem unice diligebat, et quod erat ad nectēdos dolos mirus artifex, magni
faciebat, cum cētum quinquaginta equitibus Cornetanis ſubſidio mittit.
Is non ignarus quantam eccleſiaſticis ad bellum gerendum, opportunita-
tem Mons Faliſcorum faceret, conſilium inire cœpit, ut Carolo, quē oppi-
do præfectum ab Aegidio diximus, cum præſidio circūuēto, interfectoq;
oppido potiretur. Ratio hæc fuit. Arx erat munitiſſima, quæ a Monte Fa
liſcorum circiter tria millia paſſuum aberat, Arx caſtellacii appellata. cū hu
ius arcis præfecto conſilium communicat, monetq;, uti litteras, nūciumq;
ſecreto per ſpeciem proditionis ad Carolum mittat, quibus polliceatur in
arcem ipſum cum armatis accipere, ſi ad diem dictam magno cum ſilentio
paulo ante lucem præſto fuerit. Quibus cum Carolus, magnæ ſibi gloriæ
oblatam occaſionem, quam diu captauerat, ratus, reſcripto annuiſſet, præ-
ſtituto die, q̃ fuit undecimus ante calēdas Maias, Reuerius Victorius ipſe,
cum magno equitatu peditatuq; proxima ſilua occultatus Carolum ex-
pectabat, ut prætergreſſum atergo adoriretur. At Carolus, qui hoſtis polli
citis fidem non ſine ſuſpitione inſidiarum habebat, cōſilia ad omnes caſus
comparabat. Nam militibus paucis ad tutelam oppidi relictis, cum cæteris
omnibus bene inſtructis, ac ordine ſeruato, de tertia uigilia proficiſcitur.
Signo accepto, equites decem cum centum et quinquaginta peditibus præ
mittit, qui fidem arcis præſidis periclitarentur. Ipſe cum reliquo agmine
haud ita longo interuallo, in uia ſubſiſtit. Præfectus antecurſores prope
arcem conſpicatus cœpit magna uoce eccleſiam eccleſiam inclamare, Si-
mulq; ab arce in eos tela coniiciebantur. Quo ſigno hoſtes ſubito e ſilua

exorti eo ucnerunt. nec multis paucos circumſiſtere, et comprehendere fuit per difficile. At Carolus, qui auribus animoq; intentis euentum rei ſub uertitus expectabat, exaudito clamore, et hoſtiũ inſidiis intellectis, aduolat, et impetu facto hoſtem in ſe conuertit. et cum diu fuiſſet acriter dimicatũ, tandem inſidiatores profligati ſe fugæ mandarunt. quos eccleſiaſtici inſectati, multis interfectis, equites uiginti, cumq; his arcis præfectũ, ceperunt. Reuerius accepto uulnere cum paucis euaſit. Carolus his geſtis, ac ſuorũ paucis amiſſis in Montem Faliſcorum ſe recepit. Hac clade Aegidius Corneтum defenſoribus multum exhauſtum fuiſſe arbitratus, confeſtim eo rapit agmen. cœpitq; magno impetu oppidum oppugnare, ut iniecto terrore, oppidanos ad deditionem compelleret. quod cum parum procederet, erat. n. oppidum militibus differtum miſſo iterum auxilio a Ioanne Vico, cui præerat Ludouicus eius frater, per uaſtato agro, copias inde abducit, et incelenum, Vetralam, et reliqua oppida, quæ circa Montẽ Faliſcorum Io. parebant, cõuertit. magna itidem his populatione incõmoda inferendo.

CVM præſidium Romanum ſe cum reliquo eccleſiaſtico exercitu coniunxiſſet, inter duos uiros nobiles alterum Romanum, Grrmanum alterũ, tãta ſeditio in caſtris exorta eſt, ut a Romanis Germaniſq; dum ſuo quiq; fauent, ad arma cõclamato, aliquãdiu fuerit pertinaciter prælio dimicatũ. quod nullius oratione cõmonitione ue ante dirimi ualuit, q̃ non nullis interfectis, pluribus uulneratis, reliquæ copiæ ex Aegidii iperio ſe ex tranſuerſo inter uolantia tela, facto impetu, intuliſſent. Ad hunc modum ſeditione ſedata, moxq; facta pace, et gratia inter utroſq; reconciliata, Aegidius copias propius Viterbium mouet. et crebris incurſionibus magnum hoſtibus timorem inferebat. Interea Ioannes Vicus urbem repetit, cum nullo eam eccleſiaſtico præſidio teneri, intellexiſſet, ac nemine prohibente ingreſſus magnam in locupletes auaritiam, et crudelitatẽ exercebat. Nam qui imperatam magno numero pecuniam denegaſſent, omnia in eos exempla cruciatus edebat. Cuius immanitatis latius fama diſſipata, quarũdam ciuitatum animos ab ipſo multum auertit. Viterbienſium in primis. Horum enim plerıq;, quorum fuerunt, qui arcem cuſtodiebant, auxilio Argidii, q prope aderat, freti, die quodam ſub ſolis exortum, ingẽti clamore ſublato, eccleſiam incœperunt conclamare. Quo audito Aegidius propere arma ſumere, machinas admoueri, ſcalis arcem conſcendere iubet. Omnia tamen tyranni promptitudo ac diligẽtia irrita fecit. qui anteq̃ cœteri oppidani cõ

uenirent, qui clamorem excitarant, ex templo comprehēſis, et magno ſup-
plicio affectis, cæteros ab inſtituto deterruit. et qui arcem tenebant animis
conſternati, eam tyranno reddiderūt. Simulq; milites diſpoſuerat, qui ſub-
euntes eccleſiaſticos a muris repellerent. At Aegidius cum Viterbium, niſi
lōgiore obſidione, haud facile expugnari poſſe, intelligeret, ne dū ibi tēpus
tereret, alia oppida indiſcrimen traheret, populabūdos agros, exercitū pro-
pius Germanorum ſocietatem, de qua ſupra dictum eſt, promouit. At ex
itinere cū Vrbē ueterē oppugnare, ſi forte reſiſteret, moliret, portis patefa-
ctis, oēs oppidani obuiā ei procedunt, Vrbemq; tradunt. Ingreſſum, cum
oppidum uacuum habitatoribus reperiſſet, magna eius ciuitatis miſeratio
inceſſiſſe fert. Nā ex numeroſa multitudine, qua oppidum illud nō pridē
abundabat, uix trecenti hoſtes, qui arma ferre poſſent, numerabant. Poſteri
die re diuina rite perpetrata, cum omnibus benedixiſſet, pacem perpetuam
inter Muffatos et Marculinos, factiones, ut diximus, contrarias, fecit. Iubet
q; oēs ciues, q a Ioāne Vico eiecti fuerāt, ſuæ ciuitati reſtitui. Vrbeuetano-
rū exemplū Tuſculani ſecuti, mox legatione miſſa ſe Aegidio dediderunt.

IOANNES Aleriānus Ameriæ tum temporis tyrannus erat. qui licet
amicitiam cum Ioanne Vico confirmaſſet, non tamen ab Aegidio palam
audebat deſciſcere. Huic igitur Aegidius pauliſper in Vrbe ueteri cōmora-
tus, denunciatū mittit, ad ſe q̄ primū uenire properaret. Habere, quæ cum
eo de re cōmuni colloqui uellet. Qui ſi renuiſſet, ſibi eodem loco, quo Io.
Vicum futurum. Ille uero, cum ſe humiliorē ſciret, q̄ ut Aegidio reſiſtere
poſſet, et Io. Vici opes afflictas uideret, dicto audiēs Vrbē ueterē peruenit,
multa meditatus, quibus dū Aegidio fruſtra perſuadere conat, ut ſe mini-
ſtro in populo Amerino gubernādo uteret, Io. Albertus et magnus pfe-
ctus legati clam miſſi Ameriā perueniunt. Qui populū oībus rationibus
hortati, ut ſe pōtificis imperio redderēt, adduxerūt. Tūc Aegidius magna
ppoſita pœna, interdicit Io. Aleriano, imperatq;, ne mille oīno paſſibus, p-
pius Ameriā de cætero appropinquaret. Interea ſocietas in agro Tuderti-
no uagari ab exploratoribus renuntiat. quā rē ægre ferēs Aegidius legatos
ad principes eius mittit. Quod in eū locū copias cū magna eccleſiæ clientū
iactura deduxiſſent, inique eos agere. Qua id rōne feciſſent, mirari ſeſe. Po-
ſtremo rogate, agmē īde ſine ciuitatū ditiōis eccleſiaſticæ iiuria ſub moue-
rēt. Ad hæc Germani pauca, ſed inſolenter reſponderunt. Nemini ſuæ ui-
tæ rōnem in Italia ignotam eſſe debere. quibus cū cætera deſint uectigalia,

præda ac rebus bello partis uitam ducere neceſſe eſſet. Multas ciuitates pa-
cem ac ſuorum agrorum in columitatem magna ui pecuniarum a ſe rede-
miſſe. Proinde, ſi uellet Agidius ſe ſollicitudine, populos eccleſiaſticos ea
moleſtia ſubleuare, earum ciuitatum ſequeretur exemplum, quæ pecunias
numeraſſent. Et magnam uim pecuniarum petunt. Hãc germanorum in-
ſolentiam grauiter admodum tulit Aegi. Præſertim quia ſuſpicabatur, ger-
manos Io. Vici uoluntatem ſecutos, in id audaciæ ac improbitatis aduerſũ
ſe proceſſiſſe. Cum ille uictus neceſſitatibus unam ex filiabus ſuis Anibal-
do Montis Regalis fratri cum grandi dote ſpopondiſſet. exiſtimãs ſic uni
uerſam ſocietatem poſſe in partes ſuas adduci. Ergo legatos iterum ad ſo-
cietatem cum his mãdatis mittit. Mirari ſeſe quæ cauſa ipſos ſua eccleſiæꝙ
Romanæ amicitia repudiata, eo iniuriarum et in tam iniqua poſtulata cõ
puliſſet. cum ſe hoſte non contemnendo, amico fortaſſe non inutili eis li-
ceret, uti. Tanto magis cum Mons Regalis ſuperiore anno, fide data, polli-
citus fuiſſet, ſocietatem ſe ab inferenda iniuria ciuitatibus eccleſiaſticis con-
tenturũ. Nã qđ ſibi pecuniarũ uim extorqueri poſſe, putarẽt, nõ mõ iniu-
ſte eos facere, ſed etiã in prudẽter. Neꝙ. n. earũ ciuitatũ, quas pacẽ a ſe ma-
gno ꝑcio redemiſſe iactarẽt, et ſuã conditionẽ ſimilẽ eſſe. Illas nãꝙ multo
plus, ſi reſiſtere uellent, in nouũ exercitũ cõficiendũ, fuiſſe collaturas; et cũ
magno, tũ uniuerſi populi, tũ ſingulorũ incõmodo, a pacis negociis a uo
cãdas. ſe uero in armis eſſe. et ea pecunia honeſtius, libẽtiuſꝙ nouũ militẽ
ad ꝓpulſandas iniurias, ſi opus eſſet, cõducturũ. q̃q̃ ad id ſatis ſupeꝗ ro-
boris, ac uiriũ ſibi eẽ in ueteri et exercitato milite ſperare. Se ita eſſe, ſempꝙ
fuiſſe animatũ, ut ultro nunquã nouũ hoſtẽ eẽt quæſiturus, laceſſitus aũt
dignitatis ſuæ ac ciuitatũ, q̃rũ patrociniũ a pontifice ſuſcepiſſet, cõmodita
tis rõem haud ſegniter habiturus. Proinde iterũ iterũꝙ rogare, monereꝙ
ꝑ deũ iuſti belli ſemꝑ fautorẽ, ultorẽꝙ iniuſti, eccleſiaſticis finibus nulla am
plius illata iniuria, cedere maturẽt. Quæ ſi feciſſent magnã ſe illis gratiã ha
biturũ, et quæ Monti Regali ſuperiore anno fuiſſet pollicitus, q̃ primum
opere præſtiturũ. Sin minus impetraret, ita ſibi ꝑſuaderẽt, rebus ſe ſuis et ec
cleſiæ clentibus, ſociiſꝙ grauiter eſſe cõſulturũ. Quibus auditis germani,
partim rei honeſtate, partim timore uicti, per eccleſiaſticos terminos a ma-
leficio tẽperãtes in agrũ Senẽſem iter ſuſcipiunt. A q̃bus ex torta pecunia,
deinde a Florentinis, in Piſanos terminos peruenerunt. Paulopoſt germa
norũ diſceſſum Agidius Eugubiũ, cui Io. Cancucius imperitabat, legatos
mittit. Qui oĩbus modis oppidanos, ut pontificis fidẽ ſequant, cohortent.

Quibus reſponſum eſt ab Eugubienſibus, ſeſe paratos eſſe imperata face-
re, et prima quaq; occaſione oppidum Aegidio tradituros. At cum interie
cto tempore, diem de die proferentes a promiſſis diſcedere uiderentur, iterũ
Aegidius legationem, ſubſequentibus copiis mittit. Tunc uero Eugubien
ſes nulla facta mora, patefactis portis oppidum arcemq; legato tradunt.

OMANVM quoq; ditionis eccleſiaſticæ Stephanus occuparat. Is, ut
iuſti imperii titulum tyrannidi prætenderet, cum Aegidii quæſtorem nu-
morum inopia premi intellexiſſet, cum eo mille numum aureorũ pactus
eſt, ut oppidi redditibus, in mutui compenſationem, ſibi frui liceret qua-
driennio. Exiſtimãs ſcilicet id cõuẽtũ Aegidio ratũ fore. Qui tamẽ, cũ pa
ctũ reſciuit, ĩprobata re, Stephano, ut intra ſex dies oppido cederet, denũcia
tũ mittit. Ille dicto audiẽs cũ ĩperatũ feciſſet, numos cœpit inſtãter a q̃ſto-
re repetere. Tũc uero Aegidius dimidiũ ei reddere cenſuit. Reliquos, q̃a ſa
tis cõſtabat ex uectigalibus põtificiis plus etiã ab eo fuiſſe ꝑceptũ, non itẽ.

HIS geſtis in Montẽ Faliſcorum uerſus ab Vrbeueteri promouit, reli-
cto illic custodis loco, et cum poteſtate oppidanis etiam iuris dicẽdi Alber
tació Richaſulo, cui ducẽtos equites et quadringentos pedites attribuit. Ha
rum rerum fama diuagata, complures ciuitates, quæ principio Ioanni Vi-
co coniurauerant, de deditione ad Aegidium legatos mittũt. Quarũ defe
ctione Ioannes Vicus uehementer fractus animo, cum nec ab his, nec a ger
manorũ ſocietatẽ ſpes eſſet, tot continuis acceptis incõmodis, rebus deniq;
deſp̃atis, legationẽ et ipſe, de ſe dedẽdo, et quæcũq; occupaſſet, ad Aegidiũ
mittit. Et in fidei teſtimonium, alterum dare filiũ obſidis loco pollicetur.
Preces addit magis, quã pacta. Quoniã ita tuliſſet fortuna, ut imperio et
opibus amiſſis, ad quas res non dolo irrepſiſſet, aut prorupiſſet ui, ſed aut
iubẽte Ludouico Bauaro, q̃ ſi ſuo iure poſſet, aut ipſorũ populorũ uolũta
te, et ſuperioribus põtificibus quadã tenus conſentiẽtibus, euectus eſſet, in
ſummam omnium rerum inopiam redigeretur, ab eo petere, niſi forte Io.
Vicum poſt omnia, uitali quoq; aura interdicendum ſtatuiſſet, depoſita
ſua clementia et manſuetudine, quã in aliorũ malis cognouiſſet, tantiſper,
dũ in ipſum ſæuiret, ſi tamen cõſeruandũ decreuiſſet, obſecrare, aliq̃ ſaltẽ
miſero uitã trahẽdi, alẽdiq; infœlices cũ cõiuge liberos, reliq̃ faceret faculta
tẽ. Oppidulum permitteret cuius pẽſiuncula ad priuatæ uitæ neceſſitates
parca mediocritate ſuppeteret. Accepit cõditionem Aegidius, et precibus

acquieuit. Acceptoq; obſide, Ligerium Androtum ciuē Peruſinum, cuius
fidem ſummam coniunctam pari prudentiæ erga ſe perſpexerat, qui Viter
bii præturam gereret, cum ducētis equitibus præmittit. Poſtero die Iuppū
Archiepiſcopum Cæſaraugustanum, et Alphonſum Epiſcopū Pacēſem
cum equitum duobus millibus, et multis peditibus, qui oppidū reciperent,
ſubmittit. Qui portis patētibus ingreſſi, claues portarum, turrium, arciſq;
traditas acceperūt. Poſtridie Ligerius Androtus, ut iuſſus ab Aegidio fue
rat, aduocata oppidanorum contione populum, qui frequens cōuenerat,
in hunc modum ad pacem hortatus eſt.

NON ſe dubitare, quāta eo die cū expectatione populus Viterbienſis ad
indictam ſibi contionem conueniſſet. Nam præter multa, ac prope innu-
merabilia incōmoda, quæ cunctis, qui bellum gerunt accidere neceſſum
eſſet, duo eſſe maxima mala, quæ homines potiſſimū urgere ſoleāt. Quo-
niam, ut bello pendente, illam cunctis ineſſe perpetuam curam, ſummūq;
timorem, ne quomodo, aut a quo uis hoſte tandem ſuperentur, ſic poſtre
mo uictis illum reſtare timorem difficilimum, atq; haud ſcire, an omnium
maximum, quali uictoria in uictos dedititioſq; uictor ſit uſurus. Cuius cū
iure belli ſumma ſit facultas in eos animaduertendi, quos iuſto bello deui-
cerit, neminem latere a multis, in eos etiam, quos iniuria debellaſſent, ita fuiſ
ſe atrociter ſæuitum, ut merito omnes uicti euentum uictoriæ deberent
exhorrere. Viterbienſes autem ſi nulla antiquorum exempla, quorum eſſe
plena omnia, mouerent, at certe recentia ſupplicia, quæ ille Ioannes Vicus,
(præſto.n. aderat) de Vrbeuetanis ſupioribus diebus a ſe uictis ſumpſiſſet,
cōterrere debuiſſe. Qui Ioānes Vicus ex his, quos expugnato oppido i po
teſtatē ipſius ueniſſet, alios ſecuri pcuti iuſſiſſet, alios egiſſet i exiliū, oībus
magna ui pecuniarū imperata, quorūdā bona prius diripuiſſet. Et ea qdē
oīa iure belli ipſum ſibi licere putaſſe. Quæ Viterbiēſibus, q̄ Vrbeuetanis
tāto magis fuiſſe extimeſcēda, quāto iuſtius bellū Aegidius gereret, q̄ Ioā
nes Vicus. Tibi.n. inquit, Io. Vice, quoniā huic cōtioni, quā nos ad popu
lū Viterbiēſem Aegidius habere iuſſit, intereſſe, nec nobis inuitis, uoluiſti,
aliqua ſunt audiēda, minime quidē fortaſſe auribus tuis iocunda, ſed uera
uſq; adeo, ut ne tu qdē poſſis inficiari. Si tu.n. q de miſeris Vrbeuetanis,
quod urbē ſuā tibi non proderent, dum ſibi eā, ac ſūmo pōtifici cōſeruare
conarentur, quod facere omni iure tenebantur, tam graues pœnas ſumere,

non graue putaſti, qui tot in ciues Romanos dudum cruciatus edebas, qui
cũq; imperatam a te pecuniam dare, aut poſſe, aut uelle negaſſent, aut qdq̃
facere ad nutum tuum renuiſſent, ſi tu inquã, qui modo deorum ope, qui-
bus aduerſis bellum gerebas, et Aegidii uirtute ac prudẽtia uictus iaces, hãc
urbem deuiciſſes, uictorq; ingreſſus contionem aduocaſſes, quo animo,
credimus, hos omnes fuiſſe conuenturos? Certe alios cum bonorum publi-
catione exilia, alios capiti metuentes, minime autem conſcios, relegationes,
tantum ſperantes, aut quãtam uis pecuniarum multam. Vos aũt uiri uiter-
bienſes Aegidius uictor pro ſua clementia ac manſuetudine omnem metũ,
gaudio letitiaq; iubet hodierno die cõmutare. Et hanc uictoriam non tã
ipſi pontificiq; q̃ uobis partam putare. Libertatem modo ueſtram uobis,
otiumq; perpetuum, ſi bona ueſtra cognoueritis, reſtitui, exiſtimare. Nul-
lam uobis pecuniarum imperat uim, nulla iniqua tributa imponere ueſtræ
ciuitati cogitat. Tantum a uobis petit, quod uos cunctis uotis, ſi ſapitis, ex-
optare debetis, pacem ametis perpetuam, otium quietum diligatis. Quas
res hoc uno aſſequi poteſtis, ſi fidem eccleſiæ, ac ſummo pontifici debitam
perpetua conſtantia obſeruabitis. Et eos patriæ iudicabitis hoſtes, quos re-
bus nouis ſtudere cognoſcetis. Quæ ut faciatis uiri uiterbienſes, non ma-
gis uobis fides ipſa, quæ eſt omnium uirtutum fundamentum, et diuina-
humanaq; iura, quibus eſtis obligati, q̃ propria ueſtra, ac peculiaria cõmo-
da perſuadere debent. Ea uero quot, quantaq; ſint in pace degentibus, tũc
magis perſpicietis, cum incõmoda, et detrimenta, quæ bellum comitantur,
alta mente, et intentis oculis fueritis contemplati. De quibus multa mihi
hoc in loco eſſent fortaſſe dicenda, niſi ſatis ſuperq; ueſtra uos mala hoc
tempore docuiſſent, q̃ ſit miſerum bellum ſuſtinere. Quod eſt.n. cala-
mitatis genus, quod ueſtra hoc tempore ciuitas non perſenſerit? Pecora ue-
ſtra hoſtibus prædæ fuerunt. Villæ incẽſæ. Pagi diruti, Agri funditus de-
uaſtati. Quibus detrimentis ad quam omnes inopiam redacti ſitis, ipſi ui-
deritis. Iam uero quotus quiſq; ueſtrũ numerabitur, cuius pater, filiuſue,
aut frater, aut ex his, q̃ horũ loco ſunt, aliquis ꝑlio nõ fuerit deſyderatus?
Omitto negotiorũ intermiſſionẽ urbanorũ, et ruſticorũ. Quæ uel ſola et
opulẽtis indigẽtiã parere põt. Nihil dico de laboribus, fame, ſollicitudine,
quæ oĩa comites bellorum ſunt. Atq; hæc quidẽ infortunia, q̃q̃ p ſe gra-
uiſſima ſunt, et quæ nullã nõ ciuitatẽ debeant a ſuſcipiẽdo bello deterrere,
ſed quia temporalia intelliguntur, poſſunt quodam modo leuiora uideri,

Illos uero cruciatus æternos, quis nõ exhorreſcit? quis non cogitando cõ tremeſcit? Quibus apud inferos torquentur, ac ſine fine torquebuntur eorum animæ, qui in huiuſmodi bello ac perfidia interempti ſunt. Formidãdis ſummi pontificis, chriſti uices gerẽtis, execrationibus ad loca damnatorum ſpirituum deuoti. Niſi forte uos, quod abſit, chriſtiani nominetenus, adeo eſtis ſtupidi, et ab omni humanitate abhorretis, ut nullũ eſſe deũ credatis, nec bonos gloria, nocẽtes pœna affici putetis. Ac demũ chriſti loco pontificẽ eſſe negetis. Si tamẽ deus eſt, ut eſt, ſi deus curat mortalia, ſi chriſtus in cælum aduolans, pontificem maximum eccleſiæ ſuæ præfecit, quid tandem eos expectare conuenit, qui eccleſiam, quam ille conſtruxit, labefactare conantur, aut conantibus auxilium præbent? Hæc et illa ciues Viterbienſes ante oculos ponite. Hæc tota mente uerſate, quæ uos ſeu uictores, ſeu uictos futuros, indubitata manent, quoties de rebellione aduerſus ſummum pontificem facienda, cogitabitis. Nec ſperetis cum iterum uicti eſſetis, ut certe eſſetis, nemo.n.aduerſus deum ſine ſua pernicie pugnauit, tam manſuetum uictorem eſſe experturos, q̃ modo Aegidium. Quin potius timendum eſt, ne præſentis uictoris clementia, ueſtram tũc inuidiam et futuri indignationem adaugeat. Si quidem quanto modo huius manſuetudo maior in uos eſt, tanto illius erit tunc in ingratos, iuſtior indignatio.

QVAE oratio magno populi aſſenſu gaudioq́ꝫ excepta eſt. Et a Ioan. uico, qui præſto, ut dictum eſt, aderat cum fratribus, et uultu et ſermone comprobata. Huius ciuitatis ſtatum deinde ſic Aegidius diſpoſuit. In primis Ioannem uicum cũ tota ipſius familia Viterbio eiuſq́ꝫ finibus in duodecim annos interdicit. Pœnam addit quinq́ꝫ millium ducatorum, quoties contra imperium feciſſet. Quinq́ꝫ præterea factioſis hominibus, et quos fuiſſe intellexerat, ſemperq́ꝫ fore rerum nouarum cupidos ſuſpicabatur, ne inpoſterum ciuitatis fidem, ociumq́ꝫ ſollicitarent, ex urbe eiectis, cæteris omnibus dat ueniam, et expulſos a Ioan. uico iubet reſtitui. Tum omni cura in populi gubernationem ſtatuendam cõuerſa, cõſules nouem æquo imperio, ſenatores ducentum creat. Qui ius dicerent, quot ſatis uiſum eſt, conſtituit. Cohortem prætoriam, quæ præfecti ciuitatis latus clauderet, et magiſtratus cæteros tutaretur, trecentum armatorum eſſe uoluit. Et quia Viterbium totius umbriæ uelut caput eſſe uidebatur, operæ pretium id fore ratus, arcem præmunitam erigẽdam curauit, quæ mediocri præſidio firmata, eam ciuitatem poſſet in fide continere. Hæc cum ſummo pontifici

nunciata

nunciata eſſent, ingens Auenione gratulatio facta eſt. Quando. Io. Vico tyrannorũ maxime formidabili deuicto, ſpes cunctos inceſſit, cæteros omnes facile poſſe Aegidii uirtute debellari. Tunc Pontifex ad Aegidium litteras mittit laudibus gratulatiõe, ac exhortatiõe plenas. Paulopoſt Aegidius ab Arnaldo eiuſq; fratre Iordane Sutrium recepit, cum arce, quã ipſi ibi de ſuo ædificauerant. Iuſſis oppidanis eos ſumptus illis rependere. Deinde Interamna urbs, a ſitu ſic appellata, deditione facta in Aegidii poteſtatem peruenit. Tunc Narnienſes legatos de ſe dedendo miſerunt. Item Celerium et Cipignanum oppida in agro Viterbienſi. Spoletani quoq;, miſſa legatione, eo pacto ne in quenquã animaduerteretur, ſe dedunt. Oppidi arcem Aegidius triplici muro cinxit, medio crebris turribus munito. arcem deinde cum aduerſo monte, qui non longe aberat, ponte comiſit. et per ſuperinſtructum aquæ ductum fontem qui in monte ſcaturiebat, ad arcem deriuauit. Fontem ipſum lapideo propugnaculo muniuit, ac pſidio firmauit, quo tutius opus ab iniuriis redderetur. Aſſiſiũ deinde Epiſcopus Aſiſienſis legatus publice tradit. idem eſt tunc a Nucerinis factum. Veientana urbs, quam nunc Caſtellanam ciuitatem appellant, editiſſimo colle præruptis undiq; ſaxis ſita, adeo eſt natura munita, ut abſq; ullo humano opere ſatis per ſe reddatur inexpugnabilis. Hanc occupauerat Petrus Vicus. qui perterritus exemplo fraterno, ne cõtra Aegidiũ ſibi quoq; pugnãdum eſſet, urbem Luce Sabellio uendidit. Sed quia ſolutio differebatur, depoſita eſt apud Iulianum ciuem, donec precium ſolueretur. Hæc cum Aegidio nunciarentur, litteris nuncioq; Lucam ad ſe accerſiuit. Qui cum ſe ad imperatum uenturum negaſſet, nec ullum oppidani deditionis præberent indicium, Aegidius deteſtatus conceptis execrationibus Petrũ Vicum et Lucam cum toto populo Veientano, uicis incenſis, ac deuaſtatis agris, oppidum obſidione cinxit, ac demum ad deditionem, deſperato auxilio, compulit.

BARTHOLOTIVS Hiſpellum diu tyrãnide oppreſſum tenuerat. aliquando tamen oppidani ſæuitiam tyranni pertæſi, eum urbe eiecerunt. ſeq; Aegidio dedunt. Ille uero coacta manu, ab uico quodã, quod aberat ab Hiſpello duo millia, crebris incurſionibus agrum Hiſpelli reddebat infeſtum. Quod cum eſſet ad Aegidium delatum, equitũ peditũq; præſidio ſũmiſſo, tyrannum longe ſũmouit. Eodem tempore allatum eſt, in pleriſq; Cãpaniæ, atq; eius oræ maritimæ, ditiõis eccleſiaſticæ ciuitati

bus quoſdam imperandi cupiditate rebus nouis ſtudere, et nonnulla op/pida uulgo a tyrannis occupari, eaq; incommoda culpa, atq; ignauia præ toris eueniſſe. Quibus malis, cum ignauo et imperito, ſtrenuus et prudēs prætor, cum armatorū præſidio, ab Aegidio ſubrogatus fuiſſet, facile fuit obuiatum. Interim Io. Vicum Corneti Vicariū in duodecim annos Aegi dius creat. Non tantum ut fidem inſtanter repetenti præſtaret, ſed multo etiam magis, ut ſuæ liberalitatis ac manſuetudinis fama per Italiam diſſipa ta, reliquos tyrannos, ſpe tutioris conditionis, ad pacem et deditionem alli ceret. At ſummus Pontifex, ut erat paulo ſeuerior, et Io. Vicum uehemē/ter oderat, nuncio ac litteris Aegidii factus certior, rem per iniquæ tulit, eumq; per litteras monuit, ut primo quoq; tempore Io. Vicum Corneti præfectura ſub mouere curaret. Nec. n. par eſſe, ut ei aliquis honos habere tur, qui eccleſiam tamdiu, tantiſq; incōmodis pertinaciter uexaſſet. nec ue/rum eſſe, eius fidem ſanctam fore, qui ſemper infidus extitiſſet. Ad quæ Aegidius in hunc maxime modum reſpondit. Siquidem odio ſuo, quō Io. Vicum proſequeretur, indulgere, q̄ imminentibus difficultatibus con/ſulere maluiſſet, non modo Io. Vicum nulla dignitate ornaturum ſe fuiſ ſe, ſed grauiſſima de eo ſupplicia ſumpturū. nec. n. ignorare, q̄ male ſemp ille de eccleſia Romana meritus fuiſſet. Sed cum ſuppliciū de eo ſumptū, qui ſe ſuaq; in deditionē fidei ac poteſtati eccleſiæ permiſiſſet, cæterorum tyrannorum animos a Pontifice auerſurum, honor habitus ad pacem im pulſurus uiſus eſſet, omne odium et indignationē publicæ ac maiori utili tati poſt habendum putaſſe. Imperatores clariſſimos magno uſu id conſi lium uſurpaſſe, cōmemorat. Anibalem inprimis, hominem alioquin cru deliſſimum, de quo ſic Liuius ſcriberet, in captiuos ex tradito præſidio, ut fama clementiæ in principio rerum colligeretur, nihil ſæuitum eſt. et qui, poſt uictoriam ad Traſimenum de Romanis partam, captiuos nominis Latini ſine precio dimiſiſſet. Cæſarem in bello Gallico. Alexandrum Ma cedonē in ſubiuganda Aſia multo plus clementia in dediticiós, q̄ pugnā do, ſi uera eſſent hiſtoriarū monimenta, profeciſſe. Præterea Io. Vicum multū affinitatibus cōſanguinitatibuſq; ualere, qppe cuius affines ac pro/pinqui pluſq̄ triginta oppidis multarum uirium imperarent, pſenti eius conditione quieſcentes. Quos tamen, ſi quicq̄ grauius Io. Vicō contra fi dem datam ſtatueretur, omnes ſuas opes aduerſus eccleſiam collaturū ire, nemini dubium eſſe debere. Cum in propinqui ſimul atq; amici ultionē, tum uero ut ſe a ſimili iniuria tuerentur. Non eſſe comittēdum, ut ea ho/

ſtibus imponatur neceſſitas, ut deſperationem in uirtutem conuertant. Huc accedere periculum, ne Cornetum, et multa alia oppida, quæ factionis Gibelinæ, et ſummi in Io. Vicũ ſtudii, eius uoluntate fuiſſent recepta, non ſeruata ipſi fide, ſibi in eccleſiam rebellare licere putarent. Nam quod de Io. fide timeret, non eſſe dubitandum, datis obſidum loco cariſſimis liberis, quin ille ultro nihil unq̃ eſſet moturus. Atq; eas potiſſimum eſſe rationes, quibus initio Io. Vicum indulgenter habendum putaſſet, et tunc nihil aduerſus id factum innouandum cenſeret. Quæ ſi Pontifici non tanti eſſent, ut Io. Vicum eo ſtatu uiuere, æquo animo pateretur, ab eo petere, ac per Deum obſecrare, ne ſe miniſtro ad eum ulciſcendum uteretur, qui ſuam fidem ſecutus, ſe ſuaq; Romanæ Eccleſiæ commiſiſſet.

IO. GENESII DE SEPVLVEDA CORDVBENSIS DE REBVS GESTIS AEGIDII ALBORNOTII LIBER SECVNDVS.

SIC VMBRIA RECEPTA, Aegidius omnes ſuas curas et conſilia cœpit in bellum Malateſtæ inferendum intẽdere. Satis enim conſtabat, illo ſuperato, facilẽ fore de cæteris tyrannis uictoriam. Sed dũ ad hoc neceſſaria compararet, ex litteris Pontificis cognouit, ſe apud ipſum fuiſſe ab Archidiacono Anconitano inſimulatum, q̃d cum Malateſtis inita gratia fœdera percuſſiſſet. Adeo uiros optimos, qui calumniaretur, nunq̃ defuit. Quam calumniam Aegidius tanto iniquiore animo tulit, quanto longius aberat a crimine, quod ipſi obiiciebatur. Ergo Pontifici rationem conſilii repoſcenti ita reſpondit. Non ſe mirari, ſi cum tot hominum inimicitias eccleſiæ cauſa ſuſcepiſſet, non deeſſent qui ſe, factaq; ſua criminarẽtur. Illud moleſte ferre, ꝙ propter quam rem magnã a cæteris hominibus laudem, a Summo Põtifice gratiam quoq; non paruam ſperaſſet, eam apud ipſum Aegidio pro crimine obiicere quiſq̃ ſibi licere putaſſet. Nõ quod pacem ullam feciſſet cum Malateſtis, nec enim unquam tãtam authoritatem fuiſſe ſumpturũ, ut hoc integrum ſibi eſſe putaret. ſed quod ab hoſte minime contemnendo, per ſpeciem ſpemq; pacis bellum tamdiu uitare non imprudenter ſciuiſſet, dum Io. Vicum ſatis per ſe potentem hoſtem debellare poſſet. Cui rei niſi a ſe mature fuiſſet prouiſum, et uterq; tyrannus opes coniunxiſſet, quod maxime timendum fuiſſe, non eſſe dubitãdum, quin aut neuter eorum unq̃ ſuperaretur, aut bellum difficillimum ac diuturnum eſſet futurum. Sæpe ad ſe legatos a Malateſtis bellum deprecãtes ueniſſe, pacem cũ eis feciſſe nunq̃, ſpem pacis ſemper præbuiſſe. Tunc id agere, ut Malateſtas omni auxilio et ſpe a Io. Vico deſtitutos aggrederetur. Quæ ſi culpanda eſſent, ſi digna cenſura uiderentur, nihil ſe habere, quod pro ſe poſſet reſpondere. Hæc reſponſa Pontifici allata comprobataq; multum, ut par erat, apud ipſum Aegidii opinionem auxerunt. Interea Malateſta cognito Aegidii conſilio, uel quia bellum ſibi inferendum, ſuperato Io. Vico, coniectura proſpicere facile erat, duo de uigeſimo menſe, quam fuerat

bellum initum, legatos ad Aegidium mittit. qui ſic cũ ipſo egerunt. Si pacem ſecum ſummus Pontifex faceret, et urbes, quas obtinerent, relinquendas ſtatueret, decem ducatorum millia in ſingulos annos apoſtolico fiſco dare paciſci, et ad bellum gerendum Aegidium ducẽtis equitibus duobus menſibus auxilio eſſe. Negante illo licere ſibi in ea pacta deſcendere, duodecim millia ducatorum in annos ſingulos, equitum trecentum auxilium in tres menſes pollicentur. Ad quod Aegidius reſpondit. Nullas ſibi a Malateſtis conditiones pacis accipere dicereue, Pontifice inconſulto, integrũ eſſe. Si uelint bellum deprecari, legatos ad Pontificem mittanr, ſeq; intercesſore utantur, non ſe dubitare pro eius iuſtitia, quin quæ honeſte popoſcerint, ſint impetraturi. Tunc legati, immo id ipſum ab eo petere, obſecrareq; ut ipſe de his conditionibus Pontificem certiorem litteris et nuncio faceret, ſuumq; conſilium et authoritatem interponeret, ac interim bello ſuperſederet. Id cum impetraſſent, diſcedunt. Quod cum eſſet ad Pontificem ab eo relatum, nullas eſſe leges pacis reſpondit, ciuitatibus in tyrannorum poteſtate relictis. Proinde Malateſtas et cæteros Flaminiæ uel Piceni tyrannos bello inſectari pergeret. Qua renunciatione accepta, Aegidius nihil cunctatus ad bellum, ineunte uere, capeſcendum, pro rei magnitudine pergit neceſſaria comparare. In primiſq; cum intellexiſſet inter Gentilem Molianum, qui Firmianæ ciuitati imperabat, et Malateſtã cõtinẽter bella ſuperiori tempore interceſſiſſe, rationem cœpit inire, ut alterius opibus ad alterum debellandum uteretur. Et ad Gentilem molianum legatos mittit, qui in Malateſtarum inuidiam eius amicitiã captarent. darẽtq; operam, ut inter ſe ac Gentilem pax non iniquis conditionibus fieret, et ſocietas coiretur. Ille uero conditionem amplectitur ſuæ infirmitatis conſcius, ſimulq; ut occaſionem arriperet ulciſcendi Malateſtas, a quibus multa magnaq; acceperat detrimenta. Pacem ergo his conditionibus accepit, ut paucis ſuo iuri permiſſis caſtellis, nec iis magnis, cætera omnia redderet Pontifici, ac obſides daret. Quod factum cum malateſta reſciuiſſet, hoſtis iam eccleſiæ iudicatus, cæterorum omnium inimicitias odiaq; inſtanti diſcrimini poſt habendas ratus, pro magnitudine periculi cœpit inire conſilia, ac legationibus quoquo uerſus dimiſſis ad omnes Flaminiæ et Piceni tyrannos, nouos amicos cõciliare, confirmare ueteres. Ille uero et hoſtes reconciliare. communi periculo omnibus propoſito, a cunctis auxiliũ petere. ſuam inuicem opem aduerſus eccleſiaſticos polliceri. In primis habẽdam ſibi rationem ſtatuens, ut Gentilis Molianus ab amicitia Aegidii

auerteretur, atq; ad ſuas reuocaretur partes, triginta ei ducatorum millia per legatos mittit. Omnia oppida agri Firmiani ſe illi reddere, et per liberorũ conubia affinitatem paciſcitur, ſi datis acceptiſq; obſidibus, ſeſe mutuo auxilio aduerſus cõmunem hoſtem iuuarent. Et cum utriuſq; eadem eſſet cauſa, eundem belli euentum experirẽtur, cõmune eſſe periculum docet, utiliorem magiſq; fidam ſuam Gentili amicitiã fore, q̃ Aegidii. Qui cum bellum pro Pontifice ſuſcepiſſet, neminem eorum, qui oppida eccleſiaſticæ ditionis occupaſſent, hoſtem non eſſet iudicaturus. Nam et ſi ad præſens amicitiam cum eo gerere ſimularet, ut facilius contra cæteros bellum gereret, fore, ut aliis ſuperatis ipſum poſtremo excogitata cauſa, uel etiam non quæſita omnibus bonis ſine repugnantia expoliaret. Quibus auditis Gentilis uehementer eſt perturbatus. Nec quid conſilii caperet, ſatis ſciebat. Turpe uidebatur fidem Aegidio datam fallere, ſed magna erãt et munera et promiſſa Malateſtæ, cõſiliumq; eius longe tutius reputabat. Et hæc quidem pars proculdubio uicerat, niſi quidam ex Firmianis ciuibus, quibus Malateſtæ ſummo erant odio reſtitiſſent. qui cum ex populi ſententia legati publice ad Aegidiũ miſſi de ancipiti Gẽtilis animo docuiſſent, Aegidius ad Gentilẽ legatos miſit. qui partim pollicitationibus, partim terrítando, eius animum ab incepto reuocarunt. Qui in fidei teſtimonium filium atq; nepotẽ obſides dedit. et duo caſtella Moroſium, et Sanctum Benedictum tradidit. Tandem legati miſſi a Malateſta re infecta redierunt. Nec ea tantum res fecit, ut rei bene gerendæ, et Malateſtam deſperatio nõ parua, et Aegidium magna ſpes inceſſeret, ſed illud multo magis, quod ſuperiore tempore idem Malateſta a Germanorum ſocietate, de qua ſupra demoſtratum eſt, triginta millibus ducatorum pacem emerat. magnaq; prætetea ſtipendia erogauerat militibus, quos ex ea conduxerat, qui fuerant ſupra mille quingentos equites, multiq; pedites, cum bellum aduerſus Gẽtilem Molianum gerebat. quibus ſumptibus maxime exhauſtum numis eſſe Malateſtam nemini uidebatur dubitabile. Cum tamen nihilo ſetius abundare ipſum numero militum conſtaret, augendum ſibi exercitum Aegidius cenſebat, etiam reclamantibus, eam diligentiã nimiã eſſe, nonnullis, qui multum in rei militaris ſcientia ſibi tribuebant, dum ad hoſtis indigentiæ ſuſpitionem illud adiicerent, eius exercitum neceſſario ineunte bello eſſe minuẽdum, deductis ad oppidorum cuſtodiam militum præſidiis. Quibus rationibus Aegidius reſpondere ſolebat. Stulti eſſe Imperatoris ex dubio hoſtis conſilio, aut futura infirmitate pendere,

dum poſſet ipſum multitudine militum ſuperare. Nam cum fortuna belli nimis eſſet anceps, difficilius eſſe uicto bellum reparare, q̃ cedẽtibus ſuis aut laborantibus feſſiſq; integros et recentes ex multitudine ſubmittere. His accedere, quod expugnatis oppidis præſidia imponi ex paucitate ſubducta ſine magno incõmodo nõ poſſent. Deniq; temeritatis eſſe in hoſtẽ exercitatũ, cõſilio fortaſſe non inferiorem, qualẽ eſſe Malateſtã, uictoria uelut explorata, irruere, ſi militum numero ſuperetis. Hoc inito conſilio per Vmbriam Latiumq; delectum haberi iubet, ut omnia, ineunte uere, ad bellum in Picenum transferendum eſſent comparata. Interea Tudertini per legatos imperata facturos polliciti, centum equites cum pari numero peditum ſubſidio mittunt. His rebus aucto numero ex hybernis copias deducit. quarum parua parte ſibi relicta, reliquis Blaſcum Fernãdum præficit. Iubetq; in Flaminiam Picenumq; inferre ſigna, et quæ fieri uellet docet. Hũc ut Petrus Foeneſius Bonifacius Vrbeuetanus, Henricus Feſſa, uiri nobiles et armis exercitati ſubſequanť imperat. Huius profectionis fama cum celerrime Picenum et Flaminiam permanaſſet, multi ex tyrannis per occultas legationes, aut litteras pacem, alii aliis conditionibus ab Aegidio petierunt. Quorum duo maxime opulenti Rodulphus Camerinas, et Iſmeducius Seuerinas, etiam ſi ſocietatem inierant cũ Malateſtis, metu tamen perterriti indubitati periculi de deditione occultum miſerunt nũcium. Cum Camerino Blaſcus appropinquaret, Rodulphus, Io. fratre longius præmiſſo, ipſe ad duo millia paſſuum obuiam progreditur, atq; in urbem eum cum exercitu introducit. ipſumq; cum oppidis ac caſtellis ſubiacentibus eius poteſtati permittit.

PAVLO POST Gentilis quoq; Molianus Blaſcum Fernandum cum exercitu Firmum admiſit, eique oppidum tradidit. Arce tamen in aduentum Aegidii ſibi reſeruata. His rebus geſtis, necdum tamen Auenioni nunciatis, allatæ ſunt a Pontifice litteræ, ne Aegidius ab Vmbria promoueret, quo minus, Io. Vicus cæteriq; eius regionis tyranni inuitante occaſione rebus nouis ſtuderent. Quamobrem conſulenti Blaſco per litteras an Malateſtas iam bello laceſſendos cenſeret, Aegidius reſpondit. Abſtineret a bello in uigeſimum diem, tantiſper uidelicet, dum de Pontificis uoluntate quicquam certius afferretur. Inter hanc Sollicitudinem, qua Aegidius nimium angebatur,

ut qui ampliſſimam et exploratam uictoriam emanibus emittere iuberetur, ſuperuenere litteræ ab eodem Pontifice, qui rerum in Piceno geſtarũ certior iam factus fuerat, quibus litteris, laudato conſilio Aegidii, et Blaſci uirtute, ut pergeret bellum Malateſtis inferre, hortabatur. daret modo operam, ne Vmbria iterea in diſcrimẽ traheretur. qua re delectatus Aegidius Blaſcum Fernandum per litteras monet, uti oppida inuadat agri Firmiani q̃ occupata erãt a Malateſtis. Ille nihil moratus et de tertia uigilia Firmũ egreſſus in Phalaronem oppidum contendit. et primo impetu tradito ſimul et expugnato potitur. Sancti quoq; Angeli caſtellũ deinde ſimili modo recepit. Morus etiam, id oppidi nomen eſt, eiecto præſidio ſibi impoſito a Malateſta, deditionem fecit. Tria præterea oppida, quæ ab Ancona non longe abſunt, a Malateſtis deficientia in Blaſci poteſtatẽ peruenere. Interea Aegidius profecturus in Picenum ſic Vmbriæ ſtatũ conſtituit. Iordanem et Angelum quæſtorem, quorum in populo Viterbienſi ſumma erat gratia, ei potiſſimum ciuitati præficit. ſed et totius Vmbriæ Latiiq; curam et gubernationem iniungit. His quadrigentos equites, pedites ducentos, attribuit. Arci Montis Faliſcorum Ioãnem Vrbeuetanum præeſſe iubet. In arce Tuſcanellæ ueterem probatæ fidei præſidem confirmat cum militum ſupplemento. Ioannem Albertum Florẽtinum cum centum equitibus et peditum pari numero in Vrbe uæteri custodiã loco relinquit. Et ne eſſet interea, qui aliorum animos ad rebellionẽ ſollicitare poſſet, per honoris et amicitiæ ſpeciem proficiſcens iubet, nobiliſſimum quemq; ſe in bellum ſubſequi. Vt autem Ioãnem Vicum, ſi minus fides data, at certe cara pignora in officio continerent, Franciſcum eius filium uiginti equitibus præpoſitum ſecum adducit. relicto fratre, qui datus erat obſes, in arce Mõtis Faliſcorum. Fulgineum modo peruenerat Aegidius, et ſe, cum reliquo exercitu coniunxerat, cum Epiſcopus Vicẽtinus et Senitius Comes Palatinus a Carolo quarto legati adſunt, uti Romam ueniret, impoſiturus ex more coronam auream Imperatoris capiti; qui ad compeſcendam Ludouici Bauari inſolentiam authore Clemente ſexto. P. M. creatus erat. Qua de re non erit hoc in loco ab inſtituto noſtro alienum, pauca uerba facere. quoniam et in ſuperioribus de Ludouico Bauaro facta eſt mentio, et fiet in ſequentibus de Carolo.

MORTVO Henrico Imperatore, magna fuit inter electores Imperatoris controuerſia, quibuſdam Federico Auſtriæ, aliis Ludouico Bauariæ

ducibus ſuffragantibus. In tanta igitur electorum diſſenſione candidati ipſi concurrunt ad arma. qua in pugna cum Ludouici res ſuperior fuiſſet, maiore exercitu cõfecto, inuito Io. xxii. qui tunc erat Pontifex maximus, in Italiam irruere parat, ſuis fore ratus quidquid per uiolentiam rapuiſſet. Primum ergo accepta ex more corona ferrea Mediolani cui ciuitati Vicecomites tunc temporis auxilio eius imperabant, Romam peruenit. Cui duo ex nobilitate Romana Stephanus Columna et Nicolaus comes tunc moderabantur, qui magiſtratus Vicarii Imperatoris Romani nuncupabantur. Abſente itaq; collega ab Stephano corona aurea inſignitus eſt ad edes laterani, iubente clero. P. Q. R. Tunc uero magna ſumpta audatia, per contemptum non hominum tantum, ſed dei etiam immortalis antipapam creat, in æmulationem Ioannis. xxii. quẽdam Petrum Corbarienſem ordinis minorum, humili loco natum, non indoctum illum quidem, nec ignauum, ſed ſceleſtum et nefarium hominem, et qui contra iura diuina humanaq; reclamãte uxore, religionem, quam peſſime prophanaret, profeſſus fuerat. ſed relictus piſis, abeunte Ludouico in Germaniã, capitur a Bonifacio comite Piſano, et Auenionem perductus, et Pontifici traditus, in carcere miſerrime obiit. Ludouicus autem ipſe, qui nullam occaſionem prætermittens, omnes ſuas cogitationes in Pontificis maximi et rei eccleſiaſticæ perniciem conferebat; multos tyrannos in ciuitatibus eccleſiaſticis aut ueteres confirmauit, aut denuo præpoſuit. Cuius hominis impietatem non ferens Clemens ſextus, qui fuit tertius a Ioanne uigeſimo ſecundo author fit, uti Carolus Ioannis Regis Vngarie filius, deſignaretur Cæſar. qui uirtute et opibus ſuis Ludouici conatibus obſtaret. Is igitur legationem ad Aegidium mittit, cupiens ab ipſo potiſſimum coronari. At ſumus Pontifex, ne Aegidius cum incommodo rei eccleſiaſticæ a tantis negotiis auocaretur, tres Cardinales cum poteſtate eo nomine miſerat, qui paulopoſt Carolum conſecuti, peruenere urbem, ipſumq; authoritate Apoſtolica coronauerunt. Ea igitur res Aegidio iam antea cognita, pro reſponſo legationis fuit. Cumq; nunciaretur Carolus ſenas appropinquare, Aegidius officii gratia, ſimul ſi poſſet ab eo quidquam auxilii impetrare obuiam procedit. A quo liberaliter indulgenterq; exceptus, cum ducentum equites auxiliares obtinuiſſet, Fulgineum unde uenerat rediit.

Nicolaus comes

PAVCIS ibi diebus traductis, dum finitima quædā oppida reciperet, quorum fuere Nuceria, Gualdum, Cæſariū. Carolus in Germaniā regreditur. percuſſo fœdere cum Principe Mediolanēſi. qui cū arma depoſuiſſet, multoſq; tum equites, tum pedites dimiſiſſet, Malateſtæ ac Frāciſcus Ordelafus, cæteriq; eius belli ſocii duo millia equitū, milleq; pedites ex illis mercede conduxerunt. Adeoq; tyrānorum exercitus auctus eſt, ut præterq̄ quod multitudine peditum abundaret, quattuor millium numerū equitatum excedere conſtaret. qua occaſione fiduciaq; perſuaſus Gētilis Molianus, quem antea non tam fides q̄ metus in officio continuerat, ab Aegidio defecit, ſeq; tyrannis aggregauit. qui coactis uiribus, magnaq; ſumpta audacia, nō dubitauere ſeſe eccleſiaſtico exercitui opponere et ſpōte ad pugnam prouocare. Prorſus, ut cū Nicolaus Azaiolus uir rebus geſtis inſignis et ſumma authoritate grauis, quē uulgo magnū Architriclinum Regis Siciliæ appellabant, conaretur inter utroſq; bellum dirimere, Malateſtæ, qui nuper omnibus precibus bellum deprecabantur, tūc uelut explorata uictoria, magno faſtu pacem repudiarēt. Quo cognito Aegidius etiam ſi numorum inopia premeretur, qui nimis parce a Pontifice ſuppeditabantur, ex hauſto, ut ipſe dicebat, ærario, tamen uel proprio ſumptu nouum militem conducere ſtatuit. Et quidem ſatis opportune accidit, ut ſexcenti equites, qui Bononiæ præſidii gratia hyemauerāt, paulo ante a Principe Mediolanenſi dimiſſi, et conductorem expectantes in eadem urbe commorarentur. His itaq; conductis, peditum etiam habito delectu, ſuppleuit quidem exercitum, ſed adhuc hoſtibus numero militū impar conādum ſtatuit, ſi qua ratione hoſtium copiæ poſſent diſtineri. Ipſe igitur ſuas partitur. Maiori parti Alphonſum Toletanum præficit et in agrum Ariminēſem ducere, omniaq; ferro flamaq; uaſtare imperat. Ille non ſegnius, ac iuſſus fuerat imperata executus, et obuia quæq; populatus duobus ab urbe millibus caſtrametatus eſt. Indeq; crebris incurſionibus agros infeſtabat. nec quenquam urbem ingredi, egrediue patiebatur. quod cum eſſet tyrannis perlatum, reſq; ad conſilium referretur, omnes in hanc ſententiam iere. primo quoq; tempore ſubueniendum eſſe Ariminenſibus, ſed habendam eſſe rationem, ne interea reliqua pars exercitus eccleſiaſtici libere uagaretur, et cæteræ ciuitates in diſcrimen traherentur. Quare placet copias bifariam partiri, ut minor pars finitimis oppidis p̄ſidio eſſet, alterā Galeottus Malateſta in agrū Ariminēſem duceret.

urbemq; obſidione ſolueret. Nec hoſtibus, ſi popoſciſſent, pugnandi co-
piam facere, recuſaret. Cognito Aegidius Galeotti diſceſſu, iubet propere
cum ſilentio caſtra moueri, et ut ſe reliquo exercitui coniungeret, ſumma
celeritate contendit. Prorſus ut non prius hoſtis in agrum Arimineſem
perueniſſet, q̄ copiæ eccleſiaſticæ cōgregarentur. Cum ſe exercitus in mu-
tuum conſpectum dedere, uterq; pugnam capeſcere paratus, inſtruūt edu
cuntq; acies duces ſtrenue, ut quidem par eſt credere, ſed quo potiſſimum
modo non eſt traditum. Tunc Aegidius cohortandos militum animos
oratione, præmiorumq; pollicitationibus accendendos ratus, in hunc ma
xime modum aduocata contione, locutus eſt.

IVSTISSIMI piiq; belli uiri fortes, qd' pro rep. eccleſiaſtica, ꝓq; re
ligiōe chriſtiana, q̄ nobis patria lōge charior eſſe debet, authore deo xp̄o
cōtra tyrannos, chriſtiani noīs hoſtes, gerimus, bona pars diuina ope ue
ſtraq; uirtute nobis cōfecta eſt. Recepimus latiū, umbriā ſubegimus. æ
thruſcorū dubios aīos ī fide ac officio cōfirmauimus. Nec ſolū cæteri eius
tractus tyrani uobis ſuccubuere, ſed Io. etiā Vici tyrānuorū et poteriſſimi
et maxime formidoloſi opes ueſtræ uirtuti ceſſerunt. Iā uero ut piiſſimo
ſacroq; bello finis imponat, ut pax ſit rebus, ut eccleſiæ ſtatus ueſtra opa
a pfidorū uioletia uindicet, uoſq; ueſtra uirtute digna p̄mia capiatis, tan-
tū ſupereſt, ut piceni flaminiæq; tyrānos debelletis. quæ uictoria q̄ ſit no-
bis in expedito numine diuino poſita, ſi eam hodie uirtutem præſtatis,
quam ſuperioribus præliis præſtitiſtis, uel me tacente uobis ſatis exploratū
eſſe debet. Mihi. n. principio, cum hanc expeditionem comparabam, rei
magnitudinem reputanti multi labores hauriendi, aut magna diſcrimina
ſubeunda occurrebant. Quippe ſi tyrani muris foſſiſq; contenti, nobis ſi-
gillatim forēt expugnādi, lōga duraq; obſidionū faſtidia, malaq; animo
præcipiebā. ſin cū uniuerſis, coactis uiribus, quod magis fore putabā, præ-
lio eſſet decernendum, ueſtræ quidem uirtuti mihi multis magniſq; peri
culis cognitæ, ſummopere cōfidebā, ac ſtrenuitate recreabar, anceps tamē
fortuna belli, dubiuſq; euētus, in dubitatā multitudinē hoſtiū animo p̄ci
pientē me anxiū habebat. Nūc cū res eo deducta ſit, ut tyrāni, q uniuerſas
opes nō inutili cōſilio contulerāt, ſatis gnari haud aliter ſuis uiribus no-
ſtrū exercitum eſſe tollerandum, diuiſis copiis pugnare cogantur, quid tā
dem exiſtimandum eſt, niſi deum chriſtum pro cuius eccleſia bellum geri
mus, uindicē adeſſe, et ſuorū hoſtiū aīs tenebras obfudiſſe? ut de regibus

ammorreorum ſacris litteris proditum eſt. quos turbauit dominus a facie iſrael, et contriuit plaga magna ingabaon. Qui cum parte copiarum noſtrarum confligere rati, ſolidum exercitum adeſſe, tunc demum ſentient, cum ſera pugnæ pœnitētia ſubeunte, nō niſi fugæ locus erit. quam tamē pleroſq; eorum nō inuitos arreptum ire certum habeo. Nec enim genus belli nobis ignotum eſt, aut hoſtis ignoratur. Cum his eſt uobis milites dimicandum, qui tyrannos exoſi duces, ut hominum fert natura, trahuntur magis ad execrandum bellum, q̄ ducuntur, nihil magis q̄ fugere, ſi id impune liceat, parati. Taceo quod ueterani milites, cum tyrone exercitu pugnaturi eſtis, Religioſi et animis ſpiritibuſq; ob honeſtatē cauſæ pleni et confirmati, cum ſceleratis, et ſuæ impietatis cōſcientia profligatis. Sed, ut intelligatis milites chriſti, quanta animi contentione pugnam capeſſere debeatis, ponite ante oculos quanta rerum momēta diſcrimine huius certaminis uertantur. Vobis enim hodierno die chriſtus eccleſiam ſuam, ſibi ſuo, et innumerabilium martyrū ſāguine partā cōmittit, ut eā ueſtra uirtute e nefariorum hominum impiorumq; latronum manibus aſſeratis, qui ſi ſuperiores, quod abominor, euaſiſſent, fruſtra, credite mihi, ſuperioribus præliis uiciſſetis. Siquidem cum inexplebilem ſitim noſtro piorumq; Sanguine ſaciaſſent, ereptis ſceleris ſociis, qui ueſtra uirtute iacent, non dubium eſt, quin eccleſiam, ac religionem chriſtianam, ipſorum ſcelere labefactatā funditus eſſent euerſuri. At ſi uicti erūt, ut erunt, noui enī ueſtram uirtutem, et præſens numē adeſſe ſentio, laceratam eccleſiam reficietis, captiuam in libertatem aſſeretis, et chriſtianam religionem ultimum diſcrimen adeuntem, priſtinæ dignitati reſtituetis. Cum deo ergo bene iuuante uiri fortes arma capite, ueſtri laboris certiſſima præmia capturi. quibus enim hoc ſacratiſſimo prælio oppetere continget, hi paratos habebunt angelos dei, qui ipſius militum beatas animas cum glorioſis martyrii coronis excipiāt. qui uero pugnæ uictores ſuperfuerint, pro ſuis quidem quiſq; facinoribus editis, quæ latere minime poſſunt, digna præmia reportabit, oibus tamen ſine diſcrimine pro hac uictoria duplex militiæ polliceor ſtipendiū. Sed nec Galeottus Malateſta in cohortandis militibus ſibi defuit, quē huiuſcemodi habuiſſe orationem accepimus.

CAPTATAM iam pridem nobis facultatem milites cum hoſte aperto marte decernendi, en ultro hodie neſcio quæ bona fortuna attulit non ſperantibus. Video enim hoſtes educta acie pugnā capeſſere pa-

ratos. quàm cum diu nobis poſcẽtibus, iũctis uiribus ſuis, totoq; exercitu turpiter detrectauerint, certum habeo, nunc partitis copiis, neceſſitatis nõ animorum hoc eſſe conſilium. Atq; equidem mea ſententia inſtitutũ du/ cis, ſi militum animos haberet conſentientes, non eſſet admodum impro/ bandum, qui cum locus effugii minus adeſſe intelligat, quo ſe tuto poſſit recipere, mauult ſuum exercitum quantulacunq; ſpe præter ignominiam uinci, q̃ inter fugam et trepidationem turpiter occidi, ſed parum animad uertit, quo genere militum, et cõtra quos difficillimam pugnam ſit initu/ rus. Opponere molitur mercenarios milites, milites autem, imo uero latro num colluuiem, qui nulla gloria accenſi, nulla, præterq̃ prædæ, aut merce/ dis ſpe ducti, bellum gerunt. qui cum neq; pro ſua dignitate, nec pro liber/ tate patria dimicare cogantur, deſerũt potius ſigna, q̃ niſi exploratam ha/ buerint uictoriã, ullum martis diſcrimen ſuſtinere inducant animos. hoc genus, inquã, militum educit in aciem contra uos, quibus utinam pro glo ria tantum et decore, non etiam pro opibus, pro libertate, pro ſalute an te menia ueſtra eſſet dimicãdum. Nec. n. timeo, ne nobis, qui ueſtræ liber/ tatis duces ſumus, fraudi, aut uobis errori ſit, quod in noſtram inuidiam callida improbitate excogitauit, iactatq; uerſutus hoſtis, dum nobis tyran nidis nomen obiectat. qui uobis uolentibus, atq; adeo magno conſenſu petentibus, ueſtrarum ciuitatum patrocinium, contra improborum ho/ minum auariciam, notaſq; fraudes ſuſcepimus, contra eorum dolos, et cõ pilationes, quos religionis, quam omni turpitudine profanant, ſpecioſo nomine, ſuas ſordes et ſcelera prætexẽtes, nõ pudet honeſtis uiris, ac ſuæ libidini obſiſtentibus tyrannidis, quam ipſi affectant, exercentq; nomine inuidiam facere, et uanis execrationibus deteſtari. Quaſi deum immorta/ lem, quem nos ſanctius ac religioſius ueneremur, colimuſq;, ſuis ſordibus ac criminibus conſentientem, et conſpirantem habeant et non potius ira tum. quod uideat ſuam religionem, et eccleſiã, quæ ſanctimonia, frugali tate, terreni imperii opumq; deſpectu, exemplo chriſti ac beati Petri tuen da erat, in ambitionem et auariciam conuerſam ſcelere eorum, quibus cõ miſſa eſſe uidetur. qui ſacerdotia, uirtutum olim et ſanctitatis nõ tam præ mia, q̃ exercitamenta, nunc ab ipſis in mercaturæ formam coacta, quo ca rius emunt, eo turpius ad congerendam pecuniam abutuntur. Et ſi quis imperatam pecuniam pẽdere renuerit, aut ipſorum libidini parere iuſſus, ut eſt hoc genus hominum imperioſum, minus obtempetauerit, hũc pro tinus ſacris interdicunt. horrendis deuotionibus deteſtantur. quibus igna

uos homines et ſuperſtitioſas mulierculas, deterreri compererunt. idẽ cũ erga uiros fortes, prudenteſq;, nec ignaros ꝗ uana ſint iſta territamẽta, ni ſi iuſtiſſima ſint, intellexerunt, terras mariaq; miſcent. et non tam marte ꝗ pluto agitãre bellum inferunt. ſcilicet, ut beatum Petrum, cuius clauibus ſe imperare iactant, imitentur. qui in ſuæ poſteritatis exemplum piſcatorium inſtrumentum, quo ſolo ſuam paupertatem tolerabat, Iubente chriſto, abiecit. ut doceret, præter uirtutẽ et Religionem, omnes res humanas futuro chriſti uicario, non modo non eſſe appetendas, ſed etiam abiiciendas. Atq; equidem horum et habendi, et dominandi inexplebilem auiditatem utcunq; tolerandam eſſe cenſerem, ſi ullum modum ſeruare ſcirẽt. Atq; adeo legatos, præ hac noſtra modeſtia, ſæpe ad eos de pace miſimus multa de iure noſtro, multa etiam de libertate remittentes. ea offerrẽtes annua tributa, quibus, ſi ſcirẽt auariciæ temperare, ſatis ſuperq; debuerunt eſſe contenti. Sed dii immortales, quo faſtu, qua inſolentia reſpondere? Deditionem ſine cõditione uolumus. Cedite patria, relinquite opes, manus date, miſericordiam ſupplices implorate, noſtrum ſit in captiuos ſummũ Ius, noſtra ſit ſumma in dedititios necis iuxta, et uitæ poteſtas. Quid turpius ærata mãcipia ab importuniſſimis dominis audire, quid grauius expectare ſolent. Ita cum ſit aut pugnandum, aut miſere ſeruiendum, uel mortem fortibus uiris ante ſeruitutem ponẽdam ſtatuimus. Ergo uiri fortes memores ueſtræ libertatis, ſic hodie pugnate, ut memineritis, huius ꝑlii diſcrimine ueſtra, patriæq; libertas, opes, ſalus deniq; uerti. Reputãtes qualem uirtutem hodie præſtiteritis, talem impoſterum ſtatum, fortunamq; uos, ac ciuitates ueſtras habiturum.

SIC utrinq; accenſis militibus, committendi prælium ſignum datur. magno impetu initur certamen, diuq; peruicaciter ancipiti uictoria pugnatũ eſt. Donec Galeotus, ut laborãtibus ſuis ſubueniret, admiſſo equo, in hoſtes irruẽs et ab his fortiſſime exceptus, uulnerato letaliter equo proſternitur, capiturq;. Quod, cum eſſet paſſim diuulgatum, fecit, ut eccleſiaſtici pro uictoribus eſſent, hoſtes pro uictis. qui metu diſſipati fugam capeſſunt. Eccleſiaſtici, fugientes cõſectati, magnas ſtrages ediderunt. Quo in prælio Blaſci Fernãdi militis ſimul, et ducis munera exequentis, uirtus, et ſtrenuitas ſummopere emicuit, dum hoſtem repellit, laborantibus ſuis ſubuenit, et opportuna appellatione milites cohortatur. Nec minor fuit in Rodulpho Camerinate, nec ĩduſtria, nec animi prõptitudo, quin

et Alphonſus Toletanus et Carolus aduadula præcipuam eo die laudem meruere. Nanq; Aegidius ipſe non pugnando, ſed imperando uincebat, et inſtructa acie, magis ſuam cenſebat decere dignitatem, deum immortalem interea cunctis precibus obteſtari, ut res fœliciter eueniret, q̃ ut ipſe inter tela uerſaretur. Hac parta uictoria, pleraq; omnia oppida, quæ circũ Ariminum ſita ſunt, partim facile expugnata, partim ſpontanea deditiõe in Aegidii poteſtatem peruenere. Inter quæ Aeſim urbem expugnauit Blaſcus, Maceratam Fedus tradidit ſponte, qui ei hactenus imperitauerat. quem oppidanis petentibus, Aegidius eidem oppido præfecit.

AT Galeottus Malateſta, quem a militibus captum fuiſſe demonſtrauimus, adhuc i eorum poteſtate permanebat. Nec, ut eum traderēt Aegidio ulla ratione adduci poterant, donec ſibi, ut promiſſum erat, duplex ſtipendium, quæ ſumma erat. xl. M. ducatorum, exolueretur. Non quod de p̃ſtandis pollicitis dubitarent, ſed impatientes moræ, ne ſolutio in longum traheretur uerebantur. pleriſq;. n. nota erat Aegidii indigentia, quem ſuperiore ſolutione decem milia ducatorum de ſuo erogaſſe conſtabat. Quæ res cum Aegidio ſuam authoritatem minuere uideretur, in hæc pacta deſcendit. ut milites apud Rodulphum Camerinatem in uigeſimum diem deponerent Galeottum, haberentq; obſides pro eo Blaſcum Fernandum Vngarum Saxoferratum. Ioannem Albertum. Albertatium Ricaſulum. quibus militibus, ſi citra præſtitutum diem ſatisfactum eſſet, traderetur Galeottus Aegidio, ſin aliter, redderetur ipſis, eſſetq; eorum in captiuum ſummum ius ſummaq; poteſtas. Ergo Aegidius, omni cura in conquirẽdam pecuniam cõuerſa, a Peruſinis octo millia ducatorum mutuatus eſt, ab Eugubienſibus tria. Quæſtorem præterea Florẽtiam properare iubet, et pecuniam ſibi longo tempore debitam a Florentinis exigere. Ipſe uero quidquid habuit uaſorum aureorum, argẽtorumq; et annulorum Albergotio Fabrienſi uiro id temporis ualde numoſo oppignauerit, accepta pecunia quæ ſummæ deerat. qua militibus numerata Galeottus Eugubiũ ubi Aegidius cõmorabatur, iuſſu eius deportatur, daturq; cuſtodiæ.

TANTA clade fractus Malateſta optimũ factu eſſe ſtatuit ad Pontificis Aegidiiq; miſericordiam confugere, et quorum erga utrunq; ſummã eſſe gratiam, aut authoritatem intelligeret, horum maxime precibus ad componendam pacem uti. Ergo paucis interiectis diebus, Nicolaus azaio

lus, de quo ſupra mentionem fecimus, a Carolo Cæſare, et Cardinale Hoſtienſi nuncius adeſt cum litteris, quibus ab Aegidio magnopere contendūt, uti cum Malateſtis, futuris in poſterū eccleſiæ tributariis, fidiſſimiſq; clientibus, fœdus tolerandis conditionibus feriret. Nec uellet antiquam, nobiliſſimamq; familiam, et ſibi amicitia coniunctam funditus abolere. Nec grauaret, ſi Malateſta ad ipſum uenire uellet, tutam colloquii facere facultatem. fore eam rem ſibi gratiſſimam, et a dignitate ipſius, cōmodoq; rei eccleſiaſticæ minime alienam. In quam ſententiā cum multa Nicolaus addidiſſet, ab Aegidio impetrat, uti ſua uoluntate liceat Malateſtæ ad colloquium uenire. qui poſtridie eius diei litteris Nicolai accitus adeſt, et introductus ad Aegidium, ad eiuſq; pedes obuolutus crimen fatetur, ad ipſius clementiam confugere, quam nemo unq̄ fruſtra implorallet. Errotorum ueniam, et pacem petere. Cuius ſermone interpellato, Nicolaus hoc ait, a te Malateſta petit, clementiſſime Imperator, in quo et Carolo Cæſari et Cardinali Hoſtienſi nimium gratificaberis, uti ea oppida, quæ in flaminia obtinet ſibi liceat tua uoluntate retinere, nec id quidem ut dominō, ſed ut Pontificis, eccleſiæq; tributario clienti. Reliqua omnia ſummi Pontificis tuæq; poteſtati permittit: quibus Aegidius reſpondit. De graui re non ſe, ni poſt maturam deliberationem, reſponſurum. Poſtero die cum rem ad conſilium referens, quid Malateſta poſtularet, expoſuiſſet, cæterorum huc congruere ſententiæ, nullas cōditiones pacis a Malateſtis eſſe accipiendas, eis ue dicendas. Nam qui nuper tam ſuperbe pacem renuiſſent, neceſſitate eos non pœnitentia ad pacta deſcendere. Non eſſe ambigendū, tanta clade accepta fractos animis uiribuſq;, omnino ſuis rebus diffidere, ut qui minime ualeant bellum reparare. Vecordis eſſe aſpiranti deeſſe fortunæ. Adhæc tyrānorum fidem cum fortuna commutari. quippe quorū nihil intereſt, quibus artibus dominentur. Ergo optimum eſſe, Malateſtarum familiam ab eccleſiaſticis finibus exterminare. Ad quod ni occaſio pſens prætermittatur, nihil negocii ſupereſſe. Hæc et pleraq; alia in hāc ſententiam dictu ſatis ſpecioſa iactabantur. quæ tamen Aegidii animum haud ſatis explebant, multa uariaq; ſimul agitantem: Quippe ne Cæſaris animum offenderet, et Cardinalis Hoſtienſis amicitiam patuiſacere uideretur metuebat, ſi uterq; tanto ſtudio, pacem fieri, ab ipſo fruſtra contendiſſent. Præterea nunciatum erat Patauinos, Peruſinos, et Mantuanos cum Malateſtis amicitiam coniunxiſſe. Huc accedebat nummorum penuria, qui exhauſto Pontificio ærario, ad ducendum bellum minus ſuppetebāt, q;

ſi Malateſtæ æque inopia laborarent, at certe difficile fore reputabat, expugnare Ariminũ, Anconam urbes munitiſſimas, et congeſtis commeatibus abundantes. et quorum oppidanos tyrannis ſtudentes, cum ipſi eccleſiaſticæ factionis homines e propriis ſedibus expuliſſent, totis uiribus, priuatiſq; opibus reſtituros, non erat dubitabile. metuentes ſcilicet poſſe, ad ipſos ſimile malum recidere. Nec parum mouebat, quod cæteros tyrannos, qui collatis cum Malateſtis uiribus ad ſummã belli nõ parui erãt momẽti, horum opibus deſtitutos infirmos fore, certum erat. His igitur perſuaſus, ſimulq; ne tantis precibus, rem honeſtam denegare uideretur, pacem cum Malateſtis faciendam ſtatuit. ſed quoniam de ea re conſulendus erat Pontifex, quanq̃ a ſe diſſenſurum non uerebatur, duorum menſium cõcedit inducias. Quarum tertius agebatur dies, cum a Pontifice, nõ alienas a uoluntate Aegidii, litteras Petrus Epiſcopus Tiraſonenſis defert. quarum hoc fuit exemplum.

IN EAM ſumus inopiam redacti, adeoq; ærarium exhauſtum eſt, ut minime ducẽdo bello ſufficiamus. quin etiam, ut tãdiu ſuffecerimus tuæ, magna ex parte, prudẽtiæ, atq; induſtriæ ferimus acceptum. proinde bello italico finem aliquando imponere cenſemus. quod etiam ſi rebus tuis geſtis comparatum, breue admodum poſſit uideri, nobis tamen qui ſumma inopia premimur longum eſt. ſed nec finiendi deeſt occaſio. Malateſtæ omnibus precibus bellum a nobis deprecantur. Pacem cum his facito. quibus conditionibus, modo Ancona urbe cedant, nihil preſcribimus. Tu qd rei eccleſiaſticæ expediat, quidq; a noſtra dignitate nõ abhorreat, ut ſoles, diſpicies. Galeottus, quem captiuum ducis, redimat cẽſemus libertatem medietate ſtipendii militibus duplicati. Pace facta cum Malateſtis cætera tuæ uirtuti ac prudentiæ inexpedito erunt. Ac cæteris quidẽ tyrãnis, qui ſupplices pacem orauerint, æquiorem te præbeas licebit, Gentili moliano, ut ſit non inultæ perfidiæ, atq; incõſtantiæ exemplum, nullas conditiones pacis, niſi ut finibus eccleſiaſticis omnino cedat, dicas. Finito Bello, illa tibi proxima cura ſit, uti urbibus oppidiſq; uiros et prudentes, et probatæ fidei p̃ficias. poſtremo, ut arces muroſq; dirutos reficiẽdos cures. Hæc ubi feceris ad nos uenire properato tua opera atq; conſilio indigentes. His litteris lectis, quæ modo pacem morabantur, pax his conditionibus facta eſt. Vt Malateſtæ, Ariminum, Fanum, Piſaurũ, Forũſempronii, in decem dumtaxat annos retinerent, ſinguliſq; ſena millia duca

torum Pontifici duabus penſionibus. viii. Calen. Ianu. et .iii. Calen.
Iulias tribuerent. Reliqua omnia oppida Flaminiæ, Piceni, Maſſæ Treba
riæ, Sanctæ Agathæ, quidquid denique præterea ditionis eccleſiaſticæ oc-
cupaſſent, reſtituerent. Quod ſi qua ciuitas earum in eccleſiam interim
rebellaſſet, Malateſtæ centum equitum auxilio eccleſiaſticos tribus menſi
bus iuuare tenerentur. et ad præſens tres itidem menſes eodem equitũ nu
mero auxiliarētur. Galeottus ad hæc, cum triginta millia ducatorum exo
luiſſet, tum demum liber eſſet. Has conditiones pacis ſic cõſtitutas, et ſan
ctiſſimo iureiurando firmatas, ubi Epiſcopus Tiraſonenſis et Albertatius
Ricaſulus ad Põtificē detuliſſent, nõ modo ipſe ratas habuit, ſed Aegidii
conſilium in pace facienda, nihilo ſe minoris, q̃ uirtutem in bello gerēdo,
facere non ſemel in concilio Cardinalium profeſſus eſt.

FINITO bello cum Malateſtis, oppidiſque ab ipſis receptis. Aegidius
optimum factu fore ſtatuit, copias partiri. ut uno tempore pluribus tyran
nis, haud breui abiunctis interuallo, bellum inferretur, quos non putabat
prælio dimicaturos, ut qui per ſe infirmiores eſſent, ſed urbibus contētos,
muris ſe, et uallo a uiolentia tutaturos. Ergo cum res nõ uno impetu, ſed
agrorum populationibus, obſidioneque gerenda uideret, copias in tres par
tes diſtribuit. uni Blaſcum Fernandum præfecit, et contra Gentilem mo
lianũ mittit. alterã Alphonſum Toletanũ in fines Cæſenatiũ inducere iu
bet, eoſque uaſtare, et urbi infeſtum adeſſe. tertiæ Bonifacium Vrbeueta-
nũ præeſſe placet. et quia ſummus Pontifex, qui in extinguibili odio in
Ioannem Vicum ardebat, multis ſæpe litteris Aegidium commonuerat,
uti eum Corneto, cui ab ipſo fuerat præfectus, expellendum curaret, Boni
facio imperat, Cornetum proficiſcatur, et quidquid Pontifex iuſſerit in Io
annem Vicum, exequatur. Se uero his rebus, quas Ioanni Vico fide data
conceſſiſſet, hominem expoliandi nequaq̃ authorem, quod ſæpe teſta-
tus eſſet, futurum. At Blaſcus nulla interpoſita mora in agrum Firmianũ
rapit agmen. quem cum decem continuis diebus populatus eſſet, diſpoſi-
tis machinis, cœpit magno impetu urbem impugnare. cuius murum cum
partim deieciſſet, cæterum pro pugnatoribus nudaſſet, iubet milites, qua
murus patebat, ingredi. et qua facilior uidebatur aſcenſus, ſcalis conſcen-
dere. Illi nihil ſibi reliqui ad celeritatem facientes, imperata faciũt. quos cũ
uidiſſent oppidani intra urbem admiſſos, eccleſiam una uoce ſæpius cõcla

mant. At præſidium nihilo ſegnius intra urbem redintegrato prælio fortiſſime repugnat, et in tertiã horam certamen trahit. ſed tãdem uicti hoſtes in arcem confugiunt. quam cum Blaſcus duodecimo iã die obſideret, Gẽtilis expes uictoriæ, deſperatoq́ auxilio, cum ne fugæ quidem locus eſſet, ſe ſuoſq́ dedit, et Blaſci miſericordiæ pmittit. A quo nõ modo ſeruatus eſt in columis, ſed ipſo deprecatore impunitatem ab Aegidio impetrauit, qui cum nunciata uictoria, ac deditione firmum perueniſſet, ut erat ſingularis in dedititios clemẽtiæ, iuſſum modo finibus eccleſiaſticis excedere Gentilem, munuſculis etiam et uiatico proſecutus eſt. Huius urbis muros dirutos refici ſtatim iubet Aegidius, arcemq́ reparari, quæ non mediocriter tormẽtorũ ictibus cõcuſſa fuerat. Cũ ſtatui ciuitatis huius pſpexiſſet, Blaſcum qui imperata adminiſtraret cum deſtinato pſidio reliquit, ipſe uero Anconã ire cõtẽdit. Interea Aiphonſus Toletanus fines Ceſenates populatus, Sanctum Archangelum, et Sauignanum, haud ignobilia oppida, receperat.

PAVLO poſt Aegidio ab exploratoribus, quos occulte p omnes tyrãnorũ urbes diſpoſuerat, nunciatur, Bernardinũ Polentanum, quẽ Rauẽnã obtinuiſſe demonſtrauimus, audita uictoria de tantis tyrannis, maximo metu trepidare, ac proinde poſſe facile ad deditionem compelli. Ergo Patriarcham Aquilegiẽſem cum exercitu Rauẽnã proficiſci iubet, portis urbis inſiſtere, ac omni ratiõe tyrãno metum inijcere. Qui cum ſtrenue imperata adminiſtraſſet, tyrannus deditionem facere parat, qui hac dũtaxat excepta conditione, ne urbe pelleretur, magnam uim auri in preſentia dare profitetur, et dum cæteri tyrãni pacarentur, centum quinquaginta equitibus eccleſiaſticos iuuare. Quã de re conſultus Aegidius conditiones accepit non grauate, quibus firmatis Rauẽna recepta eſt, et Ceruia, quæ eidem tyranno ſubiacebat.

AT Frãciſcus Ordelafus et Ioannes Manfredus, quorum hũc Fauẽtiæ, illũ Foriliuij, et Cæſenæ tyrãnos eſſe, ſupra demõſtrauimus, reliquum bellum ſibi potiſſimum impendere intelligẽtes, milites undiq́ omni ſtudio conquirunt, et auxilia ſummis precibus implorant. Itaq́ ſocietatem illam Germanorum, de qua ſupra mẽtionem fecimus, cum duce Laudino magna mercede conducere nituntur. quod cum minus proceſſiſſet, magno

precio eos adducunt, ut picenum incurſionibus prædarentur. eo ſcilicet conſilio, ut eccleſiaſtici a Flaminia auerterentur, et ad Regem Panoniæ, et ad Barnabouem, eiuſq; fratrem, qui in principatu Mediolanenſi Ioanni Archiepiſcopo inde mortuo ſucceſſerant, ſubſidia comprecatum mittunt, qbus rebus cognitis Aegidius Pontificē per litteras de ſtatu rei certiorem facit. hortaturq;, uti primo quoq; tēpore Regē Panoniæ et Principes Mediolanenſes dimiſſis litteris roget, obteſteturq;, ne improbis tyrannis, et eccleſiæ chriſtiq; hoſtibus preſtent auxilium. Porro ipſe diſperſas copias cogit, et relictis Alfonſo Toletano centum equitibus et ducentis pedinbus, cætero exercitui Blaſcum Fernādū præfecit, iubetq; in Apru cium accelerare, et Germanos, qui tranſitum in picenum parabant itinere prohibere. Is, cum eo magnis itineribus contendiſſet, opportuno loco caſtramentatus, ſe Germanis opponit. qui cum, ne tunc quidem incæpto deſiſtere animos induceret, ſed ulterius progredi, coactis uiribus, pararet. Blaſcus p̄lio ſtatim decernere, niſi quod ſine imperio Aegidii nō licebat, ex uſu rei putabat. At Aegidius factus ab eo ſui ex primorū exercitus cōſilii certior litteris, conſultuſq; reſpondit. Abſtineret prorſus a pugna, ſed occupatis ſuperioribus locis germanos ſua præſentia deterreret, et factis pro re et tēpore incurſionibus, longius uagari ne pateretur. Neq; enim cum his eſſe in ancipitem pugnam, niſi neceſſario deſcendendum, qui ſi ſuperentur, uictorem nullum, aut certe minimum emolumentum ſit conſecuturum, ſin uictores euaſerint, maximam iacturam ſint illaturi. At qui ſi. germanos deuicerimus, ulciſcemur quidem flagicioſos homines, ſed poſt cruentam uictoriam exercitu noſtro, quod euenire neceſſe eſt (minuto, quæ oppida) quos populos propterea eccleſiæ, quo nomine bellum gerimus, recipiemus? Nam ſi ab ipſis uicti eſſemus, timendum eſſet, ne ſumptis ex infirmitate noſtra et ſpiritu et uiribus, iacentes tyranni excitarentur, et longo labore parta momento temporis amittarentur. Se tamen ſuplementum miſſurum conſcribit, ut aucto exercitu multitudinis terrore hoſtem auertat, aut ſi pugnare fuerit neceſſe, non ſit uictoria dubitabilis. Tunc euocari præſidia iubet, ſuperioribus diebus per oppida diſpoſita. paucis admodum ad arciū cuſtodiam relictis, quæ celerrime ad Blaſcum peruenere. Simulq; legatos ad Germanos mittit, cōqueſtum de fœdere uiolato, quod ſecum percuſſiſſent quibus mandat, minas precibus addant, et omni ratione nitantur, ab eo conſilio deterrere. Interea Franciſcus Ordelaphus arrepta occaſione, quod uidebat Flaminiā

eccleſiaſtico milite uacuam, cœpit eccleſiaſtica oppida crebris incurſionibus infeſtare. Quo intellecto Aegidius iubet Alphonſum Toletanum cum coacta undecunq; manu tyranni uiolētiam compeſcere. Malateſtis ſcribit, pacta ſubſidia ſuppeditent: ad cuius imperatum Galeottus cum cētum equitibus mittitur. qui cum ad Alphonſum perueniſſet, alia oppida circum uagari et eis præſidio eſſe iubetur. Ipſe uero Qulianum contēdit, quippe cui oppido maius periculum a Franciſco Ordelaphio imminere conſtabat. At Franciſcus deſpecta etiam tunc paucitate, non contentus incurſionibus cœpit Qulianum oppugnare. illi uero eruptione facta inopinantes adorti turbant, cædunt et in fugam coniiciunt. Franciſcus cū his qui ſtragi ſuperfuere ſe in Forumliuii recepit.

HAC parta uictoria, manuq; non contemnenda coacta, Galeottus ſe, cum Alphonſo Toletano coniunxit, et cōmuni ſententia placet Modianam, quod oppidum Frāciſco ſubiacebat, oppugnare, cum a primoribus Montis Velii, oppido id nomen eſt, conditio offertur Alphonſo, ſi octingenti ducati ſibi conferantur, oppidum ſeſe ipſi tradituros. Simul igitur et de oppugnando Modianam, et de emendo Monte Velio ad Aegidium referre, ſatius eſt uiſum. Qui reſpondit nec eſſe tempus conterendum in oppugnatione oppiduli, quod in Foroliuii poſſet expugnari, nec in uenalis oppidi emptionem pecuniam profundendam: quippe oppida pecunia facile parta, facile pecunia amitti ſolere. Eam curam deponerent, et relicto Galeotto cum parte confectæ manus ad præſidium partorum oppidorū, Alphōſus cū reliquis militibus ad Blaſcū ꝓperaret. Quod eo cōſilio fieri uoluit Aegidius, quo ſupra euocaſſe præſidia diximus, cum inter ipſum et Germanos de conditionibus pacis parum cōueniret. Nam ſocietas perditorum hominum colluuie creſcebat in dies, et tyrannorum ſtudiis efferebatur. Sed tandem aucto eccleſiaſtico exercitu in hæc pacta Aegidio petente deſcenderunt, ut ipſe quinq; millia ducatorum Germanis numeraret, illi uero circa duodecimum diem fines eccleſiaſticos, temperātes a maleficio excederent, nec ante ſex menſes cuipiam ex hoſtibus eccleſiæ quacunque ratione auxilio eſſent; ac de fœdere non uiolando depoſitis decem ducatorum millibus, adiutatuſque Comes Laudinus caueret. Quibus ita conſtitutis, Germani flaminiam uerſus proficiſcuntur, præcedente cū ſex centis equitibus Perucio Pepo, ſubſequēti Alphonſo cū cætero eccleſiaſtico exercitu, qui ipſos ab iniuria et maleficio prohiberent, donec

finibus eccleſiaſticis exceſſiſſent. quo in itinere comes laudinus cum Alphonſo colloquutus profitetur, ſi æqua offeratur cõditio eccleſiaſtica ſtipendia mereri. Quod cum eſſet Aegidio delatum, non cenſuit flagitioſo et notæ perfidiæ homini habere fidem.

EA cura Aegidius ſolutus totum bellum in Ioannem Manfredum conuertit. et quia Blaſcus Fernandus Firmum redire atq; ea loca tutari iuſſus fuerat, Alphonſus Epiſcopus cum exercitu ad oppugnandam Fauentiam mittitur. Ille uero adiunctis ſibi cum milite auxiliari Galeotto Malateſta et Bernardino polentano Fauẽtinum agrum populatus oppido infeſtus adeſt. At Ioannes Manfredus, qui nec animo defecerat, et numero militũ abundabat, indignum duxit in proſpectu urbis agros ab hoſte ſe uidente agi ferriq; et oppidum iam prope obſidione cingi, ſe uero, uelut muris tã tum fidentem, intra mœnia cõtineri. Ergo milites hortatus aciem educit, et eccleſiaſticis pugnæ poteſtatem facit. Alphõſus uero hoſtem extra mœnia conſpicatus, paratum prælio decernere, uix oculis habita fide, ſuos et ipſe hortatus, partarum uictoriarum, et priſtinæ ipſorum uirtutis admonens, in hoſtem fiducia plenus irruit. pugnatumq; eſt diu ſumma contentione, ſed demum hoſtes terga uertere, et ſe in opidum recepére. Quo in prælio nõ paucis eccleſiaſticis, pluribus ex hoſtibus deſideratis, captus eſt inter cæteros uir quidam non obſcuro loco natus, ſed eius nomen nõ eſt traditum, cuius conſilio maxime uti ſolitum eſſe Ioannem Manfredum conſtabat. Hunc ad ſe Aegidius, nunciata uictoria, adduci iubet. nec hominis conueniendi cuipiam facultatem fieri. Eum uero, qui ipſum cepiſſet, centum ducatis donari. Eo prælio fractus Ioannes Manfredus ad Epiſcopum huiuſmodi legationem mittit. Si liceat ſibi, ſaluis opibus priuatis, ab omni publico munere Fauentiæ abdicatum uitam ducere priuatam, opidum ſe Aegidio dediturum. Quam legationem cum ad Aegidium retuliſſet Epiſcopus, hoc ab eo reſponſum tulit. Qui talia retuliſſent, eos putare ſe per ſpetiem legationis exploratũ in caſtra ueniſſe. Eadem.n. Ioãnẽ Manfredum ante illam uictoriam fruſtra contendiſſe. Proinde legatos iuberet q̃ primum caſtris excedere. Et ſi qui præterea uenerint, ne pateret diu cõmorari. interimq; ſuorum fideliſſimum quenq; eorum lateri adhærere iuberet. qui occulta, et pernicioſa colloquia fieri prohiberet. Ipſe uero Fauentiã oppugnare pgeret. Legatis itaq; re infecta redeũtibus, Epiſcopus

cœpit Fauentiam oppugnare. Cuius cum partem muri tormẽtorum ictibus dirutam conſpexiſſet Ioannes Manfredus, et prope eſſe, ut eccleſiaſtici ſubirent, quibus ipſe cum paucis militibus reſiſtere non poterat, legationem mittit de ſe dedẽdo, et pacem his conditionibus impetrauit. ut ipſe Fauentiam, et cætera oppida, uicoſq;, et caſtella ditionis eccleſiaſticæ, qui ab ipſo fuiſſent occupati ſtatim Aegidio traderet, et intra duos menſes proximos. compoſitis rebus ſuis, tota Manfredorum familia nunq̃ reuerſura Fauentia, et eius finibus excederet. Interea obſide filio dato de excedendo intra præſtitutũ tempus, caueret. et ad hunc modum Fauẽtia in Aegidii poteſtatem peruenit.

INTEREA a Iordane præfecto umbriæ, et a Bonifacio, quem cõtra Ioannem Vicum miſſum fuiſſe demonſtrauimus Aegidio litteræ afferũtur. uaſtato agro Cornetano, atq; obſeſſo oppido Ioannem Vicum paratum eſſe deditionem facere, niſi admodum iniquæ conditiones dentur. proinde quid agendum eſſet imperaret. Quibus Aegidius reſpondit, ſe uero illius belli inferendi nunq̃ authorem exetitiſſe, quin diſſuaſorem potius; multo minus igitur gerendi futurum. Proinde Pontificem conſulerent, aut ſi longum uideretur, qnod illi gratũ fore exiſtimarẽt, id efficerẽt. Victo Ioanne Manfredo, et cum familia de oppido eiecto, ne per occaſionem ab officio diſcederet, proxima cura erat, Franciſcum Ordelaphiũ debellare. His igitur rebus eccleſiaſtico exercitu in flaminia occupato, Gentilis Molianus cum Rogero filio, adiuncto ſibi cum latronũ cohorte Guarelino, latrone id temporis famoſiſſimo, crebris incurſionibus, aut graſſationibus potius per occaſionẽ factis, cœpit Picenũ infeſtare. Quo nuncio commotus Aegidius partem copiarum contra eos mittit. a qua compræhenſi, et ad Aegidium adducti, capite pænas dedere. et ſic tandem notiſſimus ille tyrannus Gentilis Molianus, qui ſcelus ſceleri addiderat, tanta perfidia, tantiſque flagitiis condigna morte miſerrime obiit. Dum hæc apud Aegidiũ gerũtur, Alphonſus Toletanus, qui exercitum Forouiuii admouerat, cœpit uſq; ad portas incurſiones facere, ſi poſſet Frãciſcũ Ordelaphium, ut ſuperioribus diebus Ioãnem Manfredum ad pugnam elicere, qui ſe hactenus intra oppidũ cõtinuerat. Ille uero, ne exẽplo quidem illius perterritus, pugnam detrectauit. et pugnatum eſt ſumma cõtẽtione. poſtremo uictus Franciſcus eſt, et in Forumliuii ſeſe recepit mul-

tis utrinq; interfectis, captis non nullis inter quos Ioãnes Lazarus ex Frã ciſci Ordelafii intimis familiaribus capitur et ad Aegidium deferetur. Qui, cum abeo Aegidius ſciſcitaretur, Quid conſilii Franciſcus cepiſſet? Quibus opibus fretus? Cuiuſue auxilii ſpe mollem belli ſuſtinere ſperaret, in certis reſponſis, nec ſibi ſatis conſtantibus percontantem illudebat. tandem, cum Aegidius tormenta minaciter intentaret reſpondit. Omnẽ ſpẽ Franciſci Ordelaphii poſitam eſſe in Principibus Mediolanenſibus. qua ſi deſtitueretur, nihil eſſe, quod poſſet eius deditionẽ morari, q̃n et magnã partem militum, quorum opera ad præſens uteretur, magis eccleſiaſticorũ qui exitu eos intercluſiſſent, metu, q̃ officio continere. Quibus reſponſis congruere litteræ a nonnullis ciuibus Bononienſibus rei eccleſiaſticæ ſtudioſis, quibus nunciabatur Aegidio, appropinquare auxilia miſſa a Barnaboue Frãciſco Ordelaphio. quin et ipſe Barnabo Aegidio ſcripſerat deprecatus, ut ſe aduerſus Franciſcum Ordelaphium mitiorem gereret. His igitur malis Aegidius ratus occurrendum, ad Barnabouem huiuſmodi litteras cõſcribit. Audio uos Ioannis Manfredi, eccleſiæ chriſtiq; hoſtis, q cum bellum gerimus, tyrannidem fouere. iamq; miſſa ipſi a uobis auxilia iter ingreſſa appropinquare. Et quidem non tantum mea cauſa moleſte fero, quod affectum iam auxilio diuino bellum mihi, ad alias res properãti diuturnius facere paratis. ſed ueſtro etiam nomine nõ mediocriter moueor. Nam cum Luchini patris ueſtri, Ioãniſq; Archiepiſcopi fratris eius ſumma ſemper in Romanam eccleſiam fides, ſummum ſtudium ſteriſſet, nec minor inter Archiepiſcopũ, meq; amicitia, multis utrinq; firmata beneficiis intercesſiſſet, putabam, ſperabamq;, uos illorum non minus uirtutum atq; amicitiarum fore ſucceſſores, q̃ principatus, fortunarumq; hereditatem adituros, tãto magis cum omnes opes ueſtras, et imperium, ac demum quidquid eſtis Pontificibus acceptum referre debeatis, ſi principia requiritis a memoria noſtra non ita remota. quando quidem Benedictus xii. principatum Mediolani Luchino patri, et Ioanni patruo ueſtro, nullo ſucceſſionis iure debitum primus detulit, exiſtimãs eos, eorumq; poſteros tanti beneficii memores ſummo ſemper ſtudio erga eccleſiã futuros, nec ea eum ſpes hactenus falſum habuit. Nam ut uetuſtiora taceamus, nuper Ioannes Archiepiſcopus ineunti mihi bellum Italicũ aduerſus hoſtes eccleſiæ magno opitulatus eſt auxilio. quem Mediolano tranſeuntem gratiſſimis precioſiſq; muneribus ꝓſecutus fuerat. Atq; adeo poſt ipſius mortẽ reputanti mihi fortunæ bellicæ uiciſſitudines, ſi q̃d detrimenti acceptũ

eſſet, id re ſarciendi, uel etiam augendi ſpes nihilominus in Principibus Mediolanenſium reponebatur. Nunc uero quod tantum uos ab eorum moribus, et iſtitutis deſciſcatis, ut ipſorũ hoſtes pro amicis, et amicos pro hoſtibus habere ſubſtineatis, magnopere doleo. Quid.n. aliud his factis aſſequimini, niſi ut ſimul et maiorum ueſtrorum ſententiam damnare, aut ueſtram incoſtantiam turpiter profiteri, et deum ſpernere uideamini? Quorum altero inſignem uobis inter homines infamiam paritis. altero diuinam iram concitatis, quæ ſolet inimicos ſuos non leui iactura ulciſci. Vos igitur pro mutua beneuolẽtia, que nobis cum patre patruoq; ueſtro coniunctiſſima fuit, hortor, et per deum immortalem obteſtor, turpes conatus reprimatis. Nec unius tyranni, eiuſdemq; infirmiſſimi amicitiam Pontificis de uobis meritis, ac noſtræ neceſſitudini præponatis. Quæ ſi feceritis, gratiſſimo utrumq; noſtrum beneficio demerueritis, ſin aliter; memẽtote hominum, ac dei ſimul iram uobis eſſe extimeſcendam.

ALPHONSO Quoq; Toletano ſcribit, laxaret oppidum obſidione, ut militibus Franciſci Ordelaphii ſi deſcedere uellẽt, facultas eſſet. et Ariminum uerſus agmen reduceret, ibiq; ſe iubet expectare. His litteris dimiſſis, iuſſiſq; nunciis aduolare, Aegidius ſũmam ſpem in celeritate ponens, ſi res accelerando, anteq̃ auxilia conuenirent, confici poſſet, cũ prætoria cohorte, et manu, quæ tumultuario delectu confici potuit, Ancona profectus, magnis itineribus Ariminum uenit, ubi Alphonſum Toletanum cum exercitu obuium habuit. inde Fauentiã peruenit, et firmo præſidio oppidum firmat, cui Epiſcopum præeſſe uoluit. Ipſe nihil moratus in agrum Cæſenatem rapit agmẽ, ut eo oppido expugnato, quod minus firmo præſidio tenebatur, facilior eſſet Forliuii expugnatio, ſocia ciuitate amiſſa, et adiecta dubiis militũ animis deſperatione. Vaſtato igitur agro, et oppido pluribus partibus ſimul cœpto impugnari, oppidani nequid grauius paterentur, ſe dedunt. Accepta in deditionem Cæſena, Aegidius Abbatem Cluniacẽſem cuſtodis loco ibi reliquit, cui firmum præſidium attribuit. ipſe exercitum Foroliuii admonet. quod oppidum cum oppugnare cœpiſſet, opidani uel inuito Franciſco Ordelaphio deditionem facere parant. is tamen deſperatis rebus, et auxiliis retardatis haud magnopere repugnauit. Miſſa igitur legatione, imperata ſe facturos, urbemq; tradituros profitentur, ea conditione, ut nullum nec capitis, exiliiue ſupplicium de quopiam oppidanorum ſumeretur, opumue irrogaretur multa.

Quibus cum Aegidius reſpondiſſet. Cæteros facile ſe paſſurum nullo ac cepto incomodo in oppido permanere modo Frăciſcus Ordelaphius ur be ſtatim excederet accepta conditio eſt, et oppidum traditum. At Fran ciſcus Ordelaphius Mediolanum ad Barnabouem confugit et ſortem ſu am miſeratus ab eo contendit ut agat cum Aegidio aliquam ſibi faculta tem relinqueret qua poſſet uitã tolerare. Cuius miſertus Barnabos et Ga leatius fratres huiuſmodi ad Aegidium epiſtolam mittunt.

VENIT nuper ad nos Frăciſcus Ordelaphius patria pulſus luctu et mœ rore plenus. Qui multa de ſua infœliciſſima ſorte miſerandum in modũ queſtus ita nos affecit ut non ſecus ac eiuſdẽ calamitatis ſocii cum eo do leremus. Demumq; cum ſe a tanto dolore paulum recepiſſet nos obſecra uit quandoquidẽ auxilio noſtro in quo ſũmam ſpem poſuiſſet cauſa ue ſtra deſtitutus principatu amiſſo eo infœlicitatis ueniſſet ut præter miſe ram animam nihil ſibi relictum eſſet tecum ageremus precaremurq; uti ſibi quem nuper cum deuiciſſes uiuum excedere paſſus eſſes aliquã uitam ducendi rationem reliquam faceres. Quod et propter mutuam ami ciciam et pro cætera tua humanitate a te impetratum iri non dubitabat. Quippe rem non ſine exemplo fore. Nam ſuperioribus diebus in Ioãnẽ Vicum Malateſtas Bernardinum poletanum et pleroſq; alios a te deui ctos quos ob eãdem cauſam hoſtes habuiſſes ſũmam te uſum clementia demonſtrabat. Quibus rationibus quaq; fiducia ducti has ad te litteras ſcripſimus tibiq; eum ſũme cõmendamus nec iniqua poſcẽtem et nobis magnis ſtudiis coniunctum. Ne homo claro loco natus nuper potens et opulentus a quo ſi tyrãni nomen abſtuleris nihil uel in præteritũ quod magnopere culpare poſſis inuenias nunc in obprobrium fortunæ mẽdi care cogatur. In quẽ ſi quo præter cæteros priuato odio utereris id uti no ſtræ amiciciæ cõdonares precaremur relaturi cũ repoſceris uel etiam ſi nõ repoſces gratiam quodcumq; beneficium in Franciſcum Ordelaphium contuleris. Quibus lectis Aegidius et conſuetudine ſua et uicecomitũ pre cibus ductus duo oppida Ioãni Manfredo permiſit quæ eccleſiæ nomine teneret ac eorum redditibus aleretur. Sic confecto bello Italico cum ſin gulis ciuitatibus probatæ fidei uiros præfeciſſet neceſſariaq; adhibuiſſet præſidia ſuffecto ſibi Androino Abbate Cluniacenſi Auenionẽ cõtẽdit. Exceptuſq; eſt honorificentiſſime ingẽti omniũ lætitia. Appropinquãti enim Sũmus Pontifex cũ uniuerſo Cardinalium collegio ad duo millia

ab Vrbe paſſuum obuiam officii gratia procedūt. Vbi in palatium Pontificium deductus eſt, locuplete oratione rerum geſtarum Aegidii ſummam complexus Pōtifex ipſum pro ſuggeſtu magnopere laudauit, et eccleſiæ patrem cum magno omnium aſſenſu appellauit et tandem iubet eum omnium rerum Italicarum curam cum ſumma poteſtate habere. et Androinum, quem ſucceſſorem habuiſſe demonſtrauimus Aegidio in cunctis quæ imperaſſet obtemperare. ſiquidem dignum eſſe eo honore qui tot laboribus ſuſceptis tā bene de eccleſia meritus eſſet. et ſi quid conſulto, factoue opus eſſet, per eum maxime Italiam optimeq; retineri poſſe, per quem recepta fuiſſet.

IO. GENESII DE SEPVLVEDA CORDVBENSIS DE REBVS GESTIS AEGIDII ALBORNOTII LIBER TERTIVS.

QVINTVM DECIMVM IAM
menſem Aegidius Auenione apud Pontifi-
cem morabatur, cũ domeſticis cognatorum
ſeditionibus euocatus, eaſq; ſedare cupiens
profectionem in Hiſpaniã cõparabat. Qui
quo tempore a Pontifice miſſionẽ efflagita-
bat, eo potiſſimum crebri rumores afferũtur,
pleraſq; ciuitates Italiæ uehementer tumul-
tuare, quibuſdam hominibus nouis ĩperiis
ſtudentibus, aliis ueteribus inhiantibus. Quibus rumoribus cũ litteræ nũ-
ciiq; ab ſtudioſis rei eccleſiaſticæ eadem nunciantibus conſentirent. Cau-
ſam huius mali perquirens Pontifex, ignauiam potiſſimũ eſſe reperiebat
Androini, qui parum adminiſtrãdis publicis rebus idoneus eſſet. Vnũq;
eſſe Aegidium, cuius uel ſola præſentia tyrãnorum uiolentia cohiberi, ac
populorum inconſtantiam ſtabiliri nullo negocio poſſet, quippe quem
tyrãni ſumopere formidarent, ciuitates diligerẽt, ſimul et uererentur. Cũ
igitur de mittẽdo Androino ſucceſſore Pontifex ad patres retuliſſet, una
fuit omnium ſententia, remittendum eſſe Aegidium, cuius prudentia, uir-
tuſq; multis, maximiſq; periculis ſibi æque, atq; hoſtibus nota eſſet, e cu-
ius harum rerum opinio ad continendos in officio populos ſatis eſſet per
ſe potens. modo Aegidius more ſuo, ne grauaretur priuatis negociis pu-
blicam utilitatem ante ferre. Porro in alio deligendo in expertæ, aut in-
duſtriæ, aut ſtrenuitatis periculoſiſſime in ea rerum perturbatione peccari
poſſe. At Aegidius, qui, ab officioſo itinere cõparata iam profectione ab-
ſtrahi, iniquo animo ferebat, cum res ſuas geſtas efferentibus gratias egiſ-
ſet, et ſua ipſe facta extenuaſſet, quid quid geſſiſſet dei auxilio acceptum re-
ferens, qui tyrãnis hoſtibuſq; eccleſiæ impune eſſe nõ fuiſſet paſſus. Mul-
tos eſſe oſtendit ſapientia, ſimulq; uirtute præſtantes, quibus ſũma eius ex-
peditionis optime, ac tutiſſime deferri poſſet. Se uero, ſi nullo magno ne-
gotio diſtineretur, tamen poſt tot laborum diſcriminumq; curſum ho-
minem affecta ætate uelut militem ueteranum eius muneris uacationem
emeritum uideri poſſe. Quãq̃, cuiuſmodi eſſet i eccleſiam animi ſtudiiq;,

ne has quidem cauſas obſtituras fuiſſe, quo minus id quod ſupereſſet æta
tis bono publico, et eccleſiaſticæ dignitati impartiretur, ſi ipſius opera uti
lis fore pontifici patribuſq; uiſa fuiſſet. non, ſi eoſdem labores remeare, to
tieſq; cum hoſtibus iterum depugnare iuberetur. Tunc uero neceſſario
ſe in fratres et cognatos officio euocari. qui cum magno et pertinaci diſſi
dio ad uulnera uſq; proceſſiſſent, ipſeq; ſolus tantis malis occurrere ac me
deri poſſe crederetur, non eſſe cõmittẽdum, ut ea cura depoſita, cognatos
ac fratres deſeruiſſe uideretur, qui ipſius aduentum magna cum expecta
tione operirentur. Proinde Pontificem patreſq; etiam atq; etiam depre
cari, ut cum multi ex patribus eſſent, quibus plurium rerum uſum, et
magnitudinem animi longe præſentiorem ad id munus obeundũ con
cederet, paterentur, ſe in ſũma neceſſitate propinquis, ac fratribus ſuũ offi
cium impartiri. quod eccleſiæ, cum licuiſſet ſine inſigni criminis nota, libẽ
tiſſime præſtitiſſet. At ſummus Pontifex, qui in tantis difficultatibus
ſũmam ſpem in Aegidio collocauerat, quanto ille conſtantius negociũ
recuſabat, tãto ipſe magis deſiderio accedebatur, cauſaſq; Aegidii potiſſi
mũm mittendi inueniebat. Neq; n. modo præſentiam eius animi, felici
tatemq; in certaminibus reputabat, ſed meminerat etiam multo maiora
bella conſilio eius fuiſſe confecta, q̃ alter magnis uiribus pugnando con
feciſſet. Sed nec illud parum mouebat, reputare in quanta ſæpe omnium
rerum indigentia milites continuiſſet, ſuſtinuiſſetq; grauia bella, tum cõ
meatibus parcendo, tũ de ſuo ſine cunctatione ſuggerendo, tũ demum
iniecta ſapienter ſpe animos militũ fouendo. His accedebat, quod ab om
nibus iactabatur, Aegidii nomen tyrãnis eſſe formidoloſum, et gratia ſũ
ma in oẽs ciuitates eccleſiaſticas. Omni ergo ratione conatus in ſuã ſentẽ
tiã adducere, oſtendit deniq;, ac multis cõfirmat exemplis, ſi neceſſitas op
tionẽ dederit, cognatos potius, q̃ aut patriã, aut religionẽ eſſe deſerendos.
Porro eccleſiam cunctorum piorum patriam eſſe, et religionem, aut certe
patria multo cariorẽ eſſe deberet. quæ ſi ſacrilegis et ſceleratis hominibus
per contemptũ agenda ferendaq; permitteretur impune, non eſſe dubitã
dum, quin breui religio Chriſtiana ſũmum detrimẽtum eſſet acceptura.
Atqui a ſapientibus illud Ciceronis laudari. Qui non defendit aut obſi
ſtit, ſi poteſt iniuriæ, hunc tam eſſe in uicio, q̃ ſi parentes, aut amicos, aut
patriam deſerat. Quod ſi fratres et cognati inteſtina diſcordia agitaren
tur, poſſe eam ſeditionem, et per litteras, et per amicos principes uiros ſe

dari, eamq; curam ſibi ipſe depoſcit, et ſuā ſe gratiam, et authoritatem ad
rem conficiendam collaturum pollicetur. Tot rationibus, tantiſq; pre-
cibus Aegidius, admodum alioquin exorabilis, et ſūmi in eccleſiam Pon-
tificemq; ſtudii uictus prouinciam ſuſcepit. et profectione comparata,
magis itineribus in Italiam contendit. Cuius aduentu adeo omnes, qui re
bus nouis ſtuduerant, perterriti ſunt, ut nō iam de imperiis occupandis,
ſed magis de capitibus ſuis, propriiſq; fortunis retinendis ſolliciti eſſent.
Admiſſus itaq; ſine repugnantia in ſingula eccleſiaſtica oppida, ſumpto
ſupplicio de his, qui tyrānidē affectarant, collaudatiſq; ciuitatibus, quod
eorum conatibus obſtitiſſent, omnium populorū animis in eccleſiā ma-
gnopere confirmauit.

HIS rebus geſtis Aegidius, qui nullam eccleſiæ iuuandæ occaſionem præ-
termittebat, totum animum, omneſq; curas ad religionē cōuertit. ſi quo
modo abolere poſſet nefarium illud ſcelus, quod multum ea tempeſtate
uocati Fraticelli inter facinoroſos homines, et credulas fatuaſq; mulier-
culas per ſpeciem religionis diſſipauerant. Quandoquidem, mortuo miſer-
rime in uincalis Petro Colutio, quem a Ludouico Bauaro in æmulatio-
nem Ioannis. xxii. Pontificis maximi Antipapam Romæ creatum fuiſſe,
ſupra demonſtrauimus, non defuere ſceleſti homines, qui Ioannem. xxii.
eiuſq; ſucceſſores, nec rite, nec ſancte pontifices factos fuiſſe contenderēt.
et in contemptum religionis Christianæ flagitioſam quandam, ſimul et
turpiſſimam ſectam excogitarent. Nam conuenientibus in antris, lociſq;
abditis, quos in eam turpidinem allexerant, uiris fœminiſq;, qui inter ip-
ſos ſacerdotes habebantur, ut crimen honeſtate prætexerent, diuinas lau-
des Christiano more præcinebant. Quibus in tempeſta nocte peractis, ſa-
cerdos pro contione quædam præfatus ad confirmandos in nefario erro-
re hominum animos, in eo maxime erat occupatus, colēdam eſſe ante om-
nia charitatem, quam eſſe omnium uirtutum caput ſacræ litteræ teſtaren-
tur. Porro potiſſimum hanc inter homines authore deo conciliari poſſe,
Si Spiritu ſancto inuocato bini maſculus fœminaq; ueneréo complexu
iūgerentur. Cum ergo quam quiſq; oculis prænotarat, extinctis lumini-
bus uiciaſſet, tunc demum peracta ſacra cenſebantur; quo compreſſu ſi
qua concepiſſet, deportari ad ſe partum ſacerdotes iubebant, qui ſolemni
more in loco ſacrificiis dicato conuenientes infantulum ſubiecto igne ad

cineres uſq; cõburebãt, quos urna exceptos ceu rem ſacram reponebant. cumq; erat aliquis collegio ſacerdotum cooptandus, illis cineribus cum uino epotis initiabatur. Credo ut pœnitentiæ nullus locus relinqueretur, et quem religionis perſuaſio continere non poſſet, criminis ſaltem ſocietas retineret. Quod ſi Põtificem eorum Maximum mori contigiſſet, ut omnis abeſſet inuidia, et res non humano, ſed diuino conſilio agi uideretur, hic erat idem mortuo alterius ſubrogãdi ſtatutus modus. Infantẽ illo flagitio conceptum ad locum ſceleribus deſtinatum iuſſa mater haud inuita deportabat. et ubi uulgo aſtante, ſacerdotes conſederant, tam diu illum per comprimentes manus in orbem tradebant, donec miſerrimus infans perne̋caretur. et cuius in manibus animam exhalaſſet, is Põtifex Maximus diuino numine factus eſſe cẽſebatur. Quo in loco admirari ſuccurrit, quo procedat improbitas cordis humani pudoris ſemel atq; honeſti fines progreſſa. Tantam ne feritatẽ in mortales cecidiſſe, ut quẽadmodum in homines ſæuirẽt, nõ modo peccati, ſed ẽt intellectus expertes, excogitarẽt. Et ſi cæteros nullus humani generis amor tãgebat, nulla humanitas a tãta ſæuicia retardabat, nõ ſaltẽ matres, uel feras multo iam mitiores imitãtes, uiſceribus ſuis peperiſſe. quarũ pleraſq; nõ ſiccis tãtũ oculis, ſed hilari etiam uultu, filiorum cruciatus, neceſq; ſpectaſſe conſtat. His ergo, quæ non dubio multorum ſermone afferebantur, cõmotus Aegidius, cupienſq; tantæ infamia non modo Chriſtianam religionem, ſed genus ẽt humanum uindicare, Neapolim cum exercitu proficiſcitur. qua in regione potiſſimum ea peſtis homines inuaſiſſe nunciabatur. Sed et eo proficiſcendi cauſis illa quoq; acceſſerat, quod multi uiri principes eius regni in Ioannam Reginam palam cõſpirauerant, contra quos cum Regina a Põtifice auxilium imploraſſet, datum eſt Aegidio negocium, uti pacem inter ipſos faceret gratiamq; reconciliaret. Quo cũ perueniſſet, precibus addendo minas facile principes in Reginæ ſententiam traduxit, pacemq; firmauit. Tũc cõquiſitis ubiq; Fraticellis, ſic enim ſacerdotes illi nefarii uulgo appellabantur, eorumq; complicibus, factaq; de quibuſdã quæſtione, ac ſociis proditis, magna turba comprehẽditur uirorum mulierumq;. qui omnes ingenti rogo combuſti tanti facinoris pœnas dedere, et Presbyteros qui parum flagitiis iſtorum obſtitiſſe comperiebãtur dignitatibus ac ſacerdociis eis abrogatis, muneribus, ſi quibus publice fungebantur, ſe ſe cogebat abdicare.

HIS rebus geſtis, Aegidius cum in flaminiam iter conuertiſſet, obuios ha
buit legatos a Ioãne Olegio, Bononiæ id temporis imperitante. Qui cũ
initio huic urbi a Barnaboue fuiſſet præfectus, quæſita paulopoſt cauſa,
Vicecomitis imperata ſpernere cœpit. ac ciuitatem ſuo arbitratu, ſuoq; no
mine non tam moderabatur, q̃ diripiebat. Hic igitur bello a Barnaboue
agitatus ad Aegidium huiuſmodi legationem mittit. Bononiam ſe cum
magno ciuium conſenſu ipſius poteſtati permiſſum, modo ſuis militibus
ſuperioris temporis mercedẽ numeraret, quæ ſũma ſatis magna erat, ſeq;
uni cuipiã piceni ciuitati præficeret. quod ſe facere dicebat Barnabouis
tyrannidem pertenſum, et Bononiẽſis ciuitatis miſericordia tactum. quæ
multa indigna magnaq; detrimenta auaricia, atq; improbitate Barnabo
uis ſe inuito perferret. tum etiam adduci ſe religione, et ſtudio quo eccle-
ſiam proſequeretur, ad quam iure Bononiã pertinere non ignorare. Au-
dita legatione Aegidius, ne quid uel cupide, uel iniuſte feciſſe uideretur,
non putauit quidq̃ iniuſſu Põtificis ſibi eſſe conandum. Nam et ſi ſciret
Bononiam eſſe iuris eccleſiaſtici, tamen quo minus repeteretur, obſta-
bat fœdus non pridem factum inter Clementem ſextum, et Ioannem Ar-
chiepiſcopum, ſimul et Principem Mediolanenſem. Cum.n. ſuperiobus
diebus Bononia ab eccleſia ad hunc Ioannem defeciſſet, Clemens ſextus,
qui tunc rerum pontiebatur, miſſo in Italiam oratore, Florentinos et
Maſtinum Scalam in Mediolanenſem concitauit. At mortuo Maſtino,
qui Vicecomitum Mediolanenſium conatibus nimium obſtabat, Ioãnes
captata amicicia huius filii, qui patrẽ nomine cerius referebat, Canis Gran
dis appellatus, omnes Gibilinæ factionis homines ĩ Flaminia et Hetruria
cum eo ad ſuam amiciciam ſocietatemq; traduxit. Ac miſſo Barnaboue
ex fratre nepote Bononiam, qui cum magno præſidio oppidanos in
officio contineret, recipiendæ urbis Pontifici ſpem multum ademit.
Ioannes uero cum ſucceſſu rerum Florentinos bello perſequi perrexiſſet,
ipſi adiunctis ſibi Senenſibus, et Aretinis Peruſiniſq;. Vicecomitũ tamẽ
eiuſq; ſociorum coactis opibus, et potentiæ minime pares externa au-
xilia in Italiam conuocabant. Quo cognito Pontifex Maximus, qui eius
belli in eundi author extiterat, cum parum eſſet in rebus ſpei, atroxq;
bellum imminere intelligeret, niſi malis ſerpentibus occurreretur, ut Ita-
liæ quieti conſuleret, Vicecomiti Bononiam in duodecim annos ea le-
ge permittit, ut ille annua tributa duodecim milla ducatorum Pontifici

penderent, ſic facta eſt pax inter Florentinos, et Vicecomites, et utriuſq; partis ſocios. Hæc cum Aegidius animo repetiſſet, collaudato Ioanne Olegio, pro ea pietate, cuius ſe in eccleſiā eſſe profiteretur, nulla ſe reſpondit, mandata de rebus Bononienſibus a Pontifice accepiſſe, eam tamen legationē ſe ad Pontificē primo quoq; tēpore relaturū, et quæ iperaſſet, adminiſtraturum. His reſponſis redeūntes legatos Aegidius ſuo more amplis muneribus proſecutus eſt. Protinuſq; Pontificem litteris, nuncioq; de Io. Olegii uoluntate, et ciuitatis Bononienſis, ſimulq; de immanitate et auaricia Barnabouis certiorem facit, et quid fieri uelit, ut ſe doceat, perquirit. Quod cum Pontifex ad concilium retuliſſet, multum eſt ſententiis inter patres diſcrepatum. Quidam. n. ſeruare fidē Vicecomitibus cēſebant, quibus Bononia in duodecim annos permiſſa eſſet. nec longum eſſe peractis iam octo, quattuor expectare. poſt quod tēpus ſine cuiuſpiā perfidiæ nota, et ſine repugnantia ea ciuitas ad eccleſiā eſſet reditura. Cui ſententiæ alii adiiciebant Vicecomitum potentiam adeo opibus, et clientelis increuiſſe, ut difficile uideretur, traditum oppidum poſſe retineri. in quod recipiendum illos, omnes ſuas, amicorūq; uires collaturos, nō eſſet dubitandum. his accedere, quod ærarium eccleſiæ adeo ſuperioribus bellis exhauſtum eſſet, ut huic ducendo, quod diutinum fore uideretur, ſuffecturum non eſſet. Sed potior apud Pontificem eorū fuit ſententia, qui fœdus fœdifrago ſeruare nō cēſuerūt. Porro Vicecomites, prǽterq̄ quod primo contra ius faſq; alienam urbem rapuiſſent, poſt inita pacta, in quæ Pontifex magis neceſſitate q̄ conſilio deſcendiſſet, pactum tributum pendere intermiſiſſe, ac idcirco fœdus eum uiolaſſe uideri, quæ cauſæ ſi minus ſubeſſent, tamen Barnabouis tyrānidem non eſſe ferendam, qui ciuitatem Bononiēſem nullo æqui boniq; reſpectu quotidie compilaret. Nā qui putarent oppidum non poſſe retineri, timide eos id temporis eccleſiaſticas uires metiri, parumq; Aegidii exercitus eccleſiaſtici imperatoris inuicti uirtutes intelligere, deq; eo nimium ingrate ſentire. quem, contra præpotentes hoſtes tot ac tantis oppidis ab ipſo nuper expugnatis, non putarent Bononiam aduerſus quancunq; potentiam, cum fuiſſet admiſſus, tutaturum. Quod uero de numorum indigentia iactarent, poſſe id malum mutuata pecunia, uel oppigneratis aliis oppidis, reſarciri. nihil enim oportere inexpertum relinqui, ut Bononia Flaminiæ opulentiſſima nobiliſſimaq; ciuitas reciperetur. Quæ recepta non modo ad imperii Eccleſiaſtici uires, ſed multo etiam magis ad opinionem

qua maxime poſſent cæteræ ciuitates contineri, eſſet adiectura.

CVM hæc itaq; ſententia uiciſſet, Pōtifex ad Aegidiū ſcribit. Si Ioānes Olegius Bononiam ſibi tradere uoluerit, ne recuſet. cūq; eo, ut ſibi ex uſū rei eccleſiaſticæ uiſum fuerit, paciſcaf. Stipēdiis uero militaribus, quæ Ioā nes Olegius paciſceref erogādis, et ſi qd Barnabos mouiſſet, cōducendo nouo militi q̄uis oppida oppignerādi poteſtatē tribuit. Quibus litteris al latis, Aegidius ita pepigit cū Ioāne Olegio, ut inuicē ſuæ poteſtati permit tēdæ Bononiæ militibus Ioānis Olegii ſtipēdia ipſe perſolueret. atq; illū Firmo præficeret. Omni ergo cura ad conquirendā pecuniā cōuerſa, op/portune accidit, ut eo potiſſimū tempore triginta ducatorum millia Ae/gidio ex ſuis uectigalibus ab Hiſpania portarentur. Quibus numis, et quod potuit, oppignerato inſtrumento cōgerere, eccleſiæ mutuatis, cum ſtipendia militaria numeraſſet, exercitus eccleſiaſticus duce Gometio Al/bornocio in urbem admiſſus eſt. Hæc cū eſſent Barnabouī nunciata Ae/gerrimo animo tulit, Miſſaq; legatiōne multa de iniuria in ſe ab Aegidio illata conqueſtus, urbem iure ſibi debitam ex pactis a Clemēte ſexto cum Ioanne Archiepiſcopo patruo ſuo reddi poſtulat. Quæ niſi impetraſſet, iam tunc graue bellum indicere. Quibus Aegidius reſpondit. Se uero nul lā iniuriā in Barnabouē intuliſſe. Nā et ſe Pōtificis īperata adminiſtraſſe. et Pontificē ſuo iure īpare potuiſſe. Siqdē cū multa ipſius crudeliter atq; auare facta in ciuitatē Bononiēſem cōmemoraſſet, quā ob rē īperiū abro/gandū ei uideretur, Perpetā ait percuſſa fædera Barnabouē allegare, quæ totiens ipſe uiolaſſet, multifariam quidem, ſed uel eo maxime, quod pacta tributa aliquot ānis pendere intermiſiſſet. Quare ſi iure agere uellet, iudi ces eligerentur, iuris ac legum periti. qui ſi iudicaſſent, Barnabouem iniu/riam accepiſſe Bononiam ei ſe abſq; mora redditurū. Sin aliter, æquo aīi mo contentus eſſet. Nec putaret licere ſibi aliena retinere, Pontificem ſuā repetere iniquū eſſe. Re igitur permiſſa honeſtorū uirorū, illiuſq; memo/riæ iuris peritiſſimorum arbitrio pronunciatum eſt, Barnabouem iure ab imperio Bononienſi fuiſſe ſubmotum. Ac tunc demum Aegidius Bono niam inuiſere conſtituit. quod ante hac facere, ad ſuæ iuſtitiæ opinionem non putarat intereſſe. Ne ſi non expectato iudicio, opidū fuiſſet in/greſſus, adeo rebus bononienſibus incumbere uideretur, quaſi iure uel iniuria imperium retinere ſtatuiſſet. Appropinquanti cum ſenatu totus ferme populus Bononienſis ſummo cum gaudio ſummaq; gratulatione

obuiam procedit, a quibus adeo ſplendide exceptus eſt, ut nihil ad ſūmā magnificētiam ea ciuitas reliqui fecerit. cum ad ædem Petri deductus eſt, Gollinum Gallutium. Iacobum Ramponem. Gerardum Confortum. Albertum Gallutium accintos enſibus ſolemni more a Galeoto Malateſta, equites auratos eſſe iubet, ac demum magno cūpopuli plauſu ad Pontificias ædes deducitur.

PERGRATVM fuit Aegidio officiū ſibi præſtitū a Bononieſibus, ex quorum ingenti gaudio et uultu tyrānorū improbitatem non fuit factu difficile agnoſcere, de quorū adminiſtratione perquirēs ita repe riebat, nullam ab bis tyrānicam imanitatem fuiſſe prætermiſſam. Nam præter ingentem pecuniam ſæpe imperatam ciuitati, ſingulorum etiam multa bona publicata, inſidiarum aut alterius criminis cauſis excogitatis. Ad hæc ex nobilitate honeſtiſſimum quenq; et eos præcipue, quorum uirtutes tyrannicæ libidini obſtitutæ uidebantur, in exilium miſſos. et ne quid huic ciuitati malorum abeſſet, ex contagione tyrannica morum etiam noxam non paruam traxiſſe, nec. n. tantum Lenonibus. Scortis. Latronibus. Iuuētutis corruptoribus refertā eē, ſed etiā iniquis fœneraroribus redūdare. Tantorum ergo malorum iniquitate laboranti Bononiæ ut ſubueniret; non ſolū innatus æqui honeſtiq; amor, et miſeræ ciuitatis lachrymæ Aegidium adduxerunt, ſed illud magnopere compulit, quod iam tunc collegiū ſcholaſticorum Hiſpanorum in ea urbe ob floretiſſimum omniū diſciplinarum gymnaſium condere cogitabat, quod eſſet ſui nominis inſigne monimentū, occaſionēq; arripiebat demerendi multis beneficiis populum Bononienſem, ut ſi quando id collegium quapiā difficultate affectū eius patrocinium imploraſſet; ipſius in ſe meritorum memores ab omni iniuria tutarentur. Omnes igitur qui iniuria proſcripti, uel in exilium miſſi fuerant, iubet in patriam reuocari. Quorum fuiſſe accepimus Toniolum Paſchalem. Nerium Pilatum. Porinellum Suzolinum. Bertucellum Lapum. Gulielmum Pilatum. Beltrandum Guandonem. Ramponem Magardum. Alexium Buellam. Scarabellum Donducium. Iacobellum Lampaſium. nobiles omnes et de patria optime meritos. Bona præterea publicata dominis in integrū præcipit reſtitui. Fœneratores, quicūq; ſoluēdo eſſent, ruſticis etiā aut urbanis prædiis diſtractis, exacta fœnera cogit plene reſtituere, cōſtituta exilii pœna, Siquis i poſterū crimen repetiſſet. Sed quoniā inueterata iam poſſeſſione aliena reddere

pleriq; grauiſſime ferebant, quidam etiam in ſũmam inopiam redigeban tur, ut utriſq; et creditoribus et debitoribus, quoad fieri poſſet ſatisface ret, per ſũmam liberalitatem magnum numerum pecuniarum de ſuo lar gitus ē. Edicitq; tādē, ut ſcortatores, ganeones, ſiccarii, et cæteri id genus homines cuncti oppido eueſtigio cederent. capitis pœna cōſtituta, ſiquis deinde repertus eſſet, cuius honeſtæ uitæ ratio non conſtaret.

AD Hunc modū reddita ſibi Bononia, receptaq; Aegidii beneficio priſtina dignitate, magno tamen bono carebat, non ſolum ad pulchritudinem et ornamentum, ſed etiam ad quottidianos uſus neceſſario. nullo ſiquidem fluuio interlabente Bononiam, ſed ne præter fluente quidē pro pius paſſuum tribus millibus, aſſiduo diſpendio longius ab urbe oppida nos excedere ad cōficiendum frumentum neceſſe erat. Res nō modo gra uis, ſed bellum gerentibus minime tuta. Quo animaduerſo Aegidius, ut Bononienſes ſuo beneficio a tanto incōmodo liberaret, utq; urbs honeſtior ſimul, et munitior redderet, partem reni, qui Bononiam a tertio la pide præter labitur, magno labore magniſq; ſuis impenſis per mediam ur bem deriuauit. qui fluuius in plurimos magnoſq; uſus ciuitatis ceſſit. nā molæ aquariæ frequentes intra mœnia ædificatæ, piſtrinorum neceſſitatem, et longius excedendi molitionis cauſa incommodum ſuſtulerunt. Machinæ præterea conſtructe ſunt ad ſecandum mira celeritate materiā ferra truſatili, quæ aquæ ui ſurſum deorſumq; agitata una multorum ho minū operas adæquaret. Quo nec minus utile, et maiore etiaā admiratio ne dignum eſt frequens Bononiæ machinamentum ad polienda concinandaq; textui fila ſerica. quo machinamento aquæ impulſu circumacta ſupra quattuor millia fuſorum interdum miro ordine, et incredibili artificio ſimul uerſantur. Quin ad ſalutem loci plurimum contuliſſe flumen indubitato experimento didicerunt Bononiēſes. Nullis. n. fontium riuis urbem diſcurrentibus, putealis tantum aquæ copia et uſus erat. qua fluuiatilis tanto dulcior eſt, tantoq; ſalubrior, ut huic comparata putealis hu mano potui damnetur a medicis. Nam q; merces oneratis cymbis Ferrariam uſq; ſecūdo flumine deportētur, reportenturq; aduerſo, cōmune id et Bononiæ et Ferrariæ emolumentum eſt.

QVIBVS rebus occupatus Aegidius dum Bononiæ cōmoratur, Barnabo, apud quē iura quatenus modo conatibus ipſius ſubſcriberent, ſancta

erant, iniquo animo ferens deiici ſe ab ſpe retinẽdæ perpetuo opulentiſſimæ ciuitatis, ſpreto arbitrorum iudicio, ad arma recurrit. et quam iure nõ poterat, bello repetere cõſtituit, ſed quia Aegidio in ea commorante difficile admodum reputabat urbem expugnari, inito cõſilio Anchinum Bõgarbum cũ exercitu in picenum mittit. Iuſſum ciuitates eccleſiaſticas bello laceſſere, ut hoc irritamento Aegidius a Bononia eliceretur. Anchinus celerius omni opinione in picenum rapit agmen a nullo temperans maleficio, ac tria oppida Corialtum, Buſcharetum, Mõtem nouum opidanis haud admodum repugnantibus prius ſuæ ditionis fecit, q̃ plane Aegidio de aduentu eius enunciari potuiſſet. Tãtuſq; terror inopinato bello picẽtibus incuſſus eſt, ut urbibus contenti uix ſatis ipſarũ fiderent muris. quãobrem epiſtolas ad Aegidium dimittunt timoris et ſollicitudinis plenas, multa etiam uero periculo adiicientes, quæ rumoribus metus affinxerat. quo nuncio Aegidius accepto, et ſi Barnabouis conſilium utcunq; prudentiſſimum non lateret, tamen laborantibus ciuitatibus ſubueniendum ratus, cum populum Bononienſem aduocata cõtione ad fidem et officium lõga orõne cohortatus eẽt, Gometiũ Albornotiũ Bononiæ firmo attributo præſidio, iubet præeſſe ipſe cũ reliquo exercitu in picenũ eo cõſilio proficiſcitur ut ſi Barnabos, quod fore nõ dubitabat, Bonõniẽſibus bellũ intuliſſet, liberius cõmodiuſq; poſſet ſuis atq; oppidanis auxiliũ ſubmittere. Magnis itaq; nocturnis diurniſq; itineribus ad ea oppida, quæ capta nũciabãtur peruenit. cuius aduentu Anchinus perterritus, uel quia ſic fuerat ipſi a Barnaboue imperatũ, dũ Aegidius in recipiendis oppidis, ne hoſtibus, quos bello perſequi iſtituerat, perfugiũ eẽnt, eſt occupatus. Cõparata fuga ſilẽtio noctis aufugit. Aegidius uero oppidis ſine repugnantia receptis, in nõnullos oppidanorum animaduertit. quos dedendi oppida authores fuiſſe reperiebat.

INTEREA Barnabos de abſceſſu Aegidii a Bononia certior per exploratores factus, cum ſatis magno exercitu ſuperioribus diebus comparato in agrum Bononienſem peruenit. qui cum Vicos aliquot et Caſtella ſuæ ditionis feciſſet, paucis poſt diebus motibus Gallorũ euocatus Mediolanum reuertitur. permiſſa huius belli ſũma Ioanni Bizaulo. is ad Reni ripam locatis caſtris quottidie portis urbis infeſtus obequitabat, dum eccleſiaſtici numero militum inferiores ſe urbe cõtinebant. Quibus rebus nunciatis Aegidius Galeottum Malateſtam et Petrum Farnenſem cum

duobus equitum millibus, et quingentis peditibus laboranti ciuitati propere ſubſidio mittit. qui ſecunda uigilia in urbem hoſtibus ignorantibus accepti, tantum roboris oppidanis præſidioq; addiderunt, ut ſtatim Gomecius de conferendis cũ hoſte cominus ſignis cogitauerit. Prius tamen nõ alienũ ratus bononienſiũ animos in fide oratione confirmare, et excitare ad pugnam, contionem ipſis in poſterum diem indicit. quæ cum frequens conueniſſet, ipſe pro ſuggeſtu, cum multa et magna beneficia Aegidii in ipſos cõmemoraſſet, illudq; longe omniũ maximum, q bononienſem ciuitatem a tyrannica et imani ſeruitute uindicaſſet, tyrannorum crudelitatem et inexplebilem auaritiã, quæ mala non pridem tanto cum ſuo dolore non ſemel experti eſſent, iubet ad memoriã reuocare, iniurias ſibi illatas, accepta incõmoda perpendere. Quæ mala cũ multa. indignaq; fuiſſe demonſtraſſet, multo tamen grauiora ĩpendere, ni uiri fuerint, docet. nam qui nulla laceſſiti iniuria, ſed ſũma cũ indulgentia in urbem accepti, ſua ſponte, ac ſuopte ingenio ſe tales præbuiſſent in eos, qui imperium ipſis nullo iure debitum detulerant, quid ab his ſperãdum eſſe defectione ac rebellione exaſperatatis, deniq; multifariam irritatis? ſi urbẽ, qua exacti eſſent, ui et armis recepiſſent, an non eos hoſtili more urbem directuros? et nobilitate e medio ſublata plebem, ſi qua gladio ſuperfuiſſet, in mancipiorum formam redacturos? Porro uinci ut cunq; miſerrimũ eſſe, at nõ pugna ſed obſidione ſuperati multo eſſe turpius. Nã ſtrenue pugnare uirtutis eẽ, ſuperare fortunæ. at foſſa muriſq; hoſtẽ diſtinere niſi lõge paucioribus nõ eſſe utile. Se uero ſuperioribus diebus nõ ſine maximo ſuo dolore tuliſſe eam in dignitatem, ut hoſtes per agros libere ac impune populabundi uagarentur, ac urbi infeſti adeſſent. ipſe uero. auxilia in dies expectans ſe intra muros contineret. quæ cum aduentaſſent, ac ſpem dediſſent, ſatis ſuperq; uiriũ eſſe ad prælio decernẽdũ, ſtatuiſſe ſe poſtero die acie dimicare. Proinde ſe bononiẽſes pro ſua ſalute, proq; ſua libertate ad pugnam compararent. ac poſtridie armati et inſtructi in forũ accepto ſigno conuenirent. qui ſi ſuam fidem ac uirtutem præſtitiſſent, ſatis ſcire uictoriam in expedito eſſe de hoſtibus. qui non tam ſuæ uirtuti confiderent, q̃ ſperarent inter Bononienſes diſcordiam fore. quos cum uiderint ſuæ libertatis memores concordi acie pugnare paratos, inciſſa ſpe animis defecturos.

QVA oratione erecti Bononienſes indignatione ſimul et ſpe accedente animos diſcedunt. Poſtridie omnes, qui arma ferre poterant, accepto ſigno in forum armati conueniunt. quorum parte ad urbis præſidium relicta, cæteri cum auxiliis Gometiū ſequuntur. qui cū eo deduxiſſet agmē, ubi Renus ponte maiore cōmittitur, ſeq; in mutuum hoſtium dediſſet conſpectum, ad hunc modum aciem inſtruxit. Veteranos milites in fronte collocat. Ad utrunq; cornu equites conſiſtere iubet. Læuum attribuit Blaſco Fernando. ipſe ſibi dextrum aſſumit. et leuis armaturæ milites in medio locat. Galeottus Malateſta, cuius potiſſimum conſilio Gometius utebatur, cum oppidanis ſubſiſtere iubetur. nec primo impetu inuadere, ſed laborantibus ſubuenire, aut feſſis ſuccedere. Equitatus partē iubet extra ordinem uagari, ut quid facerent molirenturue, hoſtes ab editioribus locis ſpecularentur, et ſi quid opus eſſet facto non turbato ordine inexpedito eſſent. Sed nec hoſtes detrectauere pugnam. cuius dux erat, ut ſupra memorauimus, Fracíſcus Eſtenſis. Qui ueteranis ipſe quoq; in fronte pugnaciſſimum queq; militem oppoſuit. Gometio Vincentius Laudenſis. Garſiæ Fernando, Ludouicus Albēſis cum equitatu obiiciuntur. Signo utrinq; dato magnis animis cōcurritur. Iniciū certaminis equitum fuit. Læuū cornu hoſtiū tātiſper eccleſiaſticorū īpetū tulit, donec Vincētius Laudēſis cū pleriſq; aliis obtrūcatur. Deinde ea parte acies īclinari cœpit. Gometius accepto uulnere non prius deſtitit a prælio, ꝗ largius manante ſanguine, uiribus deſtitui cœpiſſet. tūc uero milites hortatus, ne uictoriā Iam pene partam e manibus emitterent, pugna exceſſit. Iuſſo Petro Fernelio in ſuum locum ſuccedere. Cui et ipſi protinus uulnus illatum eſt. Hæc cum eſſent paſſim per aciem diuulgata, īclinata hoſtium acies ſpiritum recepiſſe uiſſa eſt. maioreq; animo prælium redintegratur. Tum Fernandus, qui in læuo cornu ſtrenue pugnam ciebat, ſuos hortatus magno impetu in confertiſſimos hoſtes irruit, et a ſua parte repulit. ille quidem hoſtem, ſed dum auidius Ludouicum Albenſem inſequitur, telis obrutus occiditur. Tunc Frācíſcus Eſtenſis, feſſis ac cedentibus ſuis integros ſummittit. contra quos Galeottus, haud amplius expectandum ratus, procedere iubet Bononiēſes. Qui magnis animis irruētes hoſtes in fugam uertunt. et dux ipſe Fracíſcus Eſtenſis inter fugam, cum in eccleſiaſticos, qui uias obſederant, incidiſſet uiuus capitur. Quo in prælio cecidere ex hoſtibus ſeptingenti, millecentum uulnerati ſunt. capti nongenti quadra-

ginta. ex eccleſiaſticis circiter ducenti deſyderati. atq; omnibus ſepulturæ datæ, ex quibus Fernandus Hiſpanus in æde Franciſci conditur. Galeotus inter paucos uulnus accepit. In captiuos nihil eſt ſæuitum, quin imo cunctis libertas, primoribus et arma reddita ſunt. Huius belli præmium, cum bononienſes, qui diu tyrannica ſeruitute preſſi fuerant, libertatem eſſe ſtatuiſſent, tanta uictoriæ partæ lætitia animis eorum inceſſit, ut placuerit publico decreto diem, quo hoſtem ſuperaſſent poſteritati celebrem fieri. Statutumq; eſt, id quod etiam nunc perpetua celebritate uſurpatur, ut. xii. calendas Iulias magno propoſito præmio equorum pernicitate cõtendatur.

INTER hæc Aegidius longis laboribus curiſq; fatigatus febre ardentiſſima implicatur, quæ cum ægritudine animi ingraueſceret, tyrannos non lætos modo fecit, ſed plenos etiam ſpe poſſe recipi, quæ induſtria et ſtrenuitate illius amiſerant. cœptumq; eſt a nõnullis nouis rebus ſtudere. Hoc ubi nunciatum eſt, Aegidius uix dũ morbo explicitus, nec plane uiribus receptis, conſcenſo equo in conſpectum ſuorum uenit. quo nuncio tyrãnorum motus facile ſupprimitur. et ipſe paucis poſt diebus uigori redditus pleraſq; ciuitates obiuit, ut animos ſua præſentia atq; uerbis in fide cõfirmaret. Per id tempus de Pontificis obitu nũcius affertur, Simulq; multorum amicorum litteræ redditæ ſunt Aegidium ad comitia pontificalia reuocantium. Tãta enim erat Aegidii apud omnes cunctarum uirtutum opinio, ut pleriſq; omnibus uiſum fuerit haud dubitabile, eum, ſi Auinione adeſſet, fore cãdidatorũ maxime gratioſum. Quibus ipſe in hunc maxime modum reſpondit. Se uero illorum beneuolentiæ ingentes gratias habere. Cæterum ſi tunc temporis relicta Italia Auenionem ire pergat, pleraq; oppida ſcelere et incõſtantia tyrãnorum magnum diſcrimen aditura. At qui non eſſe tanti ſe pontificatu maximo, qui melius fortaſſe iuſtiuſq; ad alium deferretur, augeri, ut quæ longo tempore multoq; et labore et ſanguine parta, ſua potiſſimũ præſentiã retinerentur, diſcedendo hoſtibus tradere uideretur, qui huiuſmodi occaſionibus imminerent. Darẽt modo ipſi operã, ut ſummo uiro et omnium maxime digno ſumma dignitas deferretur. Se eccleſiaſticæ reipublicæ ſuum officium præſtiturum. Delatus itaq; fuit pontificatus Gulielmo Cheyſauro, qui muta

to de more uocabulo urbanus eſt dictus, huius nominis quintus, uir ſũma uirtutis, et integritatis. Qui accepto ĩperio ſtatim ad Aegediũ litteras mittit laudi et adhortationis plenas, ac multis uerbis ſuo et eccleſiæ nomine gratias agens, iubet ſe expectare cupientem, parantẽq; Italiam, quod iam ipſius beneficio pontificibus liceret, inuiſere. Et Romam ſedem antiquam repetere. Quo magis miror quoſdam memoriæ tradidiſſe ab hoc Pontifice Aegidium in italiam fuiſſe miſſum. ſed et in quibuſdam aliis parum his rationem illorum temporum fuiſſe exploratam, indubitato teſtimonio depræhendimus. quippe multis breuibus litteris a Pontificibus ad Aegidiũ miſſis, quas ipſi perlegimus. ſed narratio redeat eo unde digreſſi ſumus.

INTEREA Barnabos Vicecomes acceptam nuper ad bononiam cladem ægerrimo ferens animo, et tantæ urbis recipiendæ deſyderio flagrantior effectus, bellũ omni ope reparare nuntiatur. Quare Aegidius Franciſci Eſtenſis amicitiam, et quarundam ciuitatum ſocietatem occupare in rem ſore ſtatuẽs Luppo de Luna auunculo hanc prouinciam delegauit. Cuius induſtria operaq; effectum eſt, ut cum hoc principe uiro, et cum Patauinis. Veronenſibus. Florentinis amicicia et ſocietas iniretur. Sollicitato Franciſco Eſtenſi eo præmio, ut in decennium Nonantulæ et Bozano agri Bononienſis oppidis ſuo iure dominaretur. A quibus miſſis auxiliis, par hoſtium copiis exercitus cõparatur. Huic Luppus de Luna præficitur. Qui, cum aduentare Barnabouem exploratores retuliſſent, in occurſum ducit agmen. et ad oppidum, cui nomen eſt Salarolo, qua hoſtibus iter erat caſtrametatur. Barnabos haud prælium detractaturus caſtra caſtris opponit. Sed quia interfluente amnes ne incurſiones quidem faciendi facultas erat, aliquantiſper prælio abſtinuerunt, utriq; tamen in alteros irruendi occaſionem expectantes, ut ſi forte hoſtes uado traiicere cœpiſſent, diuiſſos et impeditos adorirentur. Hac cunctatione paucis traiectis diebus, ſpeculatores referunt, impedimenta caſtris hoſtium egreſſa lõgo agmine retrocedere. Quod factum cum timentium hoſtium fugãq; parantium indicium ab eccleſiaſticis interpretatũ eſſet, placet Luppo amnem, quãta maxima poſſet celeritate, ponte committi. Quo ſine periculo traiectis copiis, cœpit hoſtes prælio laceſſere. Caſtra oppugnaturus ſi ſe intra cõtinuiſſent. Illi uero et ſi timẽtibus quod audierant eccleſiaſticũ exercitum multum inualuiſſe, illud quoq; timorem adiecerat, quod tanta ſi-

ducia flumen traieciſſent, prælio tamen decernere cunctis conſiliis antepo
nunt. quippe cum fuga non modo turpis, ſed inſtantibus hoſtibus plena
periculi uideretur. ac ut caſtris cõtenti foſſa ualloꝗ obiectis bellum trahe
rent, præmiſſis impedimentis, ac commeatibus erepta facultas eſſet. Edu
ctis ergo copiis prælium committitur. ſed non diu eccleſiaſticorum impe
tum ferentes hoſtes in fugã uertuntur. quos ille inſecuti magnam ſtragẽ
edidere. Multos beneficio noctis interuenientis fuga ſubtraxit. Ex eccleſi
aſticis pauci uulnerati ſunt. interfectus unus tantum, ſed qui pro multis
fuit. Garſias Albornotius Aegidii nepos ex fratre, uir manu forti, prom
ptoꝗ animo, et qui multa ſuæ uirtutis iam ante præbuerat documenta,
et tunc cum in confertiſſimos hoſtes irruiſſet, non ante ſpiritum emiſſit,
q̃ multos ex his qui promptius reſiſtebant trucidaſſet. Tam præſtanti
animo cõmilitonem in flore iuuentæ ſublatum, non ſine magno dolore
tulit totus exercitus. Illo quoꝗ adiiciente moleſtiam, quod non ambi
gebatur patruo, qui ipſum, cum ob generis propinquitatem, tum ob exi
mias uirtutes loco filii amabat, grauiſſimum nuncium futurum. Et pro
fecto conſtat Aegidium nihil unq̃ grauius ea morte tuliſſe. Si quidem
cum perempto ſuperiore prælio Blaſco Fernando, quem ſummopere di
ligebat, maximam ac pene unicam poſteritatis ſpem in hoc ſummæ indo
lis adoleſcente collocaſſet, non poterat nõ ægro animo ferre, hac ſe quoꝗ
ſpe iniquitate fortunæ fuiſſe defraudatũ. et in hoc ictu fortunæ, illud quo
ꝗ uulnus recrudeſcebat. Hæc ubi ſunt ad Pontificem delata, caſum ami
ci miſeratus, huiuſmodi quoꝗ litteris eum conſolari officii duxit.

VICTVM tuis auſpiciis, tuorumꝗ uirtute ac induſtria, fugatumꝗ
magna accepta clade cum exercitu ſuo Barnabouem, non ſine magna uo
luptate accepimus, et tuorum in eccleſiam meritorum perpetuam ſeriem
non ingrato animo recoluimus. Verum enim uero illud nobis fuit per
moleſtum, ac uictoriæ lætitiam quodam modo ſuppreſſit, quod ſimul in
telleximus Garſiam Albornotium fortiſſimum adoleſcentem nepotem
tuum eo prælio concidiſſe. Cuius mortem te ægro animo ferre non mi
ramur. Summa enim uirtus cum florente iuuentute extincta affectis ani
mis merito miſeranda uidetur. ſed te fortiſſimum ſapientiſſimũꝗ uirum
minime decet dolori ſuccumbere. quo accepta damna gliſcere ſolent, nõ
reſarciri. Adde quod ĩ hoc caſu multa ſunt, nec ea mediocria ſolacia, quæ
merito poſſint omnẽ moleſtiã abolere. Primũ quod pro eccleſia, quæ no

bis.i.Chriſtianis patria, antiquior eẽ debet, fortiſſime dimicãs, et ut audio,
egregie ultus occubuit. Deinde quod uictor ſuo ſanguine uictoriã ſuis pe
periſſe uideri poteſt. Qui ut unus omnium trucidatus eſt, ita omniũ ma/
xime hoſtem propuliſſe conſtanti uoce nunciatur. Poſtremo quod ho/
neſtiſſimam uitam ſummæ ſpei plenam, quam nulla deformi nota coin/
quinauerat, pulcherrima morte, uelut firmiſſimo quodam ſigillo, conclu/
ſit, obſignauitq;. Sunt enim ut rerum, ita morum quoq; uiciſſitudines.ac
interdum qui optime uixerit, uno uicio totam obfuſcat, dehoneſtatq; ui/
tam. Prorſus, ut qui uitam cum laude clauſere, ii ſoli ualeant ſine futuri
ſuſpicione laudari.

DVOBVS prælìis fractum Barnabouem facile ad pacẽ adduci poſſe
Põtifex ratus Androinũ iam Cardinalẽ factũ ad ipſum, tunc quoq; bel/
lum reparantẽ, legatũ mittit. A quo paruo negotio perſuaſus eſt, ut iure
cederet urbis Bononiæ. quod ſe habere iactabat. Hac ab ipſo excepta con
ditione, ut legatione Bononienſi ſe Aegidius abdicaret. ſcilicet ingratam
rem huic ſe facturum arbitratus, ſi quam ciuitatem impenſe amare, et mul
tis beneficiis demeruiſſe conſtaret, ea ſe authore cogeretur excedere, quod
cum eſſet Aegidio, non ſine præfatione, denunciatum, hoc adiecto, daret
id quoq; eccleſiæ, ne amaræ ciuitatis grauate deponeret adminiſtrationẽ,
Sibi uero reſpondit, minime id fore moleſtum, Quod ſi aliqua ſua me
rita in eam ciuitatem extarent, hoc quoq; fieri cumulatiora uelle, ut pro
ipſius libertate. ac pace nihil ferret ægro animo. Et ad Gometium Albor
notium præfectum Bononiæ conſcribit, ut tradita ſucceſori urbe, ad ſe
quam primum ueniret. Quem proficiſci parantem ciuitas nõ immemor
beneficiorum ab ipſo acceptorum communi conſilio pulchro ſimul, et
precioſo munere proſecuta eſt. quod eſſet grati erga ipſum animi teſtimo
niũ. Hoc corona fuit gemmis in orbem ambientibus frequens, impoſita
galeæ ſerico intectæ. in cuius cono criſta erat, a qua imaguncula argẽtea
prominebat ſimilis angelo, dextra gladiũ, ſiniſtra aureũ pomũ tenenti. ue
lut teſtata Bononia libertatẽ, facultates, ac demũ precioſiſſima quæq; bo
na reddita ſibi fuiſſe gladio, ac uirtute Gomecii. Quo potiſſimũ miniſtro
Aegidius res bononiẽſes pace belloq; adminiſtrauerat. Tã gratũ fuit Go
metio bononiẽſiũ donũ, ut eius imagine iſignia ſua ꝑpetuo decorari glo
rioſũ duxerit qualia mõ uiſunt bononiæ ĩ ædibꝰ collegii hiſpanorũ au/
ſpiciis aegidii cõditi, ĩ lapide ĩciſa ſupra ualuas, q̃ ĩtroeũtibus ſecũdo loco

obiiciuntur. Interea Aegidius, qui italiæ proſpiciendi omnifarias occaſiones captabat, quod a curis bellicis dabatur ocii, id omne in cõſeruandam, augendamq; pacem conferebat. Itaq; ut ciuitates, quas a tyrannis iniuria aſſeruerat, bonis etiam legibus, ac moribus formaret, ſumpta a Pontificibus authoritate, neq; enim paucorũ dierũ id opus fuit leges cõdidit, quæ conſtitutiones ægidianæ appellantur, tanta ſapientia, ut cum magno populorum conſenſu receptæ, parem Põtificiis, et Canonicis inſtitutis uim et authoritatem uſq; in hodiernum diem obtinuerint.

HIS rebus geſtis finis iam bello italico impoſitus eſſe uideri poterat, cũ a tyrannis nihil moueretur. Ecce nuntius affertur latronum exercitum, quem Ambroſius quidam Vicecomes ductabat, Falminiã, et finitima loca populati, depredariq;. a quibus eccleſiaſticis oppidis non mediocre periculum atq; damnum immineret. His malis ut occurreret Aegidius magnis itineribus ea uerſus loca cõtendit, quæ latrociniis infeſtabantur. et ſe cum Gometio, quem obuium habuit coniunxit. Hoc ubi Ambroſio allatum eſt, a finibus eccleſiaſticis agmen abduxit. Qui nuntius non tã gratus Aegidio fuit, q̃ ille moleſtus alterum exercitum longe maiorem, qui ſub Florentinis meruerat pari furore prædabundum circa agrum Camerinatem debacchari. Britanii erant iſti, et Panonii, mixta perditorum hominum italorum turba. Quibus uel per ſe ſatis potentibus, Ambroſium, quem ſcilicet ſuatum uitium pœnitebat, uelle ſuam legionem aggregate, rumor afferebat. Huic peſti omni ope occurrere Aegidius ante omnia ſtatuit. Quippe non erat dubitabile, eos pro ſanis nihil eſſe facturos, et a nullo maleficio, modo uires ſuppeterent, eſſe temperaturos. In rem itaq; fore ratus, ad hos legatos mittit, qui magnis pollicitationibus ac iuſta mercede conducendos curarent. ſed fruſtra auidos prædæ animos ad ſanitatem reuocare tentauit. qui obuia quæq; populati per Camerinatẽ agrum Fulginatemq;, ſuperatis mõtibus, fines Montis Regalis pertinuerunt. Hic legati iterum ab Aegidio miſſi, qui nihil uoluit intentatum relinqui, agmen cõſecuti, et ſi maioribus præmiis maioribuſq; pollicitationibus negotiũ tẽtaſſent, re tamẽ infecta redierũt. At illi ad Aquilã, oppido id nomẽ eſt, caſtra poſuere, et ingẽti abacta præda cœperunt fruſtra oppidũ ĩpugnare. Nã præſidiũ paucis ante diebus ab Aegidio miſſum tã prõpte cum oppidanis reſtitit, ut non mediocre damnũ fuerit ab hoſtibus acceptum.

TVNC Aegidius, qui omnia prius experiri. q̃ armis rem gerere conſtituerat, cum intellexiſſet magnam gratiam Gometio cum pleriſq; Britanorum intercedere, in eadem militia ſuperioribus annis cōciliatam, ipſi imperat eos adeat, coneturq; omni ratione adducere in partes eccleſiæ, ac Ioannæ Neapolitanorum Reginæ, quæ ſuorum incoſtantiam uerita, firmo præſidio regnum tutari ſtatuerat ad continendos in officio principes, quorum conatus pauloante repreſſos fuiſſe ab Aegidio commemorauimus. Ille uero cum in caſtra perueniſſet, amicos agnoſcit, omnes fere, qui ordines ducebant, uiciſſimq; agnoſcitur ab ipſis. ac poſt multa dicta factaq;, ut ſolet, amice, priuatim ſingulis quorum ſummam eſſe inter ipſos authoritatē intellexerat, quid ueniſſet, expoſuit, ſuaſit, precatus eſt. Quos demū cum perſuaſos intelligit, concilium poſcit. Quod cum frequens conueniſſet, quæ priuatim ſingulis dixerat, publice uniuerſis elocutus facile in ſententia animos eorum confirmauit. Ad ſummam pax et ſocietas his conditionibus conuenit. Vt Aegidio Reginæq; ſex menſes hæ copiæ auxilio eſſent, Atq; imperata facerent, Acciperentq; pro mercede ducatorum cētum quinquaginta millia duabus ſolutionibus. Quod ubi Aegidius reſciuit Gometio imperat, uti primo quoq; tempore agmē illud cæteris copiis coniungeret, et ad Vrbem ueterem promoueret, et Anichinum Ambroſiumq;, qui paribus copiis coniunctis eum tractum latrociniis infeſtabant, et nōnullis oppidis expugnatis, quoſdam tyrannos patria exules ſe ſecutos ſpe uana erigebant, bello perſequeretur. Ille nihil moratus ad ea loca perduxit agmen, ubi ſtatiua hoſtes habebant. Iubetq; protinus ſuos hoſtilia caſtra ob equitare. eo conſilio, ut niſi poſſent hoſtes ad pugnam elicere, caſtra oppugnare adoriretur. Tunc uero Anichinus ſuas uires æqua æſtimatione metitus, nihilq; temere agendum ratus cōmuni conſilio legationem de pace mittit. Quæ his cōditionibus data eſt. Vt oppida eccleſiaſtica, quæ occuparat ſtatim Aegidio redderet. utq; ſe copiaſq; ſuas iureiurādo obſtringeret, ne intra triennium auxilium hoſtibus, aut Pontificis aut Neapolitanorū Reginæ præſtarent. neue horum clientibus quoquo modo iniuriam inferrent. Tunc uero iuſta mercede his ipſis auxilio futuri Gometium ducem ſequerentur. Inuicem ipſis, qui ſumma inopia laborabant, ne deprædari cogerentur, pecuniarum certa ſumma pacta eſt. Sed hac paucis poſt diebus numerata, Britanorū

ac Panoniorum animos ſuſpitio inceſſit, ne hæc ſolutio ſuam, cuius tempus inſtabat moraretur. itaq; non expectato die, amicitiæ fideiq; obliti temerarium ſimul et ſceleſtum coſilium inirire cœperunt, ut Gometium in cuſtodiam coniicerent, tandiuq; coercerent, donec pactū ſtipendium ſibi numeraretur. Quod ubi eſt Gometio enunciatum, per quēdā ebritanis arcta et ueteri amicicia ipſi coniunctum multis ipſorum dictis factiſq; nūtio conſentientibus, indubitata initi conſilii ſigna conſpicatus per ſpeciē commeatibus, qui parce ſuppetebant, proſpiciendi in urbem ueterem ſeſe recepit, ut præſentem barbarorum feritatem uitaret. quem ſui admoniti eius cōſilii ſubſecuti ſunt. Hoc cognito Barbari ſe deceptos arbitrati tanto furore correpti ſunt, ut cœperint non modo undiq; prædas agere, ſed agrum urbeuetanum et finitima loca igni ferroq; uaſtare. Tantam imanitatem non ferens Gometius coactis undiq; auxiliis ipſis quoq; Antichino Ambroſioq; accitis, parem barbaris exercitum comparauit. Atq; eos perſequi contendit. Qui accepto nuntio in agrum peruſinū diuerterāt, ibiq; caſtra munierant. Quo cū uentū eſt, eccleſiaſtici caſtris ad equitādo hoſtes ad pugnā prouocabant. Illi cū diu cunctantes, quod numero iam nō mō cauſa eccleſiaſticos ſuperiores effectos cognouerāt, ſe intra caſtra cōtinuiſſent, cœptumq; eſſet fame laborare, ſilentio noctis caſtris elabuntur. Hoc ubi eſt Gomecio ab exploratoribus renunciatum ipſe cum equitatu prægreſſus, ut fugientes moraretur, cæterum agmen ſūma celeritate ſubſequi iubet. nec lōge ꝓgreſſos aſſecuti a nouiſſimo agmine laceſſunt. Illi uero multis ſuorum amiſſis, continenti fuga in quoddam agri peruſini caſtellum ſe recipiunt. frumento cæteriſq; cōmeatibus adeo uacuū, ut obeſſi uix biduo potuerint famem tolerare. Tādem rebus deſperatis ꝓmiſerunt ſe Gometio. Qui ſumpto capitali ſupplicio de his qui caput, authoreſq; tantorum malorum extiterant, ut eſſent latrocinii ac perfidiæ non inultæ documentum, cæteros accepta fide ſe primo quoq; tempore finibus italicis ſine iniuria exceſſuros, impune ab ire permitit.

HIS ita debellatis nihil ſup eē uidebat, quod poſſet ociū paceq; ſociorū et clietū eccleſiæ ſollicitare, ꝑter peruſinos q quotīdiā ex primoribus ipſi ſu rebus nouis ſtudebāt. Iāq; Aſſiſiū ditionis ſuæ fecerāt. Horū igitur ut motus inhiberet Aegidius præfecto Blaſco nepote, q Piceni et Flaminiæ curā gereret, in Vmbriā proficiſcit. Et ubi Aſſiſiū peruenit, peruſinorū

eiecto præſidio ciuitatem ſuæ reddidit libertati. In qua æde Franciſci re/ſtaurata ſacellum iutus iuſſit ædificari, et in eo monimētū, quo mortuus conderetur, extrui. Tantiſq; beneficiis monachorū collegiū proſecutus eſt, ut ſe ipſi ſanctiſſimo ſtatuto conſtrinxerint, ſingulis menſibus quarta et uigeſima quaq; die eius animæ inſta ſe in perpetuū celebraturos. quod officium pari de cauſa bononiæ aniuerſario ſacro præſtant eidem in æde Ioannis in monte. xxv. Auguſti religioſi Monachi. qui Auguſtini regu/lam profitentur. Sed dum Aſſiſii Aegidius cōmoratur, cupido īceſſiſſe animū fertur corporis ſanctiſſimi Frāciſci uiſendi. quod cū uenerabūdus conſpexiſſet, et impreſſa chriſti uulnera notaſſet exclamaſſe dicitur uel ſo/lum Franciſcum ad confirmandam chriſti religionē ſatis fuiſſe. Poſt hæc Peruſium peruenit, acceptuſq; in urbem cum authores malorum partim capitali ſupplicio multaſſet, partim in exilium miſſet, cæteris collaudatis ac liberali oratione confirmatis, Viterbium peruenit. Tunc uero cū uni/uerſam Italiam ſua opera pacatam conſyderaſſet, nullumq; nec a tyrannis nec a latronibus periculū imminere, intelligeret, Gometium ad Pontificē cū quattuor nauibus proficiſci iubet. Et quo ī ſtatu Italia eſſet nunciare. omnia tranquilla pace frui. Si uellet Romā, quod ante ſignificauerat, in/uiſere, tuto ſecureq; iam inde licere. Gratiſſimum ſibi fuiſſe nuncium ad/uentūq; Gomecii Pontifex nō uerbis tantum, quibus Aegidii uirtuti ac induſtriæ gratias egit, ſed multis etiam Beneficiis declarauit. Siquidem in ter cætera ipſi Gometio Eſculi, quod oppidū eſt in piceno, ius et uectiga lia in decēnium tribuit. Fratres Aegidii litteris et nuncio ab Hiſpania iu/bet accenſiri, non aliis profeſſus uelle ſe præfectus ac adminiſtratoribus, ꝗ his Italiam tueri ac gubernare. ſtatimq; diſceſſu comparato, in Italiam ꝓ ficiſcitur. Cum ad Viterbium uentum eſt, ubi Aegidius eius aduentum expectabat, pauliſper hic cōmoratus quindecim ānorū adminiſtrationis et uectigaliū rationē quorundā inuidia et impulſu repoſcēti Pōtifici cla/ues urbiū arciūq; a ſe receptarum uix capiēte curru Aegidius pro ratione obtuliſſe fertur. Cui Pontifex admiratus eius animi magnitudinem ac conſtantiam, Et hercle, inquit, Aegidii tā amiſſam rem eccleſiaſticā haud magno īpēdio nobis receptā eē fatemur. et tuæ parcitati gratias hēmus. Paucis poſt diebus Aegidius ad urbem Romā Pontificē comitatus lon/gi muneris uacatione impetrata, Viterbium rediit. ubi mortalitatis me/mor. ac uelut inſtantem mortem animo præſagiens poſteritatiq; con/ſulēs teſtamentū rariſſimi exempli Sanctiſſime ac Religioſiſſime cōdidit.

Card: Aegidius vidi[t] Corpus sancti Francisci in Asisio:

et conuocatis amicis, collegii in urbe Bononia Hiſpanis cõdendi, de quo mox ſeparatim dicemus, præcipuam curam delegauit. et tribus menſibus q̃ Viterbium redierat ex actis, uitam cum morte commutauit. Anno gratiæ Milleſimo Trecẽteſimo Sexageſimo ſeptimo. Tanti uiri mortem Pontifex tam accerbe tulit, ut accepto nuncio continuum Biduum nihil aliud, q̃ mœrori indulſerit. nec ſui conueniẽdi copiam cuiq̃ fecerit. corpus eius, ut ipſe iuſſerat, Aſſiſium elatũ, et i æde Frãciſci depoſitũ eſt. Inde Toletum ubi modo oſſa eius iacent, paruulo admodum impendio humeris deportatus eſt. Nam Summus Põtifex hoc tribuit eius meritis, ut quicunq; lecticam quantulocunq; ſpacio ſupportaret peccatorum remiſſionem per inde conſequeretur, ac ſi Anno Iubilei Apoſtolorum Petri et Pauli ædem inuiſiſſet. quod officium Aegidio cum locupletiſſimo ipſius meritorum teſtimonio ab Herrico Rege, qui Petro Fratri a ſe interfecto ſucceſſerat ſuiſq; purpuratis præſtitum accepimus.

Finis Libri Tertii et ultimi geſtorum
Aegidii Albornocii.

BREVIS COLLEGII DESCRIPTIO, ET quorũdam quæ ad ipſum pertinent cõmemoratio,

ED, VT POLLICITVS IN CALCE HIſtoriæ geſtorũ Aegidii dicere ſeparatim de Bononienſi hiſpanorum Collegio, promiſſum exoluã, pauca hoc in loco de eo uerba mihi facienda ſunt. Si prius de nobili, et memorabili eius teſtameno, quo conſtat, Collegium condi ab Aegidio fuiſſe iuſſum, nõ nihil attigero. Reſignato teſtamẽto quod cõditũ eſt. Anno gratiæ. M.CCC.LXIIII. multa quæ eius ſanctitatis, religionis, ac ſummæ iuſtitiæ documẽto eſſe poſſunt reperta ſunt. Ex quibus quæ memoratu digniſſima ſunt uiſa, et monimentis prodenda, ſilentio prætetire nõ putaui ex officio fore. cætera qui deſyderabũt, petãt licet ab eodẽ teſtamẽto, quod iãpridẽ editũ, impreſſumq; circũfert. Principio iubet ſibi quinquaginta miſſarũ millibus primo quoq; tempore parentari. Centũ uirginibus maritãdis toletanæ et cõchenſis diœceſis trecenos marapetinos diſtribui. Qui numus, ut accepimus, id temporis in caſtella tãti erat, quãti nunc regalis numus, aut in italia marcellus. Redimẽdis captiuis chriſtianis e dominatu mahumetæorũ triginta eorũdẽ numorũ millia legauit. Porto cũ ſex ſacerdotia, quas capellanias appellant in eccleſia toletana ſtatuiſſet, duabus dotãdis, quas indotatas relinquebat, huic eccleſiæ triginta millia. Præterea conchenſi pleraſq; poſſeſſiones, prædia ſuburbana, paſcuaq; inſtituẽdis in eo tẽplo duabus capellaniis in ſacello, ubi parentes ipſius iacent. Cui ſacello calicẽ argẽteum auratũ, ac precioſa et decora ſacerdoralia ueſtimenta legauit. Ad hæc multa eidẽ eccleſiæ pretioſa, ac in primis pluuiale ſuũ margaritis diſtinctũ. Itẽ monaſterio Franciſci in Aſſiſio tres tapetes magni pretii, ac ædificationi eius ædis mille florenos. Itẽ Anconæ in eccleſia cathedralicia, ſtatuit unũ ſacellũ dicandũ Clementi martyri. In eadẽ urbe in æde Magdalenæ duas capellanias. ibidẽ monachis prædicatoribus ad ædificãdũ centũ florenos legauit. Heremitis totidẽ. monachis, quos minores dicũt ducentos itẽ ad ædificãdũ. Iã domeſticos ſingulos quãta, ꝓ cuiuſq; cõditiõe, liberalitate proſecutus fuerit, longũ eſt enarrare. Hoc quoq; magnificũ, quod a ſuo obitu nouẽ cõtinuos dies iubet, quicũq; iuſtis ſoluendis interfuiſſent ipſius ſumptibus ali. Et duo millia pauperũ panno ipſorũ ordini

conueniente ueſtiri. ſed de his hactenus. Nam ingẽtia legata, quæ pro pinquis, ac cõſanguineis præſertim Gometio Alboenotio nepoti reli quit, referre nõ eſt operæ.

VENIO ad Collegiũ quod ex reſiduo bonorũ ſuorũ magnifice cõdi iubet Bononiæ ob florẽtiſſimũ omniũ diſciplinarũ gymnaſiũ, et ſuũ uniuerſalẽ hæredẽ iuſtituit. Et moriẽs inuictiſſimo Hiſpaniarũ Regi, et cardinaliũ hiſpanorũ Romæ degẽtiũ antiqſſimo cuiq; cõmẽ dauit. a qbus ſuſcepto patrocinio, ut ſolet eẽ religioſum huiuſmõi offi ciũ a defunctis iniũctũ negligere, i magnis ſæpe neceſſitatibus ipſorũ authoritate ſeruatũ eſt, ſæpe ẽt beneficio auctũ. Aedes aũt ædificãdi, et prædia emẽdi negotium datũ eſt Fernãdo Aluaro Abbati Valla dolitj, et Alphõſo Fernãdo cubiculario. A qbus in ea parte urbis con ditæ ſunt, quæ meridiei ac occidentis medium ſpectat, nõ longe a por ta, quã Aegidius mutato uocabulo Cæſarauguſtæ a noie amatæ ur bis appellauit. cũ prius Vilianæ diceref et eam uiã, quæ a collegio perti net ad hãc portã quadrato lapide ſtrauerat. q poſt inde tranſlatus eſt ad reni urbem interfluentis alueum muniendum conſulto Senatus Bononiẽſis. q pro eo lapide lateribus coctis eam uiam ſtrauit, pſeſſus ut accepimus, publica fide eandẽ ppetuo ſternendo reficere. Sed in his ædibus ædificãdis q negociũ ſuſceperãt, nõ tã decoris, q̃ firmitatis ui dẽtur habuiſſe ratione. Cõſtãt. n. parietes oẽs coctis lateribus. Qui ut in altitudinẽ haud admodũ ſublimes ex ſurgũt, ſic in latitudinẽ patẽt latiſſime. Opus eſt ubiq; cõcameratũ, ubiq; itidẽ latericiũ, ea demũ fir mitudine ſtabilitũ, quæ citra refactionẽ uideaf immortalitatẽ polliceri. Forma ædiũ ſi ad inſulã ſpectes, quã cũ binis hortis, et domibus, quas collegiũ ſibi cõtinguas poſſidet efficiunt, in orbẽ potiſſimũ excurrere dicas. niſi quod paucis angulis interpellatur. ſi ad ipſum uelut corpus collegii ſcholaſticorũ uſui accomodatũ, quadrata figura eſt. In huius medio cauædiũ patet raris cõſitũ arboribus lauris, buxis, et ieſliminis uulgo dictis. Hoc breuiuſculo pariete oĩ ex parte iſta ſupraq; periſty lio cõmittitur. Sacellũ quod Clemẽti dicatũ eſt cæteris ædibus altius exſurgit. quod a ſeptẽtriõe cõmode p ipſarũ ratione ædificatũ, ingre dientibus domũ obiicif e regione. In huius eminẽtiore turricula horo logiũ nup ẽ fabricatũ, qd̃ p ſingulas horas et tintinabulo, et gnomo ne labẽtis temporis ſcholaſticos nõ mõ, ſed uiciniã quoq; latiuſcule admonet. Triclinium cõtra ſacellũ in parte ſuperiore ante ſexdecim annos in uſu erat diſcũbendi, meridiẽ ſpectãs, a quo per tres feneſtras

quãdiu uirent agri in Apẽninum montem amœniſſimus proſpectus eſt.
Qui conſitus omnis generis arboribus ſe molliter ab ipſa protinus urbe
incipit attollere. Sed ut incõmodum per longiuſculos anfractus a coqui-
na, quæ ab oriente iacet parte inferiore, in hoc Cœnaculum, in quod per
uiginti ſex gradus cõſcẽditur, cibaria efferẽdi tolleretur, hoc in alios ceſſit
uſus, et alterum Anno gratiæ. M.D.VI. ab eadem parte, ſed paululum
in dextram ingredientibus ſubductum, eadem fere forma, et iuſta magni-
tudine loco inferiore ædificatum eſt. Quod lumen a meridie duabus fe-
neſtris admittit. ab oriente focum habet, qui aſſiduo igne tota hye-
mẽ triclinium ingenio regionis humens, frigenſqꝫ temperat. Reliquum
diſpoſitis menſis undiqꝫ ambitur, niſi qua cælla promptuaria nuper facta
recedit. Sub hoc triclinium ſuperioribus diebus aptiſſima ſimul et pul-
cherrima Cælla uinaria ſubterraneo loco, ſed latericia teſtudine intecta
multis operis magnoqꝫ impedio conſtructa eſt. ducta Cloaca per uiã Cæ-
ſarauguſtæ, qua exſudans aqua, quæ hactenus optatũ opus morabatur
effunditur, ſordeſqꝫ doliorum egeruntur. Cubicula omnia infra ſupraqꝫ
concamerata anguſtioribus, ſed latericiis parietibus diſtinguntur. Quæ
theologis aſcripta ſunt, orientẽ ſpectant uno excepto, quod uergit ad ſe-
ptẽtriõnẽ. medicorũ occidentem. Qui uero Pontificio, ciuiliqꝫ iuri ſtu-
dent, ut ſunt numero longe plures, ſic cubicula infra et ſupra in omnem
partem diſperſa tenent, eadẽqꝫ uulgo ratione librorum capaciora. Cõmu-
nis bibliotheca, quæ ab oriente ſacellum parte ſuperiore cõtingit, referta
eſt libris non tã pulchris, q̃ emendatis. Sunt enim uetuſtiſſimi magna ex
parte, et manu ſcripti, et quorum nõnullis ipſum Aegidium dum in hu-
manis ageret, uſum fuiſſe conſtat. Extra id quod Collegii uelut corpus
appellauimus, horreum eſt capaciſſimum, quo frumentum, et cæteræ fru-
ges cõduntur. Huic par Cælla altera uinaria ſubdita eſt. Tũ lignorũ re-
poſitorium iuxtaqꝫ equorum ſtabulum. Deinde pone ſacellum ambien-
tibus occurrit aptiſſimum Spheriſterium. quo in ſtudiorũ induciis licet
feriatis ſodalibus tuẽdæ ualetudinis gratia exerceri, ut honeſto ludo cor-
pore exercito, et animis relaxatis ĩtegriores, uegetioreſqꝫ ad ſtudia redeãt.
Ab hoc horti alteri proxime excurrunt, diſpoſitis arboribus conſiti uiti-
buſqꝫ ita ambientibus, ut amœna dum uirent arbores, efficiant deambula-
toria. Sed omnes hæ arbores nouelle ſunt, et locus ipſe ædibus Hiſpaniẽ-
ſibus adiunctus ante quatuor annos. Area publica erat inutilis alioquin,
et parum decora. Hæc itaqꝫ a Senatu Bononienſi impetrata domui no-

ſtræ acceſſio facta, ducto pulcherrimo muro, qui diſtinguentibus pinnis uiam publicã honeſtat. quæ ut pulchrior aſpectu redderetur, aliorũ hortorũ, qui a meridie atrio pariete medio cõmittuntur particula pacto nobis adempta eſt. Hæc igitur forma eſt, hæ fere partes ædium. quas hoc in loco a nobis quãlibet craſſa minerua deſcribi haud ita uideatur importunum, ſiquis doctiſſimos, et eos ſũma grauitate uiros meminerit non dico urbana palatia, ſed ruſtica prædia uillaſꝗ ſuas, affectate deſcripſiſſe. idꝗ memoriæ prodere tanti putaſſe.

CONSTAT aũt cõditũ fuiſſe collegiũ circiter annũ a redẽpto orbe. M.CCC.LXV. quod uix dici põt, quãto ſemp uſui, quãtoꝗ ornamẽto noſtris hominibus fuerit. Ex hoc.n. uiri, quos enumerare longũ eſſet, ſapientia clari nulla non memoria prouenere. qui tum ſingulas ciuitates, tũ uniuerſam hiſpaniã doctrina et cõſilio ſũmopere iuuarẽt. Et uiuunt hodie haud ita pauci, neqꝫ putet effœtã huius Collegii feracitatẽ cõſenuiſſe, qui partim docendo, partim monumentis litterarũ, alii maximarũ rerum adminiſtratione ſæcula noſtra exornant. Quorum ſunt Antonius Nebriſenſis, qui expugnata, Suo marte Barbarie, quæ ab Hiſpania latini ſermonis exterminato nitore, regnum longe lateꝗ obtinebat, nunc Regum hiſpaniæ hiſtoriam fœlici, et antiquitatẽ prouocaturo ſtilo mandat monumentis. Et Fortunius Garſias Cantaber utriuſꝗ iuris peritiſſimus. Regius nunc, ut audio cõſiliarius, et qui in Regno Nauarræ magiſtratu fungitur, qui regens appellatur. de cuius doctrina et uirtutibus quid ſentirem iampridem quadam epiſtola ad Iacobum Arrheagã ſodalem meũ, uirũ quoꝗ utriuſꝗ iuris doctiſſimũ teſtatus ſum, quæ (ut uideo) edita in uulgus eſt, cũ illis Cõmẽtariis quæ ipſe in .l. gallus. de li. et poſt h. ff. cõpoſuit. Ad hæc Antonius de Burgis Salmanticenſis, cui doctorum conſenſus primas in iure Pontificii cognitione defert. Cuius diſceſſum mirum eſt, ꝙ ægre tulerit Academia Bononienſis, ubi honeſtiſſima conditione Ius pontificium publice docebat, cum eſt a Leone Decimo Pontifice maximo huiuſmodi opinionis fama cõmoto Romã accerſitus, ut eius doctrina, ac iudicio in maximis rebus uteretur. Digniſſimus quoꝗ qui iter præcipuos numeretur Ioannes Monteſdoca Hiſpalenſis. qui ut taceam ꝙ in thelogia ad Scoticam ſubtilitatem, quã potiſſimum æmulatur, proxime accedat, cum huius memoriæ philoſophorum principibus, æquo marte certat de primo loco. quiꝗ nũc in celeberrimo gymnaſio patauino phi-

loſophorũ facile princeps annuo Sexcẽtorum ducatorum ſalario natura lem doctrinam docet. Noſter quoq; eſt Vir theologica doctrina clarus Martinus Garſias Epiſcopus Barchinonenſis. qui(ut rei ſummam com/plectar)nulla maiorum ſuorum claritate adiutus, ex fortuna per q̃ me/diocri ad magnos proceſſit honores, et ingenti ac multiplice uirtute con iuncta pari ſapiẽtiæ id eſt aſſecutus, ut Epiſcopali dignitati, quã ſuis ſibi meritis pepererat, nõ minus decori eſſe putaretur, q̃ ab eadem ipſe ho ne/ſtaretur. quæ multorũ qui uirũ familiarius cognouerũt, cõſtãti nobis ſer mone relata, ſpem dederunt, poſſe hunc mihi fama tãtum notum inter uiuentes ſine inuidia nominari. Nam de quibus ante hunc mẽtionem fe/ci, eos ut nominatim referrem, duæ me cauſæ potiſſimum impulere. alte/ra quod alii uiri erudentiſſimi, et memoratu digniſſimi, quanti ſint, audi/ui tantum, hos diuerſis quidem et locis, et temporibus præſens tamen co/lui, et iis partim præceptoribus ſum uſus. Altera quod iidem tum docen/do in celeberrimis Gymnaſiis magno publice propoſito præmio, tum edi tis ſuis operibus ſingularem ſuam doctrinam cunctis hominibus notam fecerunt. ut timor non ſit, ne dum horum excellentem doctrinam cõme/moramus, noſtris indulgenter fauiſſe uideamur.

SED. cum cæteros, qui ante hanc memoriã floruere ex induſtria taceã, ne tot uirtutes et præclaram ſapientiam tanta breuitate tanq; iniquis ſpa/tiis coercendo in plurimos, eoſdemq; ſũmos uiros iniuriam uidear in/tuliſſe, unum ſine flagio præterire non poſſe uideor. qui non doctrina tã tum, et ſanctitate uiuens excelluit. Sed mortuus etiam magnis, multiſq; miraculis claruit. Petrus Arbueus hic eſt, qui uulgo Magiſter Epilæ uſur patur. quia fuit ſacræ doctrinæ Magiſter, et Epilæ, caſtello ĩ nomen eſt in agro cæſarauguſtano, natus. qui cum ob ſapientiæ opinionẽ, et pa/rem morum ſanctitatẽ in ea ciuitate iudex, uindexq; hereticæ prauitatis factus eſſet. tã conſtanter, tam ſeuere, tã deniq; religioſe crimen hoc ſcru/tabatur, et uindicabat, ut ſũmam in ſe herecticorũ inuidiã concitauerit. Eumq; ipſis timorem iniecerit, ut illi ſatis ſibi perſuaſiſſent, hoc uiuente, nihil ſibi eſſe de ſua ſalute ſperandũ. Itaq; deſperatis rebus, inſidias ei ma gnis ſtudiis tendebant. Quod cũ eſſet eidẽ renunciatũ ab amicis ut pat cius ageret admonentibus, reſpondiſſe fertur, nihil ſe, quid ab hominibus ſibi poſſet accidere ſollicitum eſſe, modo deo ĩmortali et chriſtianæ religi ni ſuum officium præſtaret. Ita cum aliquando in tempeſta nocte tem/

plū eēt īgreſſus nocturnis ſacris īterfuturus, quo officio ſine ītermiſſu Ca nonicus fungebať, duo aemati ab herecticis ſūmiſſi hoīem genibus flexis deo more ſuo ſupplicātē adorti trucidāt. Qui, cū ī Regno Aragoniæ nul lū effugii locū ſibi fore ſatis tutū ītelligētes, ī galliā trāſfugere ſtatuiſſent, finibꝰ tamē Aragoniæ, quo ſæpius fugiētes puerīt, oī ſtudio conātibus excedere nō fuit ulla rōne, diuinitus ſemp, ut ferūt, ī ipo regnorū cōfinio torpētibus, et ī ueſtigio hærētibꝰ, qđ ipſi paulopoſt cōprehēſi cū crimine faſſi ſunt, cū ad ſuppliciū traherent. Multos dies ſanguinē ītefecti ferbu iſſe, et plurimos eius aſpſu cōclamatis morbis fuiſſe explicitos, cōſtāti uoce ferť. Ergo cū hoīum opinio ī diuos ipſū referre nō dubitaſſet, tumulus ei ex pario marmore ī honoratiſſimo tēpli loco Senatus Populiq; conſenſu poſitus ē. q lāpadū perpetuo igne illuſtreať. et magna populi pietate colit. Ad qđ multi pleriq; uenerabūdi accedētes, fuſis pcibus hoc interceſſore honeſta ſua optata a deo īpetraſſe crediti ſt. Ne ſingula pſequar eius mira cula, q̄ plurima cæſarauguſtana ciuitas teſtis locupletiſſima pdicare ſolet.

ET profecto ſi gratiſimus nec inuide merita libeat interpťari, quod tot collegia ſplēdide ac magnifice ī Hiſpania cōdita fuerint, ī qbus ſtudioſis ſcholaſticis oīa ad perclarā ſapientiā gratis, et abūde ſuppeditať. Aegidii Albornocii beneficiū uideri poſſit. q primus hoc collegiū in florētiſſimo gymnaſio cōdidit, cuius exēplo cætera ī hiſpania cōdita fuiſſe nō pōt du bitari. Certe Io. Luppū de Mitina uirū ſūmū et nunq̄ ſatis laudatū q ī ec cleſia Sagūtina Archidiaconus fuit de Almazan, hoc ſpectato collegio cū legatus a Rege Hiſpaniæ ad Pōtificē Bononiā diuertiſſet, ad eius formā cōſtat collegiū cōmodiſſime trenis denis ſcholaſticis ſtudia Theologiæ æ mulātibus ſtatuiſſe ī ſuburbāo Sagūtiæ loco ab hominū cœtu oīq; turba, ut Philoſophos decet, ſepoſito. cuius nos adoleſcentes aliquam partem fuiſſe nō modo nō penitet ſed ēt gloriamur. Iā Petrum Gonſium mendo cium, Franciſcum Symonem Cardinales et Archiepiſcopos Toletanos, quē niſi Aegidium æque Archiepiſcopum Toletanum et Cardinalem, qua parte uel religionē uel mortalitatē iuuere, imitatos fuiſſe credimus? quorū alter ualladoliti, alter nouiſſime copluti magnifica collegia ad hu ius exēplū cōſtruxerūt. ut āte hos Salmaticæ uir inclytus Iacobus Anaia Archiepiſcopus Hiſpalenſis. Ex quibus cōplures uiri eruditiſſimi, q reipu blicæ hiſpanæ multifariā pdeſſent, extitere: cū magna eorū gloria, quorū beneficio, eruditione pariter et authoritate aucti eēnt. Quare ſic exiſtimo cū multiplex hoībus ad hoīes cū ſua laude demerēdos, aliaq; aliis uia pate at, nullā eē tamen ad īmortalitatē magis cōpendiariā ea, quā ſūmi illi ui

ri ingreſſi ſunt.q ſtudia litteratū, et mortui tātopere fouēt.ſi mortui dicē di ſunt, et nō potius imortalitate donati quorū recte facta doctorū uirorū ſermo quottidie uſurpat, et noie circūſonāt aures ſapiētū, ita nūq̄ ex eorū animis diſcedit tātorū uirorū recordatio. Neq; uero eos ſolū uenerātur, ac loco numinis colūt, q ſui quorūq; collegii authores fuerūt. Sed eos quoq; ſuſpiciūt, q uel iduſtria uel benignitate cōmodo aut dignitati collegii cōſuluere. Vt nos bononiæ Petrū de Frias Cardinalē uirū ſāctiſſimū, et de collegio noſtro optime meritū.q cū eius patrociniū antiqua lege ſuſcepiſſet, idq; iprobitate et auaricia quorūdā Scolaſticorū labefactatū, et pene ꝓſligatū offendiſſet omni cura et diligētia ſūmaq; liberalitate duobus milibus ducatorū de ſuo erogatis in priſtinū ſtatū reſtituit. Cuius beneficii memores īſtituto maiorū aniuerſario ſacro quartānis ei pridie calēdas ianuarias libētiſſime parētamus. ut Bernadinū Caruaial Cardinelē, q ſāctæ Crucis inſcribit, q huius quoq; collegii patronus ī multis ſæpe neceſſitatibus ei laborāti ſubuenit.et iniuriis laceſſitū identidē uēdicauit, oiq; authoritate ēt nūc tueri ꝑſeuerat. Vt deniq;(ne ſingulos perſequar) Aluarū Carrillū Albornociū ſūmæ uirtutis uirū et i cuius iuuenili ætate canā prudentiā et ſenilē cōſtantiā, grauitateq; merito demireris. Et Xāthū mirādā canonicū Calagurritanū artiū et theologiæ doctorē eruditiſſimū, q multos ānos cōpluti, ubi nos ei ꝑceptori triēniū philoſophātes operam dedimus, publico ſalario dialecticam et phyſicam doctinā deinde theologiā docuit cū magna ſua gloria. accerrimus omniū, quos ego unq̄ uiderim diſputator. Et qui i ſophiſtarū et phyſicorū ſcholaſticis cōgreſſibus, quo tēpore hæc ſtudia curabat, regnare dicebat. Sed illā tantā gloriā audio iā ab eodē maioribus ſuis uirtutibus et opinione theologicæ ſapientiæ ſuperatā.de cuius uirtutibus acriq; et flebili ingenio parcius agere ille timor admonet, ne amatiſſimo præceptori, et cuius ī me reciprocea beneuolētia multis extat teſtata documētis, qdq̄ me indulſiſſe inuidia poſſit iterꝑtari. Qui duo uiri cū ſuperiore āno ab uniuerſa hiſpaniarū eccleſia ob ipſorū ꝑſtātiā ad pōtificē legati Bonōiā trāſirēt, collegiū noſtrū libētiſſime iuiſerūt, et alter parētis Aegidii monimētū celebre, et ſuæ familiæ magnū ornamētū cū igēti gaudio ꝑſens cōſyderauit. alter diſcipulos amātiſſimos ſui lætabūdus agnoſcit, et uiciſſim agnoſcit. quibus nec ipſi honori debito habēdo, nec officio noſtro ꝑſtādo defuimus. Ad ſūmā ſuſcepta illi huius collegii cura Romæ oī ſtudio a Leone. X. P. Maximo authoritate et noie hiſpanæ eccleſiæ cōtēderūt, ipetrauerūtq; illud nobis optatiſſimū ſimul et æqſſimū priuilegiū, ut qſqs rite aſcriptus huic collegio

hiſpanorũ, et ab hiſpano condito iuxta eius ſtatuta doctoris, aut magiſtri dignitate Bononiæ auctus eſſet, perinde ad eccleſiaſtica ſacerdotia, et cæteras dignitates in Hiſpania obtinendas idoneus cenſeretur, ac ſi Salmaticenſi, aut alio quouis cerebri caſtellæ gymnaſio doctor, aut magiſter factus eſſet. Cæterum ſatis ſumus diuagati. Venio ad præcipuas collegii cõſtitutiones, quæ merito in huiuſmodi narratione ſuã partẽ uendicabunt.

PRIMVM omnium quattuor ſacerdotes, qui præ ſint rebus diuinis et ſacra procurent, inſtituti ſunt. ii bini ſingulis ebdomadis quottidie rem diuinam faciunt. Alter cum primum illucet, alter cum uulgo reditur ab ultimis lectionibus publicis. Vt ſodalium qui alteris ſacris minus uacauerit, ꝓ ratione ſtudiorũ ſuoꝗ arbitratu ualeat alteris inter eſſe. Quæ nemo impune negligit, præter Rectorem et œconomũ, qui ſæpe hoc officio fungendo negociis tum externis, tum familiaribus excluduntur. Veſpertinis autem et nocturnis ſeu matutinis ſacris omnes quattuor Sacerdotes inter ſunt. Sodales ſuo uero arbitratu, aut impune abſunt, aut non ſine præmio inter ſunt.

QVOD ad Scholaſticos pertinet Sodalium Triginta unius ad ſũmũ Collegium eſſe placuit. Qui tres omnino Aragonenſes eſſent, unus Portugalẽſis, cæteri omnes Caſtellani. Prorſus, ut præter Hiſpanos, niſi in extrema noſtrorũ inopia, qualis hactenus nunꝗ fuit, cæteris aditus ad collegiũ ſit interdictus. Quorũ itẽ octo Theologiã quattuor, tres Medicinã, cæteri Ius Ponteficiũ profiterentur. Horũ ueſtitus cætera Doctorũ Bononienſium ſimilis eſt. Caputio tamen appellato inſigniuntur, quali Salmaticenſes, qui a noſtris acceperunt, et Cõplutenſes ſodales utuntur. niſi quod noſtrum tenui filo Amethiſtinum, illorum craſiore, et colore natiuo, fuſco palio cõcolor eſt. Patiẽtia itẽ, quæ dicitur, ſtaminea nunc peculiare noſtrũ geſtamen eſt, quondam cõmune Bononienſiũ Scholaſticorũ erat. Sed ab illis ut ingratum, et inutile impedimentũ antiquatum, in nobis pertinatius reſedit. Qua nempe moleſtia, ut dicã quod ſentio, citra incomodum et in dignitatẽ carere poteramus, et iamdiu caruiſſemus, niſi quorũdam moleſte antiquariorum importunitas obſtitiſſet. Rectoris ueſtitus non diſcrepat a cæteris, niſi quod ſplendidior eſt, et magnificentior. ut Sericis ac Coccinis ueſtibus dignitatẽ honeſtet, et præ ſe ferat. Nobili ac certe antiquo chriſtianorum genere ortis dũtaxat Collegium pa

TECA NAZ. ROMA ...RIO EMANUELE

tet. Aliter nemo ulla ratione aſciſcitur. aut ſiquis dolo fortaſſis irrepſerit, quod diu latere non poteſt, fide et diligentia conquiſitoris, qui cum res poſcit in hiſpaniam mittitur, turpiter exigitur, et crimen magnis pœnis uindicatur.

Impreſſum fuit hoc Opus Bononiæ per Hieronymum de Benedictis.
Anno gratiæ. M. D. XXI. Die. xi. ante calendas Ianuarias.

ERRATA Librariorũ quæ per currendo opus annotauimus ſic corrige.

PRIMO Folio.b.i.a tergo uer.xvi.ingenentia ſcriptum eſt pro ingentia.uer.xx.littarum pro litterarum. uer.xxix. aſſeruantur pro aſſeruarur.comentarios pro commentarios. Fo.iii.a .i. ante uer.xxiii. maler pro maller.uer.xxxi. peccatus pro precatus. Fo.v.a. uer.iii.collocaturum pro collaturum. uer.xvi.facerat pro faceret. Fo.v.b.uer.xvi.tenuntient pro denuntiẽt.uer.xviii.feciſſet pro feciſſer. Fo. vi.a.uer.ii. laceſcere pro laceſſere.uer.vii.emittendum pro enitendum. uer.xxviii. qualibet pro q̃libet. Fo.viii. b.in fælicium pro infœlicium. Fo.ix.uer.ix.oportunitate pro opportunitate. Fo.ix. b.uer.i.coucurrunt pro concurrunt. Fo.x.a.uer.vi.populabundos pro populabundus. Fo.xiii.a.uer.viii.poteſtactem pro poreſtarem. Fo.xiii.b.uer.x.prr inequæ pro per inique. Fo.xvi.b.uer.vii.moratus et de pro moratus de. Fo.xviii.a.uer.xvii.uirtuti pro uirtuti.uer.xxvii.præciebam pro præcipiebã. Fo.xxviii.b. uer. xix.ercctis pro erectis Fo.xix.a.uer.xxxiii.cum miſſa pro cõmiſſa. Fo. xx.b.uer.xix.ni pro niſi.uer.xxxv.côtendiſſent pro cõtendiſſet.Fo.xxii. a.uer.xiii.Atphonſus pro Alphonſus.b.uer.xiii.incæpto pro incœpto. uer.xvi.ex pro et.uer.xxix.amittarentur pro amitterentur. Fo.xxiiii.b. uer.iiii.mollem pro molem. Fo.xxvii.b.uer.v. magis pro magnis. Fo. xxviii.b.uer.vii.permiſſum pro permiſſurũ.uer.xx.pontiebarur pro potiebatur. Fo.xxx.a.uer.xiiii.obſtitutæ pro obſtituræ. Fo.xxx.b. uer. xxii.etiaam pro etiam.uer.xxvi.ſalutem pro ſalubritatẽ. Fo.xxxi.b.uer. ii.ignorantibu pro ignorantibus. Fo.xxxii.a.uer.xviii.inicium pro initium. Fo.xxxii.b.uer.xxii.differretur pro deferretur. Fo.xxxiii.a.uer. ii.ſumma pro ſummæ.uer.iii.laudi pro laudis.uer.xxv.amnes pro amne uer.xxxvi.intra pro intus. Fo.xxxv.b.uer.xxv.obeſſi ꝓ obſeſſi.uer.xxix. permitit pro permittit. Fo.xxxvi.a.uer.v.inſta pro iuſta.uer.xix.ruto ꝓ tuto.uer.xxi.egir pro egit. Fo.xxxvii.a.uer.xxiiii. prætioſa ac pro prætioſa et. b.uer.vi.cauedium pro cauædiũ.uer.xxviii. peryſtilio pro periſtylio. Fo.xxxix.a. uer.xxii. flagio pro flagitio. uer. xxv. in pro id. b. uer.v.peruertuit pro peruenerunt.uer.xxvii. penitet pro pœniter.Gonlũ pro Gonſalũ. Fo.xl.b.uer.xxi. quattuor, tres medicinã. pro. quattuor medicinam.in dignitatem pro indignitatem.